

Aure kommune

Livskraft og samarbeid

Rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan 2018 - 2021 Budsjett 2018

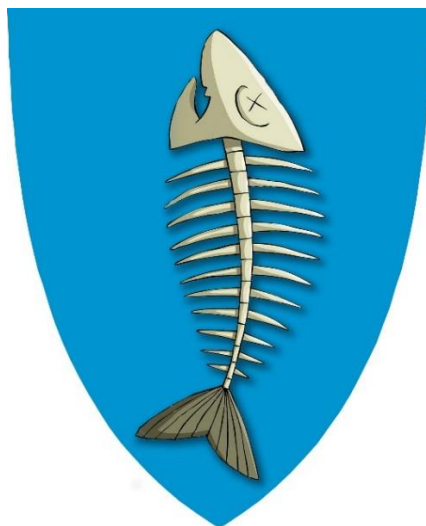

Innhold

1	INNSTILLING OM SKATTE- OG BUDSJETTVEDTAK	7
2	SAMMENDRAG	8
3	MÅLSETTINGER OG TREKK VED SAMFUNNSUTVIKLINGEN	11
3.1.1	Utfordringer, muligheter og mål	11
3.1.2	Befolkningsutvikling og prognose på befolkningsutvikling	12
3.1.3	Befolkningsprognose	13
3.1.4	Planstrategi	15
3.1.5	KOSTRA – utvalgte nøkkeltall 2016	15
4	MEDARBEIDERE	17
4.1	Kommunale årsverk	17
5	ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER	18
5.1	Statusbeskrivelse ved utgangen av 2017	18
5.2	Sentrale føringer i statsbudsjettet for 2018	19
5.3	Inntektsgrunnlaget	20
5.3.1	Innledning	20
5.3.2	Skatteinntekter og rammetilskudd	21
5.3.3	Andre statlige overføringer	22
5.3.4	Eiendomsskatt	24
5.3.5	Avgifter og betaling for tjenester	27
5.3.6	Kalkulatoriske renter og avskrivninger	28
5.3.7	Egenkapital - fond	28
5.3.8	Finansinntekter	30
5.4	Utgiftsforutsetningene	31
5.4.1	Forutsetninger om arbeidsgiveravgift, lønnsvekst og pensjonspremie	31
5.4.2	Forutsetninger om prisvekst	32
5.4.3	Forutsetninger om kapitalutgifter	33
5.4	Handlingsrom - Sum konsekvensjusteringer	34
6	RÅDMANNENS FORSLAG	36
6.1.1	Innledning	36
6.1.2	Økonomiske utfordringer og prioriteringer	36
6.1.3	Prioriteringskriterier og strategier	38
6.2	Rådmannens forslag til driftsrammer for tjenesteenhetene	39
6.2.1	Engangstiltak innarbeidet i driftsbudsjettet	41
6.2.2	Kommunale tilskuddsordninger	42
6.3	Forslag til investeringer, finansiering og gjeldsutvikling	43
6.3.1	Andel av kapital- og driftskostnadene som dekkes av brukerne	47
6.3.2	Kapitalutgiftenes andel av kommunens frie disponible inntekter	48
6.3.3	Netto driftsresultat	49
7	BUDSJETTTRAMMER TJENESTEOMRÅDENE	50
7.1	Sentral ledelse og fellestjenester	50
7.2	Tjenesteenhet skole	52
7.3	Tjenesteenhet barnehage	56
7.4	Tjenesteenhet hjemmetjenester	57
7.5	Tjenesteenhet habilitering og demensomsorg	58

7.6	Tjenesteenhet sykehjem	60
7.7	Tjenesteenhet helse og familietjenester	64
7.8	Tjenesteenhet NAV.....	68
7.9	Tjenesteenhet kultur, plan og næring	69
7.10	Tjenesteenhet Kommunalteknikk og eiendom	71
	FDV Bygg/Eiendom	72
	FDV Kommunalteknikk	72
8	HOVEDOVERSIKTER.....	75
8.1	Budsjettskjema 1 A - Driftsbudsjett.....	75
8.2	Budsjettskjema 1 B - Tjenesteenhetenes netto rammer	76
8.3	Hovedoversikt drift.....	78
8.4	Hovedoversikt investeringer og finansiering.....	79

Etatenes innspill til budsjett og økonomiplan vedlegges i eget hefte

Blir det bare beina igjen ?

Leserveiledning

Prosess

Forslag til handlings- og økonomiplan 2018 – 2021 og budsjett 2018 skal vedtas i kommunestyrets møte den 20. desember. Formannskapet behandler forslaget i møte 6. desember, og innstiller ovenfor kommunestyret. Før behandlingen i formannskapet har saken vært til behandling i hovedutvalgene og rådene. Dette skjer før formannskapets behandling.

Forslaget til statsbudsjett er en vesentlig premissleverandør for kommunens budsjett. Forslaget til statsbudsjett for 2018 ble lagt fram 12. oktober. Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2018 vil ikke være endelig klart før Stortinget har gjort sitt vedtak.

Dersom det blir endringer i budsjettforliket på Stortinget som har betydning for kommunens budsjett vil rådmannen legge fram et notat for kommunestyret.

Det er kun første året i økonomiplanperioden - dvs. årsbudsjett for 2018 - som er juridisk bindende. Resten av økonomiplanperioden er å betrakte som en handlings- og økonomiplan for de årene, som skal rulleres hvert år. jfr ordlyden i pkt. 3 i rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan for perioden fram til 2021.

Kapitteloversikt

I **kapittel 2** oppsummeres rådmannens forslag til budsjett 2018 og økonomiplan 2018 – 2021.

I **kapittel 3** er det tatt inn oversikt over trekk ved samfunnsutviklingen som har konsekvenser for kommunens tjenesteproduksjon, så som folketallsutvikling og alderssammensetning. Videre er det tatt inn KOSTRA-tall for å vise hvordan kommunen bruker pengene sine på de enkelte tjenestene, og sammenlignet med andre kommuner.

I **kapittel 5** ligger en detaljert gjennomgang av de økonomiske forutsetningene en har å forholde seg til. Det presenteres en sammenstilling av overordnede inntekter og utgifter, og prioriteringer og tilpasninger på et overordnet nivå. Kapitlet avsluttes med en beregning hvilket handlingsrom en har å forholde seg til når en summerer kjente løpende inntekter og utgifter ved inngangen av 2018. Dvs. det som danner utgangspunktet for budsjettarbeidet.

I **kapittel 6** er det innledningsvis presentert hvilke økonomiske utfordringer Aure kommune står overfor på kort og lang sikt, og hvilke prioriteringer og tilpasninger som foreslås for å komme i mål. Med utgangspunkt i kommunens økonomiske utfordringer presenteres rådmannens forslag til driftsrammer for tjenesteenhetene i økonomiplanperioden, samt forslag til investeringsbudsjett for perioden, herunder hvordan nye kapitalutgifter slår ut.

I **kapittel 7** finner vi rådmannens forslag til driftsbudsjett 2018 – 2021 for hver tjenesteenhet, med oversikt over pluss- og minus-/kutt-tiltak. Hvordan økonomitabellene er presentert, og hvordan de skal forstås, er beskrevet nedenfor under overskriften *Økonomitabeller*.

I **kapittel 8** finner vi de de obligatoriske talloversikter og forslag til investeringsbudsjett. Det er på dette nivå budsjett og økonomiplan skal vedtas i hht. kommunens økonomireglement.

Budsjettdokumentet har ett vedlegg, tjenesteenhetenes innspill til budsjettet med forslag og kommentarer.

Økonomitabeller

Hvert tjenesteområde (kap 7.1 – 7.10 i budsjetteftet) inneholder en tabell som viser rådmannens forslag til netto driftsbudsjett i økonomiplanperioden med pluss- og minustiltak. Nedenfor er det vist hvordan økonomitabellen er utformet.

	1.000 kr			
Netto driftsramme	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett 2017				
Konsekvensjustert lønn				
Øvrige konsekvensjusteringer (listes opp):				
1.				
2. osv				
Sum konsekvensjusteringer				
Konsekvensjustert budsjett 2018 (basis)				
Nye tiltak (pluss):				
1.				
2.				
Osv...				
Nye tiltak (minus):				
1.				
2.				
Osv...				
Sum nye tiltak netto (rammeendring)				
Forslag ny netto driftsramme				

I tabellene betyr minustall (**røde**) økte inntekter eller reduserte utgifter. Motsatt betyr positive (svarte) tall reduserte inntekter eller økte utgifter.

Forklaring til linjene i tabellen:

Netto driftsramme: Enhetenes budsjett fastsettes som netto driftsrammer. Det betyr tjenesteenhetens budsjetterte utgifter fratrasket inntekter som føres på området. Inntekter kan f.eks. være sykepengerefusjoner, øremerkede tilskudd og betaling for tjenester (avgifter, husleie osv).

- **Vedtatt budsjett for 2017:** Vedtatt budsjett omfatter opprinnelig vedtatt budsjett (desember 2016) og event. korreksjoner i løpet av året, dvs. revidert budsjett.
- **Konsekvensjustert lønn:** Tjenesteområdene får kompensert for lønnsvekst fram til årsskiftet slik at lønnsberegningene budsjettet bygger på skal være kvalitetssikret pr 1.1.2018.
- **Øvrige konsekvensjusteringer:** Tiltak som kun gjelder 2017 samt vedtatte tiltak, økte kostnader, andre endringer og pålegg som får konsekvenser fom. 2018.
- **Sum konsekvensjusteringer:** Dette er summen av de forannevnte konsekvensjusteringer.
- **Konsekvensjustert 2018-budsjett (basis):** Viser basis og utgangspunkt for årene i planperioden. Dvs. en framskriving av 2017-budsjettet, korrigert for lønnsstigning og korreksjoner som har konsekvens for kommende år, og viser hva enheten trenger av midler for å fortsette på samme nivå som i 2017.
- **Nye tiltak – pluss og minus:** Beskriver hvilke økninger og reduksjoner rådmannen foreslår for å tilpasse seg de rammer kommunen må forholde seg til for å få budsjett og økonomi i balanse – og/eller for å få på plass nye tiltak og investeringer.
 - **Plusstiltak:** Tilbud som foreslås økt i omfang og/eller standard ut over det som kreves for å opprettholde dagens standard. Kan også være forslag om økte inntekter.
 - **Minustiltak:** Tilbud som foreslås redusert i omfang og/eller standard, samt effektiviseringstiltak.
- **Sum nye tiltak netto - rammeendring:** Viser differansen mellom korrigert (konsekvensjustert) budsjett for 2016 og forslag til ny netto driftsramme (dvs netto rammeendring).
- **Forslag til ny netto driftsramme:** Viser størrelsen på budsjetttrammen som foreslås de kommende fire år i 2018-priser.

Rådmannens forord

Aure kommunes handlingsrom er i de kommende årene satt under press. Det er reduserte inntekter og store investeringsbehov som gjør at vi går tøffere tider i møte.

Aure kommune er en god kommune å bo i med godt utbygd infrastruktur og gode tjenester til innbyggerne. Det er gjort viktige investeringer med utbygging og opprustning av ABUS, omsorgsboliger på Gullstein, et flott kulturhus med idrettshall, et topp moderne fotball- og friidrettsanlegg, nye barnehager på Tustna og Nordlandet og 24 nye omsorgsboliger på Aure.

Imarsundprosjektet som nå er bompengefritt gjør at arbeidsmarkedsregionen for Aure er blitt mer bærekraftig.

Aure kommune har billige boligtomter, lavt nivå på kommunale avgifter, ikke eiendomsskatt på boliger, rimelige startlån via Husbanken, lav arbeidsgiveravgift og ledig kapasitet i barnehagene. Vi har et aktivt næringsliv og det er meget lav arbeidsledighet i Aure.

Rammebetingelsene for Aure kommune blir forverret med at vi mister til dels store faste inntekter i årene som kommer. I hovedsak gjelder dette inndelingstilskudd etter kommunesammenslåinga med Tustna samt bortfall av inntekter fra det mobile gasskraftverket. Dette har forså vidt vært kjent i lengre tid, men tilpasningen av kostnadene har latt vente på seg.

I økonomiplanen 2018-2021 er det satt inn til dels sterke tiltak for å imøtekomme tøffere tider. Tjenestetilbudet er gjennomgått og rådmannen har fått forelagt en rapport fra Telemarksforskning. I sum er tiltakene som er foreslått av rådmannen effektiviseringer som gjør at kostnadene balanserer med inntektene de kommende 4 årene.

Dette er imidlertid bare starten på en effektiviseringsprosess som må fortsette etter 2021, da effekten av inndelingstilskuddet som faller bort, gjør størst virkning i perioden 2022-2025.

De største endringer er foreslått på skole, samt omhjemling av Tustna Sykehjem.

Den utfordrende økonomiske situasjonen kommunen befinner seg i framover har gjort det vanskelig å innarbeide nye tiltak i økonomiplanperioden, men noen ytterst få nødvendige styrkninger av eksisterende tjenester er lagt inn.

Aure kommune har en relativ god fondsoppbygging de siste årene og er rustet til å stå imot en viss grad av utfordringer.

Det foreslås mange investeringer i kommende fireårsperiode som forsterker utfordringene våre med å belaste stadig større del av de frie driftsinntektene. Det er gjort en tøff prioritering av disse investeringsbehovene, og bare må-tiltak er tatt med.

Det er satt i gang en prosess med å se på administrativ organisering. Det er viktig at tjenesteenhetene våre har en mest mulig effektiv organisering og at det gis tid til ledelse. Ledelse blir en viktig faktor for om vi kan lykkes med omstilling til nye rammer og fremtidsrettede tjenester inn i en ny tid.

Ny teknologi og digitalisering av arbeidsprosesser er på full fart inn også i den kommunale virksomheten. Aure kommune må øke takten på å ta i bruk ny teknologi i tiden som kommer.

Interkommunalt samarbeid og privat-offentlig samarbeid må utvikles videre for å kunne opprettholde tjenestenivået fremover. Flere nye spennende prosjekt i den sammenheng er under planlegging, og nye områder for det må utredes i tiden som kommer.

1 INNSTILLING OM SKATTE- OG BUDSJETTVEDTAK

Rådmannen foreslår at kommunestyret forelegges følgende innstilling:

1 Skattevedtak 2018

- a. Ved beregning av inntekts- og formuesskatt skal høyeste tillatte skattesats legges til grunn.
- b. Marginalavsetningen settes til 11 %.
- c. I medhold av eiendomsskattelovens § 3 første ledd bokstav c videreføres utskrivning av eiendomsskatt på verker og bruk i hht. gjeldende skattetakstvedtekter.
- d. Eiendomsskatt utskrives med kr 7,- for hvert kr 1.000,- av eiendommens takstverdi, jfr eiendomsskattelovens § 11 første ledd.
- e. Eiendomsskatten skal betales i to terminer jfr. eiendomsskattelovens § 25 første ledd, hhv. 15. april og 15. oktober i skatteåret.
- f. Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte skattevedtekter.

2. Budsjettvedtak 2018

- a. Rådmannens forslag til driftsbudsjett med nettorammer for tjenesteenhetene vedtas slik det går fram av det spesifiserte oppsett i kap. 8.1 (budsjettskjema 1 A) og kap. 8.2 (budsjettskjema 1 B) i budsjettdokumentet.
- b. Investeringsbudsjett med finansiering vedtas slik det går fram av kap. 8.4 i budsjettdokumentet.
- c. Rådmannen gis fullmakt til å ta opp lån i hht. økonomireglementet, og startlån til videreutlån i Husbanken på inntil 2 mill kroner. Rådmannen gis videre fullmakt til å gjennomføre refinansiering av lån.

3. Handlings- og økonomiplan 2018 - 2021

Forslag til handlings- og økonomiplan slik det går fram av vedlegg 1 - 3 vedtas som økonomisk retningsgivende for kommunenes virksomheter. Dette innebærer at:

- a. Administrasjon og kommunale organer i sitt planarbeid prioriterer de forskjellige tiltak i samsvar med den tidsrekkefølge som er forutsatt i planen.
- b. Ved senere forslag til årsbudsjett legges handlings- og økonomiplanen til grunn. De enkelte årsbudsjett må likevel tilpasses de endrede forutsetninger som måtte følge av for eksempel de årlige reviderte nasjonalbudsjett, kommuneøkonomiproposisjoner, statsbudsjettforslag, m.m.

Rådmannen i Aure, 13. november 2017

Håvard Sagli

Saksbehandlere: Peder Hønsvik og Olav Eines

2 SAMMENDRAG

Forslaget til budsjett og økonomiplan for hele økonomiplanperioden 2018 - 2021 har en samlet økonomisk ramme til drift og investeringer på om lag 1 600 mill kroner, eller gjennomsnittlig ca 400 mill kroner pr år. Dette er kanskje summer vi ikke klarer å forholde oss til. Mer oversiktlig blir det når disse summene fordeles på tjenestoområder, driftstiltak og investeringsprosjekter. Denne oppdelingen kan imidlertid også tilsløre virkeligheten - vi kan få oppfatningen av at produksjonen av kommunale velferdstjenester foregår i sektorer og enheter som ikke er bundet sammen om noe felles. Slik er det selvsagt ikke. I kommunen er det stor bevissthet om at tjenester må kobles sammen og koordineres for at ønsket effekt skal oppnås.

Driftsutgifter

Rådmannens forslag til driftsbudsjett for 2018 har en total brutto utgiftsramme på 377 mill kroner, hvorav utgifter til renter og avdrag utgjør 23 mill kroner. Dette er en økning på 8,2 mill kroner fra 2017-budsjettet, eller 2,3 %.

Investeringer

Aure kommune har de senere år realisert flere store utbyggingsprosjekter, noe som har ført til økt gjeld og kapitalkostnader. Til tross for de økonomiske driftsutfordringer kommunen står overfor foreslås det å gå videre med nye prosjekter, til sammen 140 mill kroner i økonomiplanperioden. Som vanlig hoper prosjektene seg opp de første årene i perioden, med 119 mill kr i 2018. Ser en 2017 og 2018 under ett er investeringsbudsjettet for de to årene på hele 176 mill kroner. Dette fører til at gjeld pr innbygger, som er på ca kr 81.000 i 2017, stiger til vel kr 103.000 ved årsskiftet 2018/2019, og fører Aure et godt stykke opp på lista over kommunegjeld i landet. Som følge av økt opplåning stiger kapitalutgiftene med vel 8 mill kroner i perioden.

Kommunens inntekter

Evnen til å forsvare drifts- og kapitalutgiftene reduseres i årene framover som følge av at de kjente inntektene går ned. I 2018 vil drifts- og kapitalinntektene komme opp i 377 mill, noe som er en økning på 7 mill kroner fra 2017 (1,9 %). Fra og med 2018 vil inntektene falle i hele økonomiplanperioden, totalt med 21 mill kroner, og fortsetter å gå ned med ytterligere 20 mill kroner fram til 2025.

Utfordringer

Reduserte inntekter på den ene siden, og økte utgifter på den annen, er en dårlig miks og anskueliggjør de utfordringer kommunen vår står overfor. Ved å legge til grunn samme driftsnivå som i 2017 i hele økonomiplanperioden viser beregningene et underskudd på vel 1 mill kroner i 2018, stigende til hele 16 mill kroner i 2021 (jfr. Økonomisk handlingsrom tabell 22.) Når det samtidig legges opp til å gjennomføre investeringsprosjekter for 140 mill kroner i perioden, fører det til gapet som må fylles (underdekning) øker ytterligere med nesten 8 mill kroner (kapitalutgifter). Dette er utfordringene kommunen står overfor når budsjettbehandlingen starter.

Gjennom flere år har det vært kjent at kommunen vil miste betydelige inntekter de nærmeste årene, samtidig som kapitalutgiftene øker betydelig som følge av flere store investeringsprosjekter som er gjennomført, og som ønskes gjennomført. Dette er to faktorer som går dårlig sammen, og kommunen er kommet i en situasjon hvor det må tas tunge tak og grep for å få budsjettene i balanse igjen. For å møte de utfordringer en visste ville komme har kommunen tidligere i egen regi sett på og vurdert aktuelle løsninger. Disse forslagene ble da stort sett lagt på is, jfr. vedtak i k.sak 1/15.

Ny prosess ble satt i gang i 2017, denne i regi av Telemarkforskning, som ble engasjert som et eksternt og nøytralt organ. Rapporten fra Telemarkforskning ble lagt fram for kommunestyret den 26.10.2017, k.sak 45/17. Her vedtok kommunestyret å ta rapporten til orientering, samt å be rådmannen komme tilbake til tiltak som er beskrevet i rapporten i forbindelse med forslaget til

budsjett og økonomiplan for 2018-2021. Som det går fram av rådmannens forslag er dette gjort, dog med noe:

- justert framdriftsplan,
- justert en del økonomiske konsekvenser,
- kun deler av enkelte tiltak er tatt inn, event. med opptrappingsplan i perioden,
- en del tiltak er ikke tatt med i perioden,
- en del tiltak må/bør vurderes særskilt.

Målsettingen med budsjettarbeidet er å finne og presentere løsninger som bidrar til at budsjettet kommer i bærekraftig balanse. Det målet mener en er nådd, med et foreløpig unntak for 2021 er det budsjettbalanse de enkelte år uten å ty til bruk av fond.

Etter 2021 er innsparingsmålet ikke nådd når resten av inndelingstilskuddet tas bort (utgjør 19,6 mill kroner). I tillegg kommer usikkerheten med eiendomsskattens framtid, noe en har valgt å ikke ta med i vurderingene så langt. Heller ikke finner en det riktig å ta hensyn til mulig økte inntekter fra fiskeoppdrettsbransjen, som i skrivende øyeblikk er blitt kjent. Også dette får en komme tilbake til når det blir mer offentlig tallfestet. Dette vil i så fall kunne bidra til å redusere nye kuttbehov etter 2021.

I kapitel 7 i budsjettheftet finner en rådmannens forslag til løsninger. Videre vises det til budsjettets vedleggsdel hvor enhetenes forslag og budsjettkommentarer er tatt inn.

Kort oppsummert innebærer rådmannens forslag følgende endringer i budsjetttrammene i forhold til budsjettet for 2017 (revidert):

Tabell 1

Alle tall i 1000 kroner					
Sum endringer i perioden	2018	2019	2020	2021	
Revidert budsjett 2017	246 988	246 988	246 988	246 988	
Konsekvensjustering lønn/sos.utg. (pluss)	7 297	7 297	7 297	7 297	
Øvrige konsekvensjusteringer	-4 288	-2 207	-1 132	163	
Konsekvensjustert basisbudsjett 2018 ¹	249 997	252 078	253 153	254 448	
Forslag nye tiltak (pluss)	1 388	1 684	3 832	433	
Forslag nye tiltak (minus)	-4 566	-12 344	-17 104	-18 719	
Nettoeffekt nye/endrede tiltak ²	-3 178	-10 660	-13 272	-18 286	
Forslag til ny netto driftsramme enhetene	246 819	241 418	239 881	236 162	
Endring i % i forhold til 2017	-0,07	-2,26	-2,88	-4,38	

Noen av forslagene som legges fram vil nok både ryste og provosere berørte. Til tross for de foreslåtte tiltakene viser imidlertid beregningene at det fortsatt er langt til mål. Det understreker de utfordringer kommunen står overfor. Kommunen må hele tiden arbeide for å tilpasse driftsnivået til inntektene.

Alle utfordringer er til for å løses. Det gjelder bare å velge mål samt strategier og konkret handling for å nå målet. Slik er det også med de utfordringer Aure står foran. De fleste kan la seg løse til det beste for innbyggerne og næringslivet ved i fellesskap å ta de nødvendige og riktige prioriteringer og valg, og ta konsekvensene av de valg som må gjøres.

¹ Dette er summen av konsekvensjusteringer i forhold til 2017-budsjettet og går fram av tabellene for hver tjenesteenhet (Se rådmannens forslag slik de er tatt inn i kap 7.1 - 7.10).

² Dette viser nettosummen av rådmannens forslag. Kuttforslagene er summen av det beløpet som må frigjøres for å finansiere økte kapitalkostnader og bortfall av inntekter.

Del 1

Overordnede rammebetingelser

3 MÅLSETTINGER OG TREKK VED SAMFUNNSUTVIKLINGEN

3.1.1 Utfordringer, muligheter og mål

Demografisk utvikling for Aure

Befolkningsframskrivingen fram til 2027 viser en svak nedgang i folketallet for Aure. Antall barn i barnehagealder vil stabilisere seg på dagens nivå, antall skoleelever vil gå betydelig ned, mens aldersgruppen over 67 år vil øke. Gjennomsnittsalderen på befolkningen i Norge øker fortsatt og vi vil få flere pleietrengende eldre og flere spreke eldre, også i Aure.

Aure kommunes utgifter påvirkes av den demografiske utviklingen og utgiftene til pleie og omsorg vil øke. Aure kommunes utfordringer blir å finne tilpasset omsorgsnivå til den framtidige demografiske utviklinga. Vi vil også få utfordringer med å tiltrekke oss sykepleiere i et regionalt og nasjonalt marked med sykepleiermangel.

Å tiltrekke oss riktig kompetanse i framtida vil være en utfordring for alle våre tjenesteområder. Ny teknologi og digitalisering gir nye muligheter. Aure kommune må øke takten på å ta i bruk ny teknologi for å møte morgendagens utfordringer.

Bortfall av store kommunale inntekter

Kommunens økonomiske handlingsrom er i årene som kommer satt under kraftig press. Aure kommune har hatt store ekstraintekter de siste årene. Det kan nevnes store eiendomsskattinntekter og inndelingstilskudd etter kommunesammenslåinga. I årene som kommer vil disse inntektene forsvinne helt eller delvis og Aure kommune må tilpasse seg en ny virkelighet med vesentlig redusert økonomisk ramme. Disse utfordringene slår til for fullt fra og med 2021-2025, da inndelingstilskuddet i perioden faller helt bort.

Disse utfordringene er av en slik karakter at kanskje er ikke effektivisering av drifta nok for å tilpasse oss de økonomiske rammene. Aure kommune kan bli tvunget til å redusere tjenestenivået. I en slik situasjonen må innføring av eiendomsskatt på bolig- og fritidseiendommer vurderes.

Aure kommune må legge til rette for økte inntekter og stimulere til næringsvirksomhet. Aure kommune jobber med flere store prosjekter for å legge til rette for næringsvirksomhet i hele kommunen, med regulering og etablering av industriområder for å skape arbeidsplasser. Regulering av industriområder er tidkrevende og kan ta flere år. Det er en klar konkurransefordel i kampen om næringsetableringer at det er tilstrekkelig areal regulert. Aure ligger geografisk sentralt til for framtidsrettede areal knyttet til havrommet.

Investeringsprosjekter

Samtidig som vi går mot trangere økonomiske tider, skal Aure kommune også investere store beløp de kommende årene. Noe av dette er følgekonsvenser av nye strukturer som følge av effektivisering av drifta eller pålagte investeringer for å tilby forsvarlige bygg for lovpålagte tjenester. Disse investeringenes kapitalkostnader vil øke belastningen på driftsbudsjettet ytterligere. Investeringsprosjektene krever intern kapasitet for god gjennomføring. I tillegg er entreprenørkapasitet lokalt og regionalt en viktig rammefaktor.

Dette krever god styring og prioritering av prosjektene.

3.1.2 Befolkningsutvikling og prognose på befolkningsutvikling

Utvikling til og med 2017

Befolkningsendring, alderssammensetning og framskriving av befolkningsutviklingen på de enkelte årstrinn er viktige rammebetingelser for prioritering av kommunens tjenester til innbyggerne.

Aure kommune hadde pr 1. januar 2017 totalt 3 590 innbyggere, en befolkningsvekst 54 i løpet av 2016. I første halvår 2017 har folketallet økt med 7, med slik at folketallet pr 01.07.2017 var 3 597.

Tabell 2 - folketallsutviklingen etter kommunesammenslåingen 2006

År	Folketall pr 01.01	Fødte	Døde	Fødselsover-/undersk.	Innflytting	Utflytting	Netto flytting	Folketallsendring
2006	3591	27	45	-18	101	160	-59	-76
2007	3515	23	42	-19	143	112	31	15
2008	3530	30	45	-15	125	130	-5	-22
2009	3508	37	29	8	137	154	-17	-6
2010	3502	31	44	-13	172	138	34	21
2011	3 523	21	46	-25	146	133	13	-12
2012	3 511	38	38	0	180	122	58	59
2013	3 570	31	36	-5	161	149	12	7
2014	3 577	22	31	-9	115	134	-19	-28
2015	3 549	31	44	-13	137	137	0	-13
2016	3 536	29	33	-4	184 *)	126	58	54
1. h.år 2017	3 590	16	21	-5	76	64	12	7

*) Hvorav 35 innflyttere fra andre land.

Siden kommunesammenslåingen har folketallet pr 1. halvår 2017 økt med 6. De enkelte år har det imidlertid vært store svingninger, fra en nedgang på 76 det første året etter kommunesammenslåingen, til en økning på 59 i 2012.

Hovedårsaken til at folketallet tross alt har vært noenlunde stabilt er innflytting, og da hovedsakelig fra utlandet. Forholdet mellom fødte og døde er minus 113. Fra 2010 til 2013 hadde kommunen et innflyttingsoverskudd på 117 personer. Det lave fødselstallet har bl.a. sammenheng med at kommunen over lang tid har hatt lav kvinneandel i fertil alder, og at antall barn pr kvinne både i Norge og ellers i Europa ligger under 2 (reproduksjonsgrense).

Folketallsendringene har konsekvenser for kommunens inntekter - og utgifter - både når det gjelder rammetilskuddet og skatteinntektene. I kommunenes inntektssystem opereres det med et gjennomsnittlig tilskuddsbeløp pr innbygger på ca kr 61.000 (såkalte demografikostnader - beløpet varierer etter aldersgruppe). Tilskuddet er da tenkt å delvis kompensere kommunenes beregnede, gjennomsnittlige utgifter pr innbygger. Dvs. at folketallsnedgangen i 2014 og 2015 førte til en trekk i rammetilskuddet - inntektssvikt pga beregnet bortfall av utgifter - på ca 2,4 mill kr, noe som ble kompensert igjen med folketallsøkningen i 2016. Iflg statsbudsjettet for 2018 (Grønt hefte) er det i rammetilskuddet lagt til grunn et beregnet utgiftsbehovet pr innbygger på kr 50.167.

For kommunen som kommune, vil nye innbyggere medføre både inntekter og utgifter i kommunekassa, avhengig av behov og hvor en befinner seg i livsløpet. For Aure som samfunn medfører flere innbyggere økt aktivitet og økt etterspørsel etter varer og tjenester.

Folketall etter alder og kjønn

Store deler av den kommunale tjenesteproduksjonen er rettet mot bestemte aldersgrupper, og den demografiske utviklingen gir viktig informasjon om utviklingen i behovet for kommunale tjenester.

De viktigste målgruppene for kommunale tjenester er barn og unge 1-15 år, og innbyggere 67 år og over. Endringer i alderssammensetningen kan utfordre flere sider ved disse tjenestene, både behovet for kompetanse, fleksibiliteten i organiseringen og behovet for fysisk infrastruktur.

Tabell 3 – Folketall etter kjønn

Pr 01.01.16 (pr 01.01.15 i parentes)

	I alt	0 – 15 år	16 – 19 år	20 – 44 år	45 – 66 år	Over 67 år
Menn	1 815 (1 843)	292 (316)	98 (88)	495 (531)	595 (599)	335 (309)
Kvinner	1 721 (1 734)	285 (310)	111 (91)	430 (457)	514 (506)	381 (370)

Av tabellen kan en spesielt merke seg misforholdet mellom antallet menn og kvinner i alderen 20-44. Tendensen har i flere år vært at antallet kvinner går ned i denne aldersgruppen, noe som påvirker fødselstallene (jfr. tabell 2).

Tabell 4 – Folketall etter alder til og med 2017 - prognose 2027 og 2040

Alder	01.07. 2009	01.07. 2010	01.07. 2011	01.07. 2012	01.07. 2013	01.07. 2014	01.07. 2015	01.07. 2016	01.07. 2017	2027 SSB	2040 SSB
Barnehage:											
0-1 år *)		102	93	57	60	61	54	55	69		
2-5 år *)		86	99	137	138	136	126	129	129		
Sum 0-5 år	189	(188)	(192)	(194)	(198)	(197)	(180)	(184)	(198)	202	186
Grunnskole:											
6-15 år	428	430	430	426	421	410	404	399	407	342	344
Studie-/yrkesaktiv periode:											
16-22 år*)		298	290	299	316	320	323	325	323		
23-66 år*)		1 951	1 956	1 951	1 947	1 946	1 932	1 943	1 919		
Sum 16-66 år	2 243	(2 249)	(2 246)	(2 250)	(2 263)	(2 266)	(2 255)	(2 268)	(2 242)	2 130	1 989
Pleie- og omsorg:											
67-79 år	382	378	405	421	443	459	478	498	527	579	572
80-89 år	183	189	191	185	182	194	182	178	174	260	305
> 90 år	47	52	46	48	53	44	36	45	49	54	104
Sum:	3 472	3 486	3 510	3 524	3 560	3 570	3 535	3 572	3 597	3 567	3 500

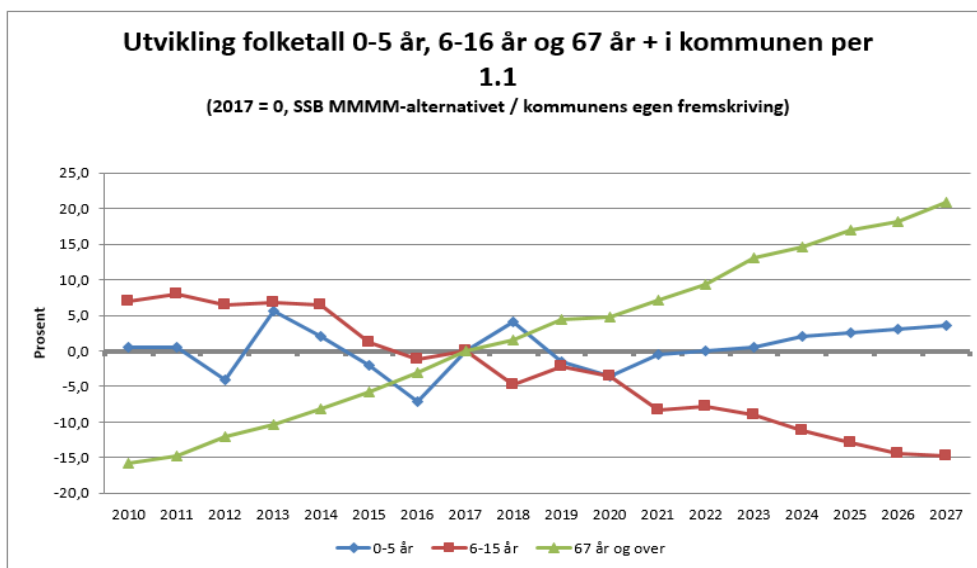
*) Fra 2010 deler SSB befolkningen inn i flere aldersgrupper enn tidligere.

3.1.3 Befolkningsprognose

Statistisk Sentralbyrås prognoserte framskriving av folketallet – Middels nasjonal vekst alternativ MMMM er fra 2016.

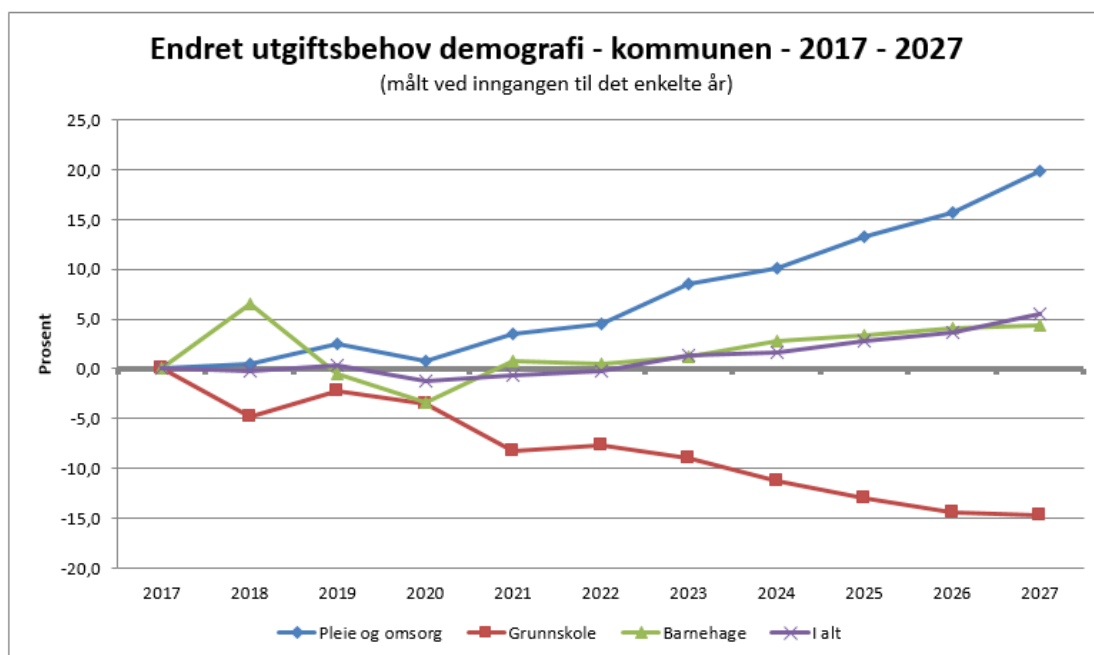
Tabell 5 Folketall etter alder til og med 2027

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
0-1 år	68	66	65	65	65	67	67	68	68	68	69
2-5 år	127	137	127	123	129	128	129	131	132	133	133
6-15 år	401	382	392	387	368	370	365	356	349	343	342
16-18 år	162	150	127	131	135	133	129	122	129	132	127
19-20 år	93	97	109	94	84	78	79	90	78	73	82
21-22 år	72	82	83	86	98	84	76	71	73	82	72
23-29 år	226	225	229	235	241	249	261	260	266	258	261
30-34 år	182	181	171	165	163	165	166	167	167	172	174
35-49 år	688	677	660	650	624	606	599	579	572	567	568
50-66 år	832	835	843	857	868	873	864	868	864	856	846
67-79 år	514	527	541	556	568	579	594	594	590	579	579
80-89 år	181	177	185	172	171	178	185	197	222	243	260
90 år og eldre	44	46	46	46	53	51	57	56	53	51	54
Sum innbyggere	3 590	3 582	3 578	3 567	3 567	3 561	3 571	3 559	3 563	3 557	3 567

Tabellene og grafen foran viser en svak nedgang i folketallet samlet fram til 2027. Innenfor de forskjellige aldersgrupper blir det større endringer. Antall barn i barnehagealder stabiliserer seg med små variasjoner omtrent på dagens nivå, dvs. ca 200. Antall skoleelever vil gå betydelig ned, fra ca 400 i 2017 til ca 340 i 2027, nedgangen er størst på ungdomsskoletrinnet. Aldersgruppen over 67 år øker fra 2017/2019. Størst økning finner vi fra 2023 i aldersgruppen 80-89 år (både i antall og prosent), mens antallet over 90 år i antall viser en mindre økning fram mot 2027, for så å fortsette å øke fram mot 2040. Dvs. at behovet for institusjons- og hjemmetjenester, som har gått ned de siste år, vil øke mye i årene etter 2020. Dette er forhold en må ta hensyn til i kommuneplanleggingen.

Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) har beregnet hvordan kommunesektorens utgifter påvirkes av den demografiske utvikling. Ikke overraskende viser denne at utgiftene til pleie og omsorg vil øke, mens utgiftsbehovet knyttet til grunnskole vil gå tilsvarende ned.

3.1.4 Planstrategi

Styring gjennom planlegging er et vesentlig element i kommunens arbeid med å håndtere framtidige utfordringer og behov. Det er viktig at vi har et system for hvilke planer som skal utarbeides, og samordning av planer, slik at forventninger og ambisjoner om utvikling på ulike områder er avstemt. Et viktig ledd i dette er å ha en kommunal planstrategi.

Kommunestyret har vedtatt Kommunal planstrategi i møte 21.06.2016, k.sak 40/16. I planstrategien beskrives utfordringer og utviklingstrekk for kommunen. Det er vedtatt utarbeidet totalt 13 planer i perioden. Samtidig er revidering av kommuneplanenes arealdel straks klar for ferdigbehandling. Revidering av kommuneplanenes overordnede samfunnsdel også er satt på dagsorden, det samme gjelder strategisk næringsplan. Planarbeid er ressurskrevende og legger beslag på mye arbeidstid.

3.1.5 KOSTRA – utvalgte nøkkeltall 2016

KOSTRA er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal virksomhet. I tabellen nedenfor har vi valgt å sammenligne oss med et par kommuner på vår størrelse, i tillegg til SSB's gruppe 3 (hvor Aure er med og er definert som liten kommuner med middels bundne kostnader pr innbygger og høye frie disponible inntekter). Også historiske tall fra 2014 og 2015 er tatt med.

Tabell 6 - KOSTRA-tall (Ureviderte tall pr 18.03.2017)

Indikator	Aure 2014	Aure 2015	Aure 2016	Hemne	Tingvoll	Smøla	M&R	Gruppe 3
Innbyggertall pr 01.01.17	3 549	3 536	3 590	4 259	3 109	2 106	-	-
Finansielle nøkkeltall								
Nto. dr.resultat i % av bto. dr.inntekter	2,2	1,2	2,7	3,0	0,6	2,3	3,4	3,7
Brutto driftsutgifter i kr pr innbygger *)	89 864	95 006	97 189	84 557	94 491	105 747	78 119	99 293
Brutto driftsinntekter i kr pr innbygger *)	99 673	101 008	105 476	85 350	97 382	107 614	81 140	103 304
Frie inntekter i kr. pr innbygger	63 559	64 434	65 674	54 449	60 991	62 319	52 586	60 166
Prioritering								
Barnehager – nto. dr.utg. pr innb. 1 – 5 år	132 349	147 550	140 522	152 437	154 809	133 833	141 388	145 231
Grunnskole – nto. dr.utg. pr innb. 6 -15 år	141 424	152 126	154 666	130 002	129 794	147 353	107 482	133 189
SFO– nto. dr.utg. pr innb. 6 -9 år	6 789	7 763	7 935	12 127	2 029	7 653	3 512	6 713
Voksenopplæring – nto.dr.utg pr innbygger	373	251	357	-169	-151	-	270	59
Kommunehelsetjenesten – nto. dr.utg. pr innb.	4 432	4 198	4 417	2 764	2 724	4 519	2 414	4 180
Pleie- og omsorgstjen. – nto. dr.utg. pr. innb.	21 821	20 812	21 922	18 302	21 411	23 412	19 134	22 093
Pleie- og oms.tjen – nto. dr.utg. pr innb + 80 år	339 197	334 500	349 782	343 388	346 708	348 759	381 077	402 231
Sosialtjenesten – nto. dr.utg. pr innb. 20-66 år	1 365	1 674	1 994	2 741	2 216	1 890	2 678	2 908
Barneverntjen. – nto. dr.utg. pr innb. 0-17 år	5 392	5 703	7 549	8 146	11 477	7 602	7 844	10 893
Adm./styring- bto. dr.utg. pr innb. (120)	6 810	6 323	7 053	4 654	7 738	6 571	4 007	6 237
Politisk styring – bto.dr.utg pr innb (100)	1 112	1 031	1 097	693	1 028	1 136	458	800
Kultursektoren – nto. dr.utg. pr. innb.	1 799	1 895	1 930	3 247	2 381	1 804	1 774	2 843
Musikk-/kulturskole – nto. utg. pr innb. 6-15 år	3 638	4 010	3 905	5 316	5 847	4 804	3 208	4 365
Kirke – nto. dr.utg. pr innb.	899	929	948	888	1 307	1 218	654	923
Komm. eiend.drift – nto. dr.utg. pr innb	4 870	4 993	5 425	6 874	6 557	6 017	4 470	6 627
Tilrettelegg./bistand næringsl– nto .utg. pr innb	-337	1 452	-1 075	-1 199	374	4 590	158	-410
Introduksjonsordningen – nto utg pr innbygger	-	-395	-2 678	442	1 271	-422	-	-
Dekningsgrad								
Andel barn 1-5 år med barnehageplass %	90,5	92,7	89,4	98,3	92,8	92,2	92,6	89,8
Andel skoleelever som får spesialundervisn.%	10,0	10,0	10,8	8,8	11,9	7,7	8,6	9,7
Andel innbyggere 6-9 år i SFO %	43,0	36,5	40,0	22,3	44,3	26,3	56,1	46,6
Legeårsverk pr 10.000 innbyggere	13,5	14,0	-	12,2	12,9	-	11,4	14,5
Fysioterapiårsverk pr 10.000 innbyggere	8,7	8,8	-	8,4	11,1	-	8,7	10,6
Pleie-/omsorgsinst – andel plasser i enerom %	94,7	94,7	100,0	100,0	100,0	86,5	94,2	94,4
Andel innb. 80 år og + som er beboere i inst.%	12,0	11,4	13,8	10,1	15,1	15,2	13,7	14,9
Andel sos.hjelpmottakere i alderen 20-66 år %	3,1	3,0	3,3	2,9	2,7	3,2	-	-
Andel barn med barneverntiltak 0-17 år %	5,5	6,4	6,4	6,7	7,9	8,6	5,3	-
Komm. disp. boliger pr. 1000 innbyggere	28	35	36	26	26	21	22	28
Produktivitet/enhetskostnader								

Indikator	Aure 2014	Aure 2015	Aure 2016	Hemne	Tingvoll	Smøla	M&R	Gruppe 3
Brutto dr.utg. pr barn i komm. barnehage	173 119	188 557	187 017	212 178	196 486	176 964	187 314	191 822
Bto.utg pr elev til grunnskole inkl lokaler/skyss	136 767	148 687	152 158	136 164	127 872	153 958	108 635	138 396
Elever pr kommunal skole, gjennomsnitt	80	80	80	167	117	78	174	120
Gj.snittlig gruppestørrelse 1. – 4. årstrinn	7,4	8,9	8,3	12,4	10,5	9,7	12,3	9,8
Gj.snittlig gruppestørrelse 5. – 7. årstrinn	9,4	8,8	8,4	10,5	11,5	8,7	12,6	10,0
Gj.snittlig gruppestørrelse 8. – 10. årstrinn	9,3	7,7	6,9	11,6	11,0	13,2	14,0	10,9
Brutto dr.utg. pr hjemmetjenestebruker	192 328	197 729	197 654	110 761	115 213	163 443	266 768	219 437
Brutto dr.utg. pr. plass i institusjon	995 263	931 368	1042189	1237829	1 124143	882 447	1 017095	1 117903
Brutto dr.utg. pr km kommunal vei	48 469	47 947	65 411	112 136	80 000	75 714	112 298	93 593
Årsgebyr vann	1 536	1 584	1 900	4 833	4 869	4 150	3 429	3 536
Årsgebyr avløp	1 932	1 932	1 932	2 648	3 438	5 600	3 168	3 618
Årsgebyr renovasjon	2 560	2 560	2 560	2 450	2 977	2 590	2 521	2 925
Jordbruksbedrifter – antall	93	90	90	95	86	66	-	-
Jordbruksareal i drift - dekar	20 830	20 706	20 682	20 377	18 878	14 307	-	-
Produktivt skogareal – dekar	196 950	196 950	200 034	176 310	165 305	1 138	-	-

*) I disse tallene ligger for Aures vedkommende også andel eiendomsskatt som gjelder Hemne og Hitra. Dette utgjorde i 2016 kr 2750 pr innbygger, som kan trekkes fra for sammenligning (både som inntekt og utgift).

Det er flere årsaker til forskjeller kommunene imellom. På flere tjenesteområder ligger Aure høyt når det gjelder kostnad pr bruker eller pr innbygger. Aure er da også klassifisert som en kommune som i 2016 hadde et beregnet utgiftsbehov som lå 15,1 % over landsgjennomsnittet (dvs. dyrere i drift), noe som legges til grunn ved beregning av rammetilskuddet kommunen mottar. Som kompensasjon for det ekstra utgiftsbehovet fikk Aure kommune 26,9 mill kr i 2016. (Utgiftsbehovet – dvs. kostnadsindeksen – er økt til 16,9 % i 2018, noe som fører til et tilskudd på 31,9 mill kroner.)

KOSTRAtallene viser at Aure kommune på enkelte områder - men ikke alle - har høyere kostnad pr bruker enn kommuner vi gjerne sammenligner oss med. Noe av årsakene har selvsagt sammenheng med at Aure kommune et par tiår har hatt betydelige inntekter - og ekstraintekter - som de fleste kommuner ikke har hatt.

Når en skal sammenligne kostnadsnivået må en, som nevnt i forrige avsnitt, også ta hensyn til at kommunene er forskjellige både når det gjelder geografi, alderssammensetning, brukerbehov, og andre forhold som påvirker utgiftsnivået. Noen av utgiftene påvirkes gjennom lokale politiske prioriteringer, mens andre forhold ligger utenfor lokal avgjørelse. Både KS - gjennom bl.a. Kommunebarometret - og Telemarkforskning i forbindelse med pågående gjennomgang av kostnadsnivået i Aure kommune - har utarbeidet analysemetoder der det også tas hensyn til behovet ut fra objektive kriterier. En får da behovskorrigerte netto driftsutgifter som gir et mer korrekt bilde når en skal sammenligne driftskostnadene.

4 MEDARBEIDERE

Aure kommune er en stor og kompleks organisasjon med masse kompetanse - både realkompetanse og formell kompetanse. For å gjennomføre kommunens totale virksomhet i et år kreves det en arbeidsinnsats som f.t. utføres av om lag 340 årsverk.

4.1 Kommunale årsverk

Produksjon av kommunale tjenester er personalkrevende. Som i de fleste kommuner i landet er også Aure kommune den største arbeidsgiveren i kommunen. Kommunen er også en stor og viktig kvinnearbeidsplass, ca 81 % av de ansatte er kvinner.

Tabell 7 Kommunale årsverk

Enhet	Årsverk 31.12. 12	Årsverk 31.12.13	Årsverk 31.12.14	Årsverk 31.12.15	Årsverk 31.12.16	Årsverk 2.tert-17	Endring 2017
Sentral ledelse og fellesfunksjoner	25,3	24,5	24,5	23,8	23,7	22,87	-0,8
Skolene	80,3	82,5	83,3	82,2	85,3	84,95	-0,3
Barnehagene	35,2	33,8	35,8	34,0	33,6	37,36	+3,8
Hjemmetjeneste/habilitering og demens	68,3	68,6	69,9	68,6	67,6	67,08	-0,58
Sykehjemmene	44,7	43,5	43,6	43,7	43,7	43,82	+0,1
Helse og familie/NAV	24,8	24,8	25,7	25,7	29,0	29,02	-
Kultur, plan og næring	16,3	16,3	16,0	15,4	15,4	15,27	-0,1
Kommunalteknikk og FDV Eiendom	33,0	33,33	35,4	35,4	35,4	39,79	+4,4
Sum	327,9	327,3	334,2	328,7	333,5	340,16	+6,7

Oversikten ovenfor viser at vi fra 2013 til 2017 har hatt en netto økning i antall årsverk på 12,3. Aktivitetsøkningen ligger hovedsakelig innen skole, barnehage, helse/familie og FDV Eiendom. Stikkord i denne sammenheng er spesialoppfølging av barn, voksenopplæring/innvandring, barnevern, deltidsproblematikk, og kommunalt vedlikehold på (nye) bygg og anlegg.

Tabell 8 – gruppering av sykefravær i forhold til lengde på fraværet

Sykefravær i prosent	Sykemelding				Sum
Samlet for hele kommunen	1-8 dg	9-16 dg	17-40 dg	> = 41 dg	
2012	0,4	0,4	0,9	5,7	8,4
2013	0,5	0,5	1,2	4,2	7,2
2014	1,4	0,6	1,2	5,1	8,3
2015	1,4	0,6	1,3	3,7	7,0
2016	1,6	0,6	0,9	3,8	6,9
2017 1. kv	2,7	0,5	1,4	3,1	7,1
2017 2. kv	1,2	0,7	1,0	2,5	5,4
2017 3. kv	0,9	0,7	1,1	2,1	4,8

Et sykefravær på 6,9 % tilsvarer et daglig gjennomsnittlig fravær tilsvarende ca 23 årsverk. Det er stor variasjon fra enhet til enhet. I stor grad gjelder fraværet langtidssykemeldte og andre forhold arbeidsgiver ikke kan påvirke.

5 ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER

5.1 Statusbeskrivelse ved utgangen av 2017

Etter de grep som ble foretatt i forbindelse med prosjektet «Aure 2008» har Aure kommune i flere år levert regnskap med gode resultat. God hjelp i så henseende har kommunen fått pga. betydelige økte inntekter, hele 16 mill kr fom 2009 som følge av økt eiendomsskatt (retaksering og etablering av mobilt gasskraftverk), og nytt distriktstilskudd. Ytterligere 5 mill kroner fom 2011 pga av at det var siste året med tilskudd til Imarfinans. Senere ble perioden med inndelingstilskudd etter kommunesammenslåingen forlenget med 5 år, noe som til sammen utgjør vel 100 mill kr. Mao har kommunen i en periode disponert **store ekstrainntekter** som har satt kommunen i posisjon til å gjennomføre betydelige bygge- og investeringsprosjekter. Spørsmålet nå er om kommunen har forberedt seg og innbyggerne på å drive videre i en situasjon der betydelige inntekter etter hvert faller bort. Partiprogrammene for inneværende valgperiode gir svært få slike styringssignaler.

2016 utviklet seg til å bli et økonomisk godt år for kommunesektoren generelt og også for Aure kommune, med et regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) på 5,5 mill kroner etter avsetninger og bruk av fond. Dvs. et netto driftsresultat på 3,2 %. Det var flere sammenfallende faktorer som bidro til det positive resultatet, så som økt skatteinnngang (2,4 mill kr), 2016 var et år med positivt premieavvik som sammen med god økonomistyring førte til at tjenesteenhetene kom ut med et mindreforbruk på 3,5 mill kr. Lønnsoppgjøret ble 2,1 mill kr billigere enn forutsatt, og flyktningetilskuddet ble 5,1 mill kr høyere enn budsjettet.

Som følge av at drifts- og kapitalutgifter økte betraktelig mer enn inntektene, vedtok kommunestyret å dekke underskuddet i 2017-budsjettet ved bruk av fond (4,7 mill kr). Beregninger for resten av økonomiplanperioden viste at ubalansen ville eskalere ytterligere de nærmeste årene dersom det ikke blir tatt omfattende grep. Kommunestyret valgte derfor å ikke realitetsbehandle økonomiplana, men gjorde følgende vedtak:

Forslag til økonomiplan tas foreløpig til orientering. Aure kommunestyret er kjent med at Aure kommune står foran betydelige økonomiske utfordringer. Rådmannen får i oppgave å sette i gang en gjennomgang av kommunenes totale drift med tanke på å få etablert en bærekraftig økonomisk balanse i økonomiplanperioden, og som videre tar høyde for bortfallet av inndelingstilskuddet fom. 2021.

I møte 24.01.2017, k.sak 3/17, vedtok kommunestyret å sette i gang et prosjekt med ekstern prosjektledelse for utføre gjennomgangen. Oppdraget skulle omfatte tjenestestruktur, administrativ og politisk organisering, samt påvisning og vurdering av ulike kostnadsdrivere i Aure kommune. Telemarkforskning ble valgt ut til å gjennomføre oppdraget, og rapporten som ble framlagt den 27.09.2017 vil danne grunnlag for rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan for perioden 2018 - 2021. Dette innebærer mange og store tiltak som vil føre til endret struktur og tjenesteproduksjon på flere områder.

I 2. tertialmelding for 2017 går det fram at driftssituasjonen er i balanse. I tillegg kommer at lønnsveksten i 2017 ble lavere enn opprinnelig anslått, skatteinnngangen på landsbasis har vært betydelig bedre enn beregnet, noe som fører til at Aure får økte overføringer som skatteutjevning. Nye beregninger fra pensjonsselskapene viste at pensjonsutgiftene kunne settes ned for 2017. En feilbudsjettering - dobbeltføring av lønnsutgifter på tjenesteområde FDV Eiendom - fører til en utgiftsreduksjon på 2,6 mill kr. Dette bedrer også budsjettsituasjonen tilsvarende i årene framover. Dvs. at merinntekter - og sparte utgifter - som ligger utenfor kommunenes styring - førte til at budsjettet for 2017 kunne justeres og bringes i balanse uten bruk av fond.

5.2 Sentrale føringer i statsbudsjettet for 2018

I forbindelse med framleggingen av statsbudsjettet for 2018 ble det anslått en merskattevekst i 2017 på om lag 4 mrd kroner. Dette med bakgrunn i ekstraordinært store uttak av utbytte som trolig skyldes tilpasninger til skattereformen. Denne merskatteveksten er beregnet ikke å påvirke handlingsrommet i 2018. Dette skyldes at regjeringen gjennom kommuneproposisjonen har signalisert nivået på inntektene i 2018. Merskatteveksten i 2017 er en engangsinntekt som ikke vil kunne finansiere varige økninger i driftsutgiftene.

Veksten i frie inntekter for kommunene er på 3,6 mrd kroner. Veksten i frie inntekter i 2018 med utgangspunkt i hva inntektsnivået ville vært i 2017 dersom det ikke hadde kommet merskattevekst, anslås til 1,0 pst. Den faktiske realveksten i frie inntekter fra 2017 til 2018 er anslått til -0,1 pst.

Regjeringen har gitt føringer for anvendelsen av veksten i de frie inntekter for 800 mill kroner. Dette gjelder

- opptrappingsplan for rusfeltet
- tidlig innsats i skole og barnehage
- forebyggende tiltak for barn, unge og familier.

Av andre forhold kan nevnes at:

- Maksimal foreldrebetaling i barnehagene økes til kr 2 910 pr måned. Siden realveksten reduserer behovet for kommunal finansiering gjennom frie inntekter, reduseres rammetilskuddet.
- Kutt i toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester. (Ca 0,3 mill kr for Aure)
- Investeringsstilskuddsordningen til sykehjem og omsorgsboliger er endret, og fra 2021 gis det kun tilskudd til plasser som gir netto tilvekst av plasser.
- Det satses på å øke kompetansen i det kommunale barnevernet.
- 300 mill kr av veksten i frie inntekter er begrunnet med økt satsing på rusfeltet.
- Ny bemannings- og pedagogsnorm i barnehager skal etter planen gjelde fra 1. august 2018. KS har dokumentert at den nye normen er underfinansiert.
- Statsbudsjettet legger til grunn at kommunene vil benytte 200 mill kr av realveksten til tidlig innsats i barnehage og skole.
- Regjeringen foreslår å fjerne adgangen til å skrive ut eiendomsskatt på produksjonsutstyr og produksjonsinstallasjoner, med en del unntak. Det foreslås overgangsregler som skal gi trinnvis reduksjon over fem år fom 2019. Dette får dramatiske konsekvenser for Aure kommune.

Øremerkede tilskudd og refusjonsordninger er ikke en del av inntektssystemet. Slike tilskudd og refusjoner kommer derfor i tillegg til rammetilskuddet.

Skatteøren 2018. Skatt på alminnelig inntekt fra personlige skatteyttere deles mellom staten, kommunenes og fylkeskommunene. Fordelingen bestemmes ved at det fastsettes maksimalsatser på skatteøren for kommuner og fylkeskommuner. Skatteøren er fastsatt ut fra en målsetting om at skatteinntektene skal utgjøre 40 % av sektorens samlede inntekter. Det er lagt opp til at den kommunale skatteøren for 2018 holdes uendret på 11,80 %

Skjønnsmidler for 2018 er på 0,79 mill kr, en økning fra 2017. Skjønnsmidlene er en ikke-påregnelig inntekt og vil variere fra år til år. Rådmannen tar imidlertid sjansen på å føre opp samme beløp for resten av planperioden.

5.3 Inntektsgrunnlaget

5.3.1 Innledning

I dette kapitlet gjøres det rede for de budsjettforutsetninger som ligger til grunn for rådmannens beregning av kommunens inntekter i forslaget til budsjett 2018 og økonomiplan 2018 -2021.

Rammetilskudd og skatt er ført opp slik de forekommer i regjeringens framlegg til statsbudsjett for 2018, samt KS sine prognosemodeller. Generelle og øremerkede statstilskudd er ført opp med beløp og føringer som ligger i framlegget i statsbudsjettet. Satsene for egenbetaling og avgifter er justert opp for prisstigning og i forhold til selvkost der dette skal gjelde. Finansinntekter er beregnet ut fra inntekter i 2016, inntektsutvikling i 2017 og prognoser for rentenivået i Norges Bank. Det er også tatt med utbytte fra NEAS med 0,8 mill kr årlig. Dette er beheftet med usikkerhet.

Det er forutsatt at eiendomsskatten fra det mobile gasskraftverket faller bort fom 2018 (6,5 mill kroner). Når det gjelder eiendomsskatten forøvrig er det satt i gang omtaksering som en regner med vil gi økte inntekter, hvor Hemne og Hitra også vil få økt sin andel. Resultatet av omtakseringen forventes å foreligge i mars nest år. Samtidig har regjeringen foreslått å endre reglene for eiendomsskatt fom 2019, noe som i tilfelle vil få dramatiske konsekvenser for Aure. Pga usikkerheten omkring eiendomsskatt har en foreløpig i økonomiplana valgt ikke tatt hensyn til de endringer som vil kunne komme, men vil komme tilbake når dette er avklart. Dvs. at det i budsjett- og økonomiplana verken er lagt opp til at retakseringen vil gi økte inntekter, eller at eiendomsskatten reduseres.

Det er i beregnet at Aure kommune et par år framover fortsetter å gå med overskudd på innvandringstjenesten (2-3 mill kr pr år), for deretter å bli nullet ut. Også salget av sykehjemsplasser er beregnet å gi netto overskudd. Dette bidrar til midlertidige inntekter som bidrar positivt til budsjettbalansen, og er nærmere forklart under de respektive områdene.

Aure kommunes overordnede, frie inntekter ³anslås å øke med 4,9 mill kroner i 2018, eller 1,7 prosent. Med en forventet lønns- og prisvekst (deflator) for kommunesektoren på 2,6 prosent i 2018 betyr det at inntektene også dette året, isolert sett, ikke dekker løpende lønns- og prisvekst. I tillegg kommer en fortsatt eskalerende utgiftsøkning knyttet til kapital- og driftsutgifter av investeringer.

Kommunesektoren har flere inntektskilder, skatteinntekter fra inntekt og formue, statlige overføringer (rammetilskudd, øremerkede tilskudd mv.), gebyrinntekter, renteinntekter og eiendomsskatt. Store deler av kommunesektorens inntekter bestemmes av skatteinntekter og rammetilskudd. Dette begrenser kommunens muligheter til å påvirke inntektsgrunnlaget.

Kommunen har større muligheter på utgiftssiden enn på inntektssiden. Kommunen kan, så lenge vi holder lover og forskrifter, selv prioritere hvordan ressursene skal brukes. I de siste årene er handlingsrommet redusert. Dette skyldes bl.a. lovendringer, at deler av de frie inntekter tildeles med "bruksanvisning" og at de frie inntekters andel av kommunenes totale inntekter er redusert. Juni-rapporten fra teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi viser at de frie inntektenes andel av de totale inntektene er redusert fra 75,3 i 2012 til 73,3 prosent i 2016.

For Aure kommune sin del henger de største innskrenkinger av handlingsrommet imidlertid sammen med:

- Bortfall av betydelige inntekter de nærmeste årene.

³ Frie inntekter, her definert som skatt, eiendomsskatt, rammetilskudd, flyktningetilskudd og rentekompensasjonsordninger.

- Betydelig økte kapitalutgifter og driftsutgifter som følge av at det er gjennomført store investeringsprosjekter de senere årene, og de nye prosjekter som ønskes gjennomført i årene som kommer. Kapitalutgiftene har over flere år økt raskere enn inntektene, og legger således beslag på en stadig større del av inntektene, noe som sammen med bortfall av inntekter fører til at driftsutgiftene og -nivået må reduseres.

Tabellen nedenfor viser anslag på utviklingen i overordnede inntekter i perioden 2017 - 2021, med en inntektsreduksjon på 22 mill kr fra 2018 til 2021. Etter tabellen omtaler vi de ulike inntektskildene.

Tabell 9 Overordnede inntekter

	B 2017	B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Rammetilskudd ⁴	140 649	148 247	147 728	147 881	142 742
Skatt og skatteutjevning	96 901	101 259	101 259	101 259	101 259
Eiendomsskatt (netto) ⁵	26 833	20 602	20 302	20 302	20 302
Flyktningeinntekter ⁶	19 714	19 024	12 735	7 341	3 453
Rentekompensasjonsordninger	2 000	1 900	1 800	1 700	1 600
Sum	286 097	291 032	283 343	278 483	269 356

5.3.2 Skatteinntekter og rammetilskudd

Kommunens frie inntekter består hovedsakelig av skatteinntekter og rammetilskudd. Frie inntekter er midler kommunene kan disponere uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

Rammetilskudd

Rammetilskuddet består av flere ulike tilskudd, jfr. nedenstående tabell. *Innbyggertilskuddet* fordeles i utgangspunktet med et likt beløp pr innbygger mellom kommunene. Det gjøres imidlertid en *utgiftsutjevning*, dvs en omfordeling mellom kommuner som er såkalt lettdrevne til tungdrevne kommuner.

Der overordnede formålet med inntektssystemet er å jevne ut kommunene sine forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne sine. Gjennom *utgiftsutjevningen* (se 10) i inntektssystemet tas det derfor hensyn til at behovet for kommunale tjenester varierer fra kommune til kommune, og er grunnlagt med at demografiske, geografiske og sosiale forhold gir strukturelle kostnadsforskjeller som kommunene selv i liten grad kan påvirke. Kommunenes utgiftsbehov til ulike tjenester beregnes med utgangspunkt i en kostnadsnøkkel. Som en ser av tabellen nedenfor (*kostnadsindeks, nederste linje*) er Aure kommune i 2018 beregnet å være 16,9 prosent dyrere å drive enn gjennomsnittskommunen, en økning fra 14,3 prosent i 2017, eller 5 mill kroner. Dvs at Aure kommune får hele 32 mill kroner i 2018 som kompensasjon for at vi er dyrere å drive enn en gjennomsnittskommune.

Ved fordeling av rammetilskuddet tas det også hensyn til at det er store forskjeller i skatteinntekt mellom kommunene gjennom ordningen med *skatteutjevning*. Aure kommunes skatteinntekter har ligget på rundt 80 - 82 % av landsgjennomsnittet. Som minsteinntektskommune heves skatteinngangen til ca 94 % av landsgjennomsnittet gjennom ordningen med skatteutjevning (se tabellen, Netto skatteutjevning).

Inntektssystemet inneholder også tilskudd som utelukkende er begrunnet ut fra regionalpolitiske mål (Nord-Norge og Namdalstilskudd, småkommunetilskudd, distriktstilskudd Sør-Norge, storbytilskudd).

⁴ Inndelingstilskuddet, som inngår i rammetilskuddet skal reduseres med 24,5 mill kr fom 2021, dvs. redusert med 4,9 mill kr i 2021.

⁵ Se innledende tekst foran og omtale på neste sider.

⁶ Se innledende tekst foran og omtale på neste sider.

Aure kommune fikk distriktstilskudd (til kommuner med over 3.200 innbyggere) fom 2009. Distriktstilskuddet er ikke kostnadsjustert, og betydelig redusert fra 2014 da det var på 6,8 mill kr.

Kommuner som slår seg sammen får beholde sine rammetilskudd uavkortet i 15 år, for deretter å trappes ned til null i løpet av 5 år (kalles inndelingstilskudd). Aures inndelingstilskudd (24,4 mill kr) trappes ned fom 2021. Dvs at de statlige myndighetene har forutsatt at den nye kommunen har maktet å ta ut et tilsvarende innsparingspotensial som følge av kommunesammenslåingen.

Innbyggertilskudd og utgiftsutjevning beregnes på grunnlag av folketallet pr 01.07.2017, mens skatteutjevningen beregnes ut fra folketallet pr 01.01.2018. Anslag på rammetilskudd er hentet fra forslaget til statsbudsjett for 2018 mens skatteanslaget er fra KS sin prognosemodell.

Tabell 10 Rammetilskudd og skatt 2018 - 2021

1000 kr	2017 KS-				
Faste 2018-priser fom 2018	prognose	B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	83 273	85 342	85 509	85 609	85 732
Utgiftsutjevning	26 838	31 942	31 970	31 987	32 008
Overgangsordninger/INGAR ⁷	513	-257	-970	-934	-934
Saker med særskilt fordeling (inkl helsestasj/skolehelse)	993	870	870	870	478
Distriktstilskudd Sør-Norge	5 045	5 103	5 103	5 103	5 103
Inndelingstilskudd ⁸	23 837	24 457	24 457	24 457	19 566
Ordinært skjønn.	250	790	790	790	790
Endringer saldert budsjett 2015/2016/2017 nto	-101	-	-	-	-
Sum rammetilsk. uten inntektsutjevning	140 649	148 247	147 729	147 882	142 743
Netto skatteutjevning	12 965	13 186	13 186	13 186	13 186
Sum rammetilskudd	153 614	161 433	160 915	161 068	155 929
Rammetilskudd – endring i %	2,6	5,1	-0,2	0,1	-1,2
Skatt på formue og inntekt	86 702	88 073	88 073	88 073	88 073
Skatteinntekter – endring i %	1,04	1,58	-	-	-
Sum skatt og rammetilskudd	240 300	249 506	248 988	249 141	244 002
<i>Rammetilskudd inkl. skatteutjevn kr pr innb.</i>	<i>43 005</i>	<i>44 880</i>	<i>44 786</i>	<i>44 818</i>	<i>43 390</i>
<i>Skatteinntekter kr pr innb.</i>	<i>24 273</i>	<i>24 485</i>	<i>24 485</i>	<i>24 485</i>	<i>24 485</i>
<i>Kostnadsindeks (utgiftsutjevningen)</i>	<i>1,1431</i>	<i>1,1688</i>	<i>1,1688</i>	<i>1,1688</i>	<i>1,1688</i>

5.3.3 Andre statlige overføringer

Rente-/investeringskompensasjon

Kommunene får dekket deler av sine rentekostnader knyttet til investeringer i ulike formålsbygg. Dette gjelder skolebygg, omsorgsboliger, sykehjem og kirker. Tilskuddet til ordningene for omsorgsboliger og sykehjem kompenserer også for kommunens avdragsutgifter.

Neste tabell viser rådmannens anslag på rentekompensasjonsinntektene i perioden.

⁷ Overgangsordningen INGAR er det vanskelig å gi gode anslag på fremover i tid. En har imidlertid valgt å legge inn de foreløpige beregninger KS har gjort som en indikasjon, basert på den begrensede informasjonen en har i dag. Det presiseres at tidligere historikk viser at disse anslagene ikke er treffsikre. For kommuner med svak utvikling i rammetilskuddet kan det imidlertid gi en indikasjon på at dette i en overgangsperiode kompenseres gjennom INGAR.

⁸ Inndelingstilskuddet går ned 4,9 mill kr pr år fom 2021.

Tabell 11 Rentekompensasjonsordningen

Div. statstilskudd	R 2015	R 2016	B 2017	B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
- Komp. Reform 97 (grunnskolerref.)	-323	-267	-300	-287	-274	-261	-250
- Komp. skoleanlegg	-375	-315	-350	-334	-319	-305	-291
- Komp. Omsorgsboliger/sykehjem	-1 383	-1 278	-1 300	-1 242	-1 186	-1 132	-1 081
- Komp. rentefritt lån kirken	-10	-7	-10	-10	-9	-9	-8
Sum (avrundet fom -17)	-2 091	-1 867	-2 000	-1 900	-1 800	-1 700	-1 600

Investeringskompensasjon for omsorgsboliger og skolebygg påvirkes av rentenivået. Grunnet signal fra Norges Bank om fortsatt lavt rentenivå velger rådmannen å justere ned rentekompensasjonen. Det er lagt inn en anslått reduksjon på 4,5 % i perioden når det gjelder disse kompensasjonsordningene.

Ressurskrevende tjenester

Kommunen mottar tilskudd for personer under 67 år som mottar omfattende tjenester innen helse, sosial og pleie og omsorg fra kommunen. Dette kan bl.a. gjelde psykisk utviklingshemmede, fysisk funksjonshemmede, rusmiddelbrukere, personer med psykiske lidelser, og personer med omfattende pleiebehov.

Formålet med toppfinansieringsordningen er å sikre tjenestemottakere som krever stor ressursinnsats fra det kommunale tjenesteapparatet får et best mulig tilbud uavhengig av kommunenes økonomiske situasjon. På bakgrunn av den sterke utgiftsveksten som har vært innen dette området de siste årene foreslår regjeringen også for neste år en innstramming i ordningen. Dette gjøres ved innslagspunktet i 2018 økes med kr 50.000 utover lønnsvekst– **til kr 1.235.000**, som derved blir kommunens egenandel. KS er kritisk til at regjeringen svekker toppfinansieringsordningen, noe som fører til prioriteringsutfordringer i kommunene og mulig kutt i tjenester til andre brukere.

Ordningen innebærer at kommunen får dekket 80 % av de påløpne lønnsutgiftene ut over innslagspunktet. Siden kommunene fører regnskap etter andre prinsipper enn staten, vil endringer i statens tilskudd i statsbudsjettet for 2018 få virkning på kommuneøkonomien allerede i 2017. Kommunene skal inntektsføre midlene det året utgiftene oppstår, altså 2017. Videre vil kommunene på vanlig måte få etterskuddsvis refusjon fra staten i 2018. For Aure er tilskuddet for 2017 beregnet til 1,26 mill kroner, mens det for 2018 pga innstrammingen er beregnet til 0,96 mill kroner. Samme beløp føres opp i hele økonomiplanperioden.

Flyktningeinntekter

Da behovet for bosetting av flyktninger har gått ned kutter regjeringen i bevilgningene til asylfeltet. Videre kuttes det i antall kvoteflyktninger til 1120, som var nivået fra før 2015. IMDI har varslet at det for kommende år er det lagt opp til at bosetting av nyankomne flyktninger skal skje i større kommuner og byer. På denne bakgrunn velger en å budsjettere uten mottak av nye flyktninger i de kommende år.

I 2016 var det 114 flyktninger bosatt i Aure. Med de forbehold som er nevnt nedenfor er det anslått at samlet integreringstilskudd og tilskudd til bosetting av enslige mindreårige vil komme opp i 19 mill kr i 2018, mens utgiftene vil komme opp i 15,7 mill kr. Dvs. at det så langt er regnet med et netto driftsoverskudd som i så fall vil komme opp i vel 6 mill kr de to første årene, for deretter å gå i null i 2021. Overskuddet på flyktningregnskapet går delvis inn i driften av kommunale oppgaver på områder som også våre nye landsmenn er brukere av, mens deler av overskytende blir avsatt på driftsfondet til senere bruk. (Var kommet opp i ca 22 mill kr ved årsskiftet 2016/2017).

Tabell 12 Samlet integreringstilskudd og tilskudd til enslige mindreårige

Tilskudd til	R 2011	R 2012	R 2013	R 2014	R 2015	R 2016	B 2017	Forslag ØP			
								2018	2019	2020	2021
Integrering	5 835	7 352	10 017	10 343	13 667	19 883	13 292	11 378	6 589	3 445	1 057
Enslige mindreårige						2 332	6 422	7 646	6 146	3 896	2 396
Sum	5 835	7 352	10 017	10 343	13 667	22 215	19 714	19 024	12 735	7 341	3 453

Dersom en også tar hensyn til driftsutgifter og husleieinntekter kan det settes opp følgende budsjett:

Tabell 13 Flyktningeinntekter og -utgifter

	B 2017	B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Driftsinntekter (tilskudd og husleieinntekter)	-22 800	-22 177	-15 388	-9 200	-3 676
Driftsutgifter	16 473	15 751	12 518	8 080	3 676
Netto driftsinntekter/-utgifter	-6 327	-6 426	-2 870	-1 120	0

Flyktningregnskapet føres på tjenesteenhet Helse og familie. Fra å bidra med en "overskudd" på vel 6 mill kr i 2018 og 2019, viser anslagene at tjenesten vil kunne gå i balanse i 2021. Siden dette "overskuddet" har blitt inntektsført i kommunebudsjettet/-regnskapet, betyr det økte utfordringer når en så betydelig inntektspost faller bort.

Flyktningeområdet er for øvrig vanskelig å anslå, både når det gjelder reelt antall til enhver tid, og fordi det hvert år har vært familiegjenforeninger og flyktninger som krever utvidet introstønad, jfr. lovverket. Dette har sammenheng med hvilke flyktninger som kommer (familie/voksne/enslige/-mindreårige) et ukjent antall familiegjenforeninger, samt et ukjent antall ekstraanmodninger. Integreringstilskuddsperioden er på 5 år.

5.3.4 Eiendomsskatt

Gamle Aure innførte eiendomsskatt med virkning fom. 1993. Den gjaldt i første omgang verker og bruk, men ble fra 1995 også gjort gjeldende for boliger i Aure sentrum (som følge av den såkalte Bykle-dommen). Eiendomsskatten på boliger og forretningseiendommer på tettstedet Aure ble opphevet pga av endret regelverk i 2008. Skattesatsen er nå på 7 promille, som er lovens maksimum. Eiendomsskatt er en fri inntekt som kommunen selv kan bestemme hva skal brukes til.

Fom. 2006 ble det også innført eiendomsskatt på verker og bruk i gamle Tustna. Skattesatsen i 2006 var 2 promille, og satsen ble trappet opp med 2 promille pr år til maksimumssatsen 7 promille ble nådd i 2009.

I 2009 økte eiendomsskatten ytterligere. Hovedårsaken til økningen er at det da ble regnet full eiendomsskatt av det mobile gasskraftverket (6,5 mill kr). Eiendomsskatten fra gasskraftverket beholdes i sin helhet av Aure. Det mobile gasskraftverket er en midlertidig reserveløsning som har sammenheng med den usikre kraftsituasjonen i Midt-Norge. Når tilgangen på kraft er sikret på en sikker og permanent basis vil behovet for det mobile gasskraftverket ikke lenger være tilstede, og det vil bli fjernet. En er kjent med at Statnett er i ferd med å selge/fjerne gasskraftverket. Når eksakt dette skjer er ikke tidsfestet. På bakgrunn av dette tar rådmannen eiendomsskatt fra gasskraftverket ut av budsjettet fom 2018 (6,547 mill kr).

Fom 2009 ble det gitt anledning til å skrive ut eiendomsskatt på oppdrettsanlegg i sjø. Eiendomsskatten fra sjøanleggene vil svinge noe fra år til år etter som anleggene flyttes mellom lokalitetene.

Regjeringen ga i statsbudsjettet for 2011 kommunene anledning til å kreve inn eiendomsskatt på all næringsseiendom – også om det ikke er generell eiendomsskatt ellers i kommunen. Dvs. at det kan utskrives eiendomsskatt på tjenesteytende virksomhet som handelsbedrifter, hoteller,

serveringssteder, kontorbygg, m.m. Dvs at utskrivningskategorien ble utvidet fra "verker og bruk" til "verker og bruk og annen næringseiendom i heile kommunen". Dette ble gjort for å gi kommunene mulighet til å likebehandle ulike typer næringseiendom. Driftsdelen av jord- og skogeiendommer ble ikke berørt av lovendringen, da slik næringseiendom er generelt fritatt. Aure kommunestyre vurderte spørsmålet, men vedtok ikke å innføre eiendomsskatt for "annen næringseiendom" på nåværende tidspunkt.

Regjeringen foreslår ved fremleggingen av statsbudsjettet for 2018 å fjerne adgangen til å skrive ut eiendomsskatt på produksjonsutstyr og produksjonsinstallasjoner, med unntak for vannkraftanlegg, vindkraft og de delene av petroleumsanlegg for olje og gass som omfattes av petroleumsloven. Det er foreslått overgangsregler som skal gi en trinnvis reduksjon i skatteinntektene over fem år fra og med 2019.

Dersom dette blir vedtatt får det dramatiske konsekvenser for Aure kommune og dens innbyggere. En foreløpig grov beregning viser at eiendomsskatten kan bli redusert fra dagens ca 37 mill kroner (brutto) til ca 7 mill kroner. En har i de følgende beregninger valgt å ikke legge dette inn i økonomiplana fom. 2019, og avventer Stortingets behandling av statsbudsjettet.

Eiendomsskatt fra Tjeldbergodden til fordeling

Eiendomsskatten fra den gass-/petroleumsbaserte industrien på Tjeldbergodden skal etter avtale mellom samarbeidskommunene deles mellom de tre etter at utgifter til særskilte infrastrukturtiltak i vertskommunen (og i Hemne) først er trukket fra. Dette er kompensasjon for direkte og indirekte merutgifter som følge av etableringen på Tjeldbergodden i hht. avtale mellom kommunene, godkjent av Aure kommunestyre våren 1997 (k.sak 27/97), med senere presiseringer i kommunestyremøte 15.12.2005. Eiendomsskatten som inngår i fordelingen gjelder følgende anlegg basert på eiendomsskatten etter forliket i 2010 og noen mindre justeringer i ettertid:

Statoil Metanol	kr 21 188.120
Statoil Eiendom	kr 143.640
<u>Haltenpipe (Gassco)</u>	<u>kr 2.554.776</u>
Til sammen	kr 23.886.536

Eiendomsskatten fra Luftgassfabrikken ca 3,7 mill kr er ikke med i fordelingen (bruker ikke gass fra Haltenpipe). Det samme gjelder det mobile gasskraftverket da det er etablert etter 10-årsfristen. Avtalen om fordeling av eiendomsskatt gjelder i 30 år fra 01.05.97, og for nye anlegg som etableres innen 10 år fra samme dato. Det vises for øvrig til ny intensjonsavtale mellom samarbeidskommunene, inngått i 2009, når det gjelder framtidig gassrelatert industri på Tjeldbergodden.

Det er i 2017 satt i gang en **retaksering** av eiendomsskatteobjektene. Resultatet av denne vil først foreligge i løpet av mars neste år. Samtidig hefter det usikkerhet om hva som skjer med eiendomsskatten framover, jfr regjeringens forslag i forbindelse med statsbudsjettet for 2018. Inntil videre velger en å bruke dagens beregninger, men vil justere disse når forholdene er avklart. Tabellene nedenfor viser hva eiendomsskatten f.t. utgjør, og hvordan den fordeles (jfr. k.sak 27/97):

Tabell 14 Eiendomsskatt fra Tjeldbergodden

1.000 kr – faste priser fom 2014		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Aure, særskilte driftsutg. før fordeling	1)	7 650	7 856	8 040	8 249	8 249	8 249	8 249
Fellesandel (føres Aure)	2)	530	530	530	530	80	80	80
A) Aure, sum særskilte utgifter før fordeling		8 180	8 386	8 570	8 779	8 329	8 329	8 329
B) Hemne, særskilte utgifter før fordeling	1)	1 104	1 134	1 162	1 192	1 192	1 192	1 192
C=A+B) Sum særskilte utgifter før fordeling		9 284	9 520	9 732	9 971	9 521	9 521	9 521
D=E-C) Til fordeling	3)	14 602	14 366	14 155	13 916	14 366	14 366	14 366
Hitras del (D/3)		4 867	4 788	4 718	4 639	4 789	4 789	4 789
Hemnes del (B+D/3)		5 972	5 923	5 880	5 831	5 981	5 981	5 981
Aures del, inkl. fellesutg. (A+D/3)		13 047	13 175	13 289	13 417	13 117	13 117	13 117
E) Sum e.skatt som inngår i fordelingen		23 886	23 886	23 887	23 887	23 887	23 887	23 887

Kommentar:

- Godkjente infrastrukturprosjekt (særskilte utgifter før fordeling) er iflg. avtalen mellom Aure, Hemne og Hitra justert for 2018 med 2,6 % (deflator). Resten av perioden benyttes faste priser. Fom 2006 er også driftstilskudd til Nordland idrettshall med kr 50.000 pr år godkjent som samarbeidsprosjekt og skal trekkes fra før eiendomsskatten fordeles. Tilskuddet utgiftsføres som tilskudd til kulturformål i Aure kommunes budsjett.
- Samarbeidskommunene har etter avtale gitt et årlig tilskudd til Tjeldbergodden Utvikling AS (TBU) på kr 530.000, hvorav kr 80.000 gjelder drift av Tjeldbergodden-gruppen. Tilskuddet utbetales av Aure kommune og trekkes fra eiendomsskatten før fordeling til de øvrige kommunene. Tilskuddet utgiftsføres som næringstilskudd. Tilskuddet til TBU gis tom 2018, og skal etter den tid vurderes på nytt. Beløpet er foreløpig tatt bort fom 2019 i tabellen..
- Etter at kommunenes særskilte utgifter er trukket fra fordeles resten på 3. (Dvs. at den like 1/3-delen som tilfaller hver kommune er identisk med Hitras del i tabellen foran.).

Eiendomsskatt fra Hitra

Eiendomsskatteavtalen innebærer at også skatt fra Haltenpipe som Hitra krever inn skal deles. Dette utgjør til sammen kr 1 828.000. Dvs. at andelen på hver av samarbeidskommunene blir kr 609.000.

Eiendomsskatt fra andre skatteobjekt

I tillegg til eiendomsskatten fra anleggene på Tjeldbergodden har kommunen også eiendomsskatt fra verker og bruk for øvrig. Fom. 2002 er det også tatt med eiendomsskatt fra telelinjer/-stasjoner m.v. Tidligere hadde Aure også men dette er tatt bort fom. 2008. Eiendomsskatten vil ellers bli å justere i takt med utbygging av nye skatteobjekt og nye takster.

Tabell 15 Sum eiendomsskatt Aure

(1.000 kr)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Tjeldbergodden (bto.før fordel)	23 886	23 886	23 886	23 886	23 887	23 887	23 887	23 887	23 887
Verker og bruk ellers	6 638	6 638	6 702	6 786	7 107	7 185	7 185	7 185	7 185
Mobilt gasskraftverk	6 547	6 547	6 547	6 547	6 547	0	0	0	0
Brutto eiendomsskatt	37 072	37 072	37 135	37 219	37 619	31 072	31 072	31 072	31 072
- Andel Hemne/Hitra	11 110	10 976	10 838	10 711	10 598	10 470	10 770	10 770	10 770
Netto eiendomsskatt Aure	25 962	26 096	26 297	26 508	27 021	20 602	20 302	20 302	20 302

Netto eiendomsskatt i 2007, før retaksering og det mobile gasskraftverket, var på 15,3 mill kr. Dvs. at retakseringen førte til en økning på 10 mill kr fra 2007 til 2009.

I tillegg kommer Aures andel av eiendomsskatt fra Hitra med kr 609.000,- pr år.

Eiendomsskatten blir ikke prisjustert årlig. Dvs. at den er i nominelle kroner gjeldende på det tidspunkt siste retaksering ble foretatt, og at den reelle verdien av eiendomsskatten faller i takt med prisstigningen. Som en form for kompensasjon for den generelle prisstigningen gis det anledning til «kontormessig oppjustering» av eiendomsskatten hvert tidende år. Som nevnt er det nå en fullstendig retaksering i gang. Resultatet av denne er opplyst å foreligge i løpet av mars neste år. Med

den usikkerhet som råder når det gjelder eiendomsskatten i framtida har en valgt ikke å "tippe" resultatet av verken retakseringen eller Stortingets budsjettbehandling. Det blir under alle omstendigheter å komme tilbake til saken når de forskjellige spørsmål er avklart.

5.3.5 Avgifter og betaling for tjenester

Salgs-/ leieinntekter, gebyrer og refusjoner er den tredje store inntektskilden kommunen har. Dette er inntekter som dekker en del av kommunes produksjonskostnader på det aktuelle området. Når produksjonskostnadene øker kan en forvente at tilhørende inntekter økes tilsvarende. Kommunestyret vedtar salgs- / leieinntekter og gebyrer som egen sak i forkant av behandlingen av budsjettet.

Prisen på mange kommunale tjenester beregnes etter prinsippet om **selvkost**. Det betyr at kommunen ikke kan kreve mer i betaling enn det koster kommunen å tilby tjenesten. Dette gjelder tjenester som vann- og avløp, renovasjon, slam, feietjenester (VARF-tjenester), plan- og byggesaksbehandling, kart og delingsforretning. Kommunal- og regionaldepartementet har i februar 2014 utgitt retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-3/14 Retningslinjer selvkost). Avskrivning på anleggsmidlene og rentekostnad legges inn i grunnlaget for beregning av gebyrene. Når det gjelder rentekostnadene er det lagt til grunn en kalkylerente lik 2,1 % inklusive et tillegg på 0,5 %. Det vil ha stor betydning for avgiftsbalansen innenfor vann og avløp dersom faktisk rente avviker vesentlig fra renten lagt til grunn i budsjettet. I forbindelse med regnskapsavslutningen det enkelte år blir det foretatt en etterkalkulasjon av de reelle kostnadene for å føre kontroll med at gebyrinntektene ikke overstiger kommunens selvkost.

Selvkostprinsippet må praktiseres over en 3-5 års periode. Dette innebærer at et eventuelt overskudd innenfor en tjeneste fremføres til et senere år ved å avsette til selvkostfond. På den annen side må selvkostfondene brukes innen samme tidsramme. Dette er det lagt opp til i budsjett- og økonomiplanforslaget. Investeringer i anleggsmidler kan ikke finansieres av selvkostfond.

Aure kommune praktiserer 100 % selvkost innen VARF-tjenestene. Når det gjelder plan- og byggesaksbehandling, kart og delingsforretning er forholdet at i plan- og byggesak dekkes omtrent 65 %, mens dekningsgraden innen kart og oppmåling ligger på ca. 25 %.

For andre tjenester vil det generelt være naturlig at satsene økes i samsvar med økningen i prisveksten. Dvs. at betalingssatsene for de fleste tjenester justeres for forventet prisstigning (deflatoren på 2,6 % legges til grunn).

For å kunne ha et oppdatert redskap for beregning av selvkost og tilhørende gebyrsatser for de ulike områdene, har Aure kommune med virkning fra budsjett 2016, inngått avtale med firma Momentum AS. Dette firmaet leverer en regnemodell som i sin helhet kan benyttes som dokumentasjon på kommunens beregninger i forhold til selvkost.

Parallelt med budsjettforslaget legges det fram egen sak med forslag til justering av avgifter og betalingssatser. Forslaget bygger på følgende beregninger/forutsetninger (avgiftsbalansen):

Tabell 16 Avgiftsbalanse vann, avløp, avfallsbehandling, slam og feiing.

Tekst	Vann	Avløp	Renovasjon	Slam	Feiing	Sum 2018
Direkte driftskostnader	4 548	2 696	5 033	1 252	878	14 407
Indirekte driftskostnader	753	312	464	312	241	2 082
Kalkulatoriske kapitalkostnader	2 943	621	74	-	22	3 660
Sum kostnader (gebyrgrunnlag)	8 244	3 629	5 571	1 564	1 141	20 149
Gebyrinntekter	-8 244	-2 913	-5 372	-1 564	-985	-19 078
Driftsresultat (avsetning/bruk av fond)	-	-716	-199	-	-156	-1 071
Kostnadsdekning	100 %	80 %	96 %	100 %	86 %	95 %

5.3.6 Kalkulatoriske renter og avskrivninger

Kommunens tjenester innen vann, avløp, renovasjon, slam og feiing drives etter selvkostprinsippet – dvs at alle utgiftene dekkes av brukerne gjennom avgiftssystemet. Dette gjelder også kapitalkostnadene, og blir i den forbindelse benevnt *kalkulatoriske renter og avskrivninger*.

På ansvarsområde 9 (finans) føres de kalkulatoriske kapitalkostnader som inntekt (interne rente-inntekter). Motpostene (utgift – samme beløp) finnes på budsjettet til enhet FDV Kommunalteknikk, og gjelder selvkosttjenestene under VARS-området (vann, avløp, renovasjon, slam). Derved synliggjøres hvor stor andel av kapitalkostnadene (renter og avdrag/avskrivninger) som skal belastes de enkelte tjenestene, og som er med å danne grunnlaget for beregning av betalingssatsene for disse tjenestene.

Grunnlaget for beregning av de kalkulatoriske kapitalkostnadene for 2018 og resten av perioden framskaffes i forbindelse med utregningen av avgiftssatsene for neste år. Kalkylene er beregnet i hht. retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester.

Tabell 17 Grunnlag beregning selvkost – kalkulerte kapitalkostnader

Kalkulatoriske kapitalkostnader		Alle tall i 1000 kr.				
Tekst/år	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vann	-2 075	-2 514	-2 943	-3 260	-3 494	-3 536
Avløp	-547	-620	-621	-738	-729	-709
Slam	-	-	-	-	-	-
Renovasjon	-36	-74	-74	-361	-355	-347
Feiing	-21	-20	-22	-73	-72	-71
Sum	-2 679	-3 228	-3 660	-4 432	-4 650	-4 663

Nye prosjekt er lagt inn i beregningsgrunnlaget i hht. foreslåtte investeringsprosjekter (se kap 6.3). Grunnet store investeringer som kommer på vannforsyning og avløpsanlegg vil vann- og avløpsavgiftene øke vesentlig ut over forventet prisstigning for å ivareta selvkost på området. Det vises til egen sak for fastsetting av avgifts- og betalingssatser for 2018.

5.3.7 Egenkapital - fond

Som vist i tabellen nedenfor vil det ved utgangen av 2017 stå vel 73 mill. kroner på kommunens forskjellige fonds, hvorav 44 mill. kr på disposisjonsfondet. Å kunne disponere en «buffer» i denne størrelsesorden er meget positivt, og gjør oss i stand til å kunne øke egenfinansieringsgraden av investeringer, samt møte svingninger i inntekts- og utgiftsforutsetningene på en bedre måte. Samtidig er det viktig å tenke på dette som «engangspenger» som ikke kan brukes til varige driftstiltak.

I en tid der renteavkastning i bank er lavere enn inflasjonen, vil det for øvrig være en utfordring å plassere og/eller benytte den ledige kapitalen slik at verdien ikke forringes. Å betale ned på lån, og/eller finansiere deler av investeringsprosjekt med egenkapital, er et alternativ økonomer tilrår.

Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi anbefaler at kommunene over tid bør drive med et årlig netto driftsresultat (overskudd) på ca 1,75 %. Slike overskudd plasseres vanligvis i fond.

Kommunens disposisjonsfond er frie midler som kan benyttes til formål innen både drift og investering. Det er kommunestyret som vedtar bruk av disposisjonsfondet. Bruken av disposisjonsfondet blir helst fastsatt i forbindelse med det årlige budsjettet, men kommunestyret kan også bestemme bruk av disse midlene gjennom året ut over det som er vedtatt i opprinnelig budsjett. . Samlet beholdning på disposisjonsfondet er pr. 31.12.2017 beregnet til vel 44 mill kroner. Vel 22 mill. kroner av disposisjonsfondet gjelder foreløpig «overskudd» av integrerings-/flyktningetilskuddet.

Selvkostområdet vann har gjennom flere år opparbeidet seg et underskudd. Fondsmidlene til dette er oppbrukt og underskudd har blitt dekket av det øvrige driftsbudsjettet/ved bruk av disposisjonsfond. For å hente inn dette underskuddet må avgiften økes en god del de nærmeste årene. Selvkostområdet vil da over tid gå i null/få et mindre overskudd, og «lån» fra øvrig drift og disposisjonsfond vil kunne bli tilbakebetalt.

For å nå målet om å få budsjett og økonomiplan i balanse i åra framover, uten bruk av fond, må det foretas betydelige kutt i driftsbudsjettene. I det fremlagte forslaget legges det opp til dette, det er kun i 2021 en ser for seg å måtte bruke 1,4 millioner av disposisjonsfondet til å balansere budsjettet slik forslaget nå foreligger. Imidlertid må det tas i betraktning av det så langt ikke er tatt høyde for ytterligere kutt etter 2021 på rundt 20 millioner kroner som følge av bortfall av inndelingstilskuddet i sin helhet.

Som følge av statstilskuddet når det gjelder bosetting av enslige mindreårige er høyere enn beregnede driftskostnader, foreslås det å styrke disposisjonsfondet i 2018 med vel 1,9 millioner kroner for å opparbeide en buffer.

I årene 2018-2021 er det lagt opp til å benytte disposisjonsfondet til å finansiere investeringer tilsvarende 10,4 mill. kroner.

Bundne driftsfond er midler som er øremerket bestemte formål innen den enkelte enhet. Det er den enkelte enhet som vurderer bruk og avsetning av disse midlene til enhver tid. Øremerkede statlige eller fylkeskommunale midler som tilføres kommunen til bestemte formål, eksempelvis knyttet til barnehage, skole eller pleie/omsorg, vil ligge her. Videre vil tilskudd til bestemte prosjekt ligge under disse fondene. En andel av denne porteføljen er knyttet til selvkosttjenestene (VAR). Bruk og avsetning av disse fondene avstemmes mot årsregnskapet for VAR-områdene. Ved utgangen av 2017 vil det stå 21,5 mill. kroner på de bundne driftsfondene. Det er videre lagt opp til å bruke 4,8 millioner kroner av bundne driftsfond i årene 2018-2021, samtidig som der er foreslått å sette av 10,0 millioner kroner.

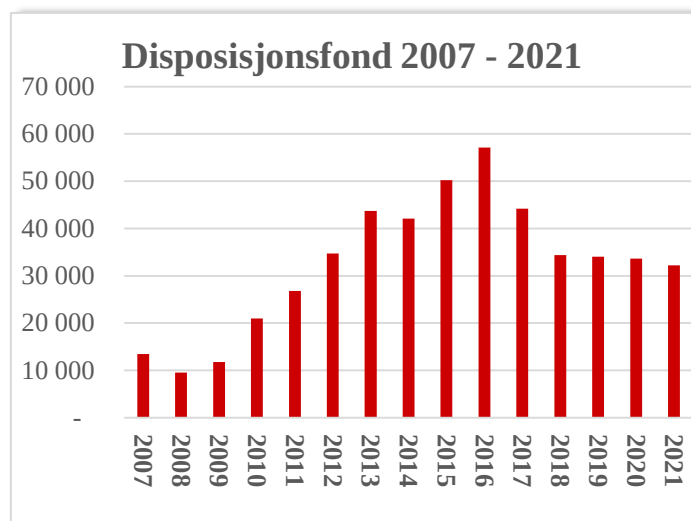
Ubundne investeringsfond er frie midler som skal benyttes til investeringsformål. Det er kommunestyret som vedtar bruken av disse fondene.

Bundne investeringsfond er øremerkede midler som skal benyttes til bestemte/forutsatte investeringsformål. Det er kommunestyret som vedtar bruken av disse fondene. Det er den enkelte enhet som vurderer bruk og avsetning av disse midlene til enhver tid.

Nedenstående oversikt viser utviklingen i kommunens fon i perioden 2013 – 2017. For årene 2017 – 2021 har vi tatt utgangspunkt i rådmannens forslag. Oversikten nedenfor gjelder sum avsetninger og forbruk både til investeringer og drift.

Tabell 18

Fond pr 31.12	2013	2014	2015	2016	2017	2017		ØP 2018 - 2021	
						Vedtatt bruk	Vedtatt avsetn	Foreslått bruk	Foreslått avsetn.
Disposisjonsfond	43 686	42 104	50 215	57 147	44 193	-12 999	3 416	-14 103	2 125
Bundne driftsfond	15 345	17 697	19 004	21 095	21 529	-770	1 204	-4 892	10 000
Ubundne investeringsf.	4 099	4 099	4 099	4 099	4 099	-	-	-	-
Bundne investeringsf.	872	872	1 539	3 242	3 242	-	-	-	-
Sum fond	64 002	64 771	74 856	85 583	73 063	-13 769	4 620	-18 995	12 125

5.3.8 Finansinntekter

Finansinntekter i denne sammenheng er rente- og kapitalinntekter av kommunens fondsbeholdning og utbytte fra NEAS. Utbytte fra NEAS har ligget på vel 1 mill fram tom 2012, mens det senere ikke er utbetalt utbytte i det hele tatt. Foreløpige indikasjoner kan tyde på at det kan bli utbetalt utbytte i 2016 (ikke mottatt ennå). Selv om det er beheftet med stor usikkerhet har en likevel valgt å inntektsføre utbytte fra NEAS i kommende ØP-periode med 0,8 mill kr årlig. Under finansinntekter føres også kommunens renteinntekter og netto renter på forvaltningslån, mens avdrag på forvaltningslån skal føres i investeringsbudsjettet. Finansinntektene justeres ned i takt med bruk av kommunens likvider/fonds.

Aure kommune har ft betydelige beløp stående på fond, plassert i bank. Med så lave renter en nå oppnår på innskudd – og med en inflasjon på rundt 3 % - betyr det at realverdien på kommunens fonds svekkes med mange hundre tusen kroner årlig. Alternative plasseringer slik finansreglementet beskriver - "om optimal utnytting av kommunenes tilgjengelige ressurser med sikte på å kunne gi et best mulig tjenestetilbud" - bør gjennomføres for å oppnå tilfredsstillende avkastning, og/eller ekstra nedbetaling av lån, eller øke egenfinansieringen av investeringer.

5.4 Utgiftsforutsetningene

I dette kapitlet gjøres det rede for de utgiftsforutsetninger som ligger til grunn for rådmannens forslag til budsjett 2018 og økonomiplan 2018 - 2021.

5.4.1 Forutsetninger om arbeidsgiveravgift, lønnsvekst og pensjonspremie

Arbeidsgiveravgift

Avgiftssatsen for arbeidsgiveravgift har fom 2007 vært på 6,4 %.

Lønnsveksten

Pris- og lønnsveksten (deflatoren) i kommunesektoren er anslått til 2,6 % i 2018. Dvs. at lønnsveksten utgjør ca 2,9%, og prisveksten ca 1,7%.

Rådmannens forslag legger som vanlig opp til at kostnadene knyttet til lønnsoppgjøret kompenseres fullt ut. Årets lønnsoppgjør er ferdig, og kostnadene på tjenestekområdene er fordelt. For Aure kommunes vedkommende beregnes lønn for 2018 ut fra eksakt lønnsnivå pr 31.12.2017 (inkl. overheng), slik det legges inn i konsekvensjustert budsjett. Det betyr at lønnsøkningen for 2018 vil kunne beregnes med virkning fom. 1. mai (8/12-dels virkning).

Den forventede lønnsveksten settes av sentralt under finanskapitlet som en lønnsreservepost (tilleggsbevilgningspost). Posten er ment å dekke selve lønnsøkningen og økte utgifter til arbeidsgiveravgift og pensjon. Videre skal denne posten også dekke det årlige egenkapitaltilskuddet til KLP. I hht. gjeldende økonomireglement fordeler rådmannen avsatt lønnsreguleringspost på tjenestekområdene etter hvert som de ulike oppgjør er kjent.

Dette er en anslagspost da det er vanskelig å forutse virkningene av framtidige lønnsoppgjør. Ved å legge seg på de sentrale føringene har resultatene slått ut begge veier.

Følgende beregning er foretatt i forhold til lønnsreguleringsposten for 2018:

Tabell 19 Beregning av lønnsreserveposten

Tekst	Beløp
Grunnlag lønn (korr. for tariffoppgjør 2017)	183 000 000
Årsvirkning lokale forhandlinger 2017	150 000
Sentralt tillegg 2018 – 2,9 % (virkning 8 mnd.)	3 538 000
Pensjonspremie (15 %)	553 000
Arbeidsgiveravgift (6,4%)	271 000
Sum - virkning av tariffoppgjøret 2015/2016	4 512 000
Samlet virkning i %	2,98
Egenkapitaltilskudd KLP	1 300 000
Sum lønnsreguleringspost 2018 (rs)	5 800 000

Pensjonskostnadene

Pensjonsberegningene er kompliserte, og inneholder mange elementer. Vesentlige elementer som påvirker resultatet er årslønnsveksten, beregningsforutsetninger om avkastning, og økningen i folketrygdens grunnbeløp (G), som slår ut på det som kalles reguleringspremien.

Forskjellen mellom beregnet/innbetalt pensjonspremie som legges inn i budsjettet, og årets netto pensjonskostnad (som kan beregnes nøyaktig først når året er omme), kalles premieavvik. Dette premieavviket føres enten i sin helhet i påfølgende regnskapsår eller kan avskrives over 7 år. Positive og negative premieavvik skal håndteres prinsipielt likt. Aure har vedtatt å føre premieavviket i sin helhet det påfølgende regnskapsår. Kommuner som har valgt å skyve framtidige pensjonskostnader

framfor seg (amortisering av premieavvik), vil oppleve store utfordringer når pensjonskostnadene skal betales.

Siden regnskapsreglene ble endret for en del år siden har Kommune-Norge annen hvert år fått kunstig forbedrede netto driftsresultater fordi pensjonsregningen kommunene betaler er større enn utgiftene som føres i regnskapet, dvs. **positivt pensjonsavvik**. Regnskapsreglene er imidlertid slik at det positive pensjonsavviket må inndeckes året etter. Dvs **negativt premieavvik** som betyr at kommunene skal regnskapsføre mer enn de faktisk betalte inn i pensjonspremie det året. Etter hvert er det betydelige beløp som slik er i sving.

I forbindelse budsjettarbeidet for 2017 ble det fra KLP og SPK's side, beregnet en samlet kostnad på pensjon på 34,9 millioner kroner. Samtidig ble det lagt opp til et positivt premieavvik på rundt 10,0 millioner kroner, eller altså en nettoutgift i 2017 på rundt 25 millioner kroner. Basert på nye beregninger fra KLP og SPK kunne vi i forbindelse med økonomimeldingen for 1. tertial 2017 justere ned kostnadene våre med 2,8 millioner kroner. Det positive premieavviket vi har i 2017 skal dekkes inn i 2018-budsjettet, men den samlede pensjonsutgiften vil påvirkes av hvilket premieavvik en faktisk ender opp med i 2017 og hvilket positivt premieavvik en får beregnet for 2018. Allerede nå er premieavviket i 2017 justert betydelig ned. Ser en kostnadene over år, er ikke den endelige kostnaden så forskjellig fra år til år. For 2018 er det lagt opp til en samlet pensjonskostnad på 29,0 millioner kroner. Utover i perioden er kostnaden stabil, men vil naturlig nok påvirkes av reduksjonen i antall årsverk.

KLP krever et årlig egenkapitalinnskudd fra kommunene, slik at KLP's risikobærende evne opprettholdes. For 2017 er egenkapitaltilskuddet på 1,19 mill kr, mens det for 2018 er beregnet til 1,3 mill kr. Samme beregning legges til grunn for resten av økonomiplanperioden.

På bakgrunn av pensjonskassenes beregninger legger rådmannen følgende premiesatser (arbeidsgivers andel) til grunn i budsjetteringen:

Folkevalgte (KLP):	15,0 %
Sykepleiere (KLP):	15,0 %
Fellesordningen/øvrigt ansatte:	15,0 %
Lærere (SPK):	16,0 %

Dette er de samme satser som er lagt til grunn i 2017.

Tabell 20 Beregnede pensjonskostnader ⁹

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Premieavvik	-6 683	10 160	-4 736	-	-	-	-	-
Sum pensjonskostnader	23 613	29 757	19 953	25 883	29 023	28 575	28 284	28 171

5.4.2 Forutsetninger om prisvekst

Anslått samlet lønns- og prisvekst (deflator) for kommunesektoren er anslått til 2,6 %, dvs. at prisvekstanslaget er på 1,7 %. Med unntak av de endringer som er justert i konsekvensjustert budsjett har det ikke vært gitt kompensasjon for prisvekst i kommunens budsjetter de siste årene. Dette betyr i realiteten et budsjettkutt for de kostnadsarter dette gjelder i størrelsesorden opp mot 2 millioner kroner hvert år. Dette kommer da i tillegg til de konkrete budsjettkuttene enhetene har gjennomført de senere år. Dvs. at enhetene, som et effektiviseringskrav, må dekke denne kostnadsendringen selv.

⁹ Sum pensjonskostnader i KLP og SPK. Det er gjort forsøk på å ta hensyn til positive og negative premieavvik de enkelte år i sumlinja fom 2017.

5.4.3 Forutsetninger om kapitalutgifter

Aure kommune har de senere år gjennomført flere store utbyggingstiltak på flere områder. Betydelig økte inntekter i en periode, lavere rentekostnader og budsjettkutt, har bl.a. bidratt til at dette har latt seg gjennomføre. Samtidig er kommunens lånegjeld i ferd med å nå rekordhøyder, noe som fører til at kommunen er veldig sårbar og eksponert dersom (når) rentenivået i landet begynner å stige til mer normale høyder. En del av kapitalutgiftene dekkes av gebyrer, husleie og rentekompensasjonsordning fra staten til bl.a. omsorgsboliger og skoler. Hvor stor andel dette dreier seg om vises i kap. 6.3.1.

Forutsetninger om rente

Tabell 21 gir en oversikt over hvilken rente rådmannen legger til grunn for beregning av renteinntekter og renteutgifter. Renteprognosen som er lagt til grunn for økonomiplanperioden er basert på Norges Banks referansebane for styringsrenten publisert i Pengepolitisk Rapport nr 3 i 2017. Det sies der at styringsrenten forventes å ligge på 0,5 % det nærmeste året, for deretter å heves gradvis til nær 1,5 % mot slutten av 2020. I budsjettet legger rådmannen i tillegg en margin på styringsrenten, basert på historisk utvikling.

Tabell 21 Budsjettert rentenivå - prosent

	2018	2019	2020	2021
Budsjettert gjennomsnittlig rente investeringslån	2,20 %	2,50 %	3,00 %	3,50 %
Budsjettert rente på bankinnskudd	1,06 %	1,06 %	1,06 %	1,06 %

Iflg kommunenes finansreglement skal minst 20 % av kommunenes lånegjeld være fastrentelån. Pr idag er vel 30 % av kommunens lånemasse på fastlånsvilkår. Innskuddsrenten er knyttet til 3 måneders NIBOR og vil derfor svinge noe. Det er i økonomiplanen tatt utgangspunkt i dagens rentenivå.

Når det gjelder plassering av ledig likviditet forutsetter finansreglementet at den finansielle risiko skal være minimal/lav, og beskriver hvordan plassering skal kunne foretas for å sikre dette. Siden kommunens ledige likviditet f.t. i sin helhet er plassert på bankinnskudd, er budsjettert rente for kommunenes bankinnskudd basert på vilkårene i dagens bankavtale.

Forutsetning om avdrag

Avdragene budsjetteres ut fra gjennomsnittlig avdragstid for kommunens lån på 30 år. For IKT-investeringer regnes det en nedbetalingstid på 5 år. Lånene tas opp som serielån.

Forutsetning om lånegjeld – nye låneopptak

Rådmannen foreslår å ta opp lån knyttet til investeringer for inntil 97 mill kroner i 2018. Samlet låneopptak fram mot 2021 er anslått til 117 mill kroner. Ca 60 % av investeringene gjelder ikkeerentable formål og må således dekkes av kommunekassa i sin helhet. Avdrag i perioden er beregnet til 82 mill kroner. Ser man totalt låneopptak i årene 2017-2021 opp mot avdrag i perioden, vil lånegjelden øke med totalt 43,3 mill. kroner.

Investeringer i kjøp av grunn til nærings- og boligformål er i prinsippet å regne som en forskottering fram til arealene selges (da tillagt kapital- og event. utbyggingskostnader). Usikkerhet knyttet til hvorvidt det foreligger konkrete planer om etableringer gjør at det ikke budsjetteres med salgsinntekter i økonomiplanperioden. Ved salg av kommunale nærings- og boligareal skal salgssummen brukes til nedbetaling av lån opptatt til erverv og event. opparbeidelse og framføring av kommunaltekniske anlegg. Kommunene har i hht EØS-avtaler ikke anledning til å «subsidiere» tomtepris ved salg av tomter til nærings- og boligformål.

Ved å øke lånegjelden som vist i kap. 6.3 vil kapitalkostnadene øke med 8,2 mill kr fra 2017 til 31,8 mill kr i 2018, for så å bli liggende på det nivået dersom ikke nye prosjekter og låneopptak foretas.

5.4 Handlingsrom - Sum konsekvensjusteringer

Ved å sammenstille anslagene på utviklingen i kommunenes inntekter og utgifter, får man et anslag på kommunenes handlingsrom i perioden 2018 - 2021.

Med å konsekvens- og basisjustere 2017-budsjettet, og ta hensyn til beregnede inntekter 2018 – 2021 og kapitalkostnader av løpende og nye lån som vist foran, får en synliggjort grunnlaget for budsjett-arbeidet (se siste linje i tabellen). Dvs. videreføring av dagens drift på dagens nivå, uten aktivitets-økninger/-reduksjoner, eller nye investeringer bortsett fra prosjekt vedtatt i revidert 2017-budsjett. Bortsett fra økte kapital- og driftskostnader som følge av nye investeringer som følge av vedtak/føringer - er det ikke lagt opp til aktivitetsøkninger.

Tabell 22 Økonomisk handlingsrom - basis økonomiplan 2018 - 2021

Alle beløp i 1000 kroner Faste 2017-kroner	Regnsk. 2016	Budsjett 2017 ¹⁰	Økonomiplan			
			B 2018	2019	2020	2021
Sum frie disponible inntekter ¹¹	-275 108	-276 837	-282 093	-281 475	-281 528	-276 289
+/-Netto bruk/avsetninger fond	5 294	3 371	0	0	0	0
- Overført til investeringsbudsjettet	929	1 188	0	0	0	0
= A Til fordeling drift/avsetning	-268 885	-272 278	-282 093	-281 475	-281 528	-276 289
Sum drift tjenesteenhetene - konsek.vjustert	234 109	244 333	249 997	252 078	253 153	254 448
Sum felles finanser (i drift) ¹²	9 923	6 645	12 129	11 657	11 439	11 426
Netto kapitalkostnader (felles finanser)	19 382	21 300	21 000	25 300	26 500	26 400
= B Sum drift og finanser	263 414	272 278	283 126	289 035	291 092	292 274
A-B Regnskapsmessig merforbruk	-5 471	0	1 033	7 560	9 564	15 985

Tabellen viser at utgiftene i perioden øker, mens inntektene er anslått å falle, spesielt fom 2021.

Med en underdekning som øker til 16 mill kr i 2021 - synliggjør tabellen også utfordringene kommunestyret står ovenfor for å bringe budsjett og økonomiplan i balanse. Nye planlagte investeringsprosjekt (mer eller mindre må-prosjekt) - som rådmannens har lagt inn i sitt budsjettforslag - kommer i tillegg. Dette fører til at beløpet som må dekkes inn for å få balanse øker ytterligere. I tillegg reduseres inndelingstilskuddet med nesten 5 mill kr pr år i fire nye år etter 2021. Dvs. at utfordringene eskalerer.

Kommunen har nå gjennomført flere år med kutt i tjenestenes driftsrammer etter ostehøvel-metoden. En må gå 3-4 år tilbake for å finne et år der budsjettarbeidet startet med overskudd på konsekvensjustert budsjettnivå. Dette har vært en klar indikasjon på at drifts- og utgiftsnivået har økt mer enn inntektene.

For å få balanse har rådmannen i sitt forslag vært nødt til å foreslå bruk av sterk lut, noe som fører til at ambisjonsnivået innenfor tjenestenivåene generelt må reduseres. I tillegg foreslår rådmannen strukturendringer og omstillinger som tvinger fram en mer effektiv bruk av ressursene.

¹⁰ Revidert budsjett pr 2. tertialmelding.

¹¹ Frie inntekter (skatt, rammetilskudd, eiendomsskatt, statstilskudd) øker med 5,2 mill kr fra 2017 til 2018. Fom 2021 begynner trekk på inndelingstilskuddet med 4,9 mill kr.

¹² Her føres eiendomsskatt andel Hitra og Hemne, avsetning til lønnsreservepost og andel kapitalkostnader fra VARF-området (selvkost)

Del 2

Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan

6 RÅDMANNENS FORSLAG

6.1.1 Innledning

Aure kommunes sentrale oppgave er å være samfunnsbygger og en attraktiv og konkurransedyktig tjenesteleverandør, forvalter og arbeidsgiver. Ivaretagelsen av dette ansvaret skjer gjennom utstrakt delegering av ansvar og myndighet fra rådmannen til enhetslederne. Aure kommune har i dag 10 enheter fordelt på ulike tjenesteområder og støtteenheter.

Tjenesteenhetene og støtteenhetene yter tjenester som til dels er svært forskjellige. Til tross for disse ulikhetene er det imidlertid flere likheter knyttet til utfordringene tjenesteområdene står overfor. Rådmannen kan særlig trekke fram utfordringene som er felles for alle tjenesteområder:

- Forebygging og tidlig innsats
- Kvalitet
- Helhet og samordning
- Kompetanse
- Rekruttere og beholde kvalifiserte medarbeidere
- Økonomistyring

Ambisjonene for driften av kommunen er å tilrettelegge for et tjenestetilbud som tilfredsstiller brukernes behov og samtidig bidrar til en større økonomisk handlefrihet for Aure kommune. Målsettingen for alle tjenesteområdene er å gi gode tjenester med vekt på kvalitet, tilgjengelighet og brukermedvirkning.

6.1.2 Økonomiske utfordringer og prioriteringer

Det overordnede målet er å sikre kommunens innbyggere et godt og stabilt tjenestetilbud både i kommende økonomiplanperiode, og i et mer langsiktig perspektiv.

En økonomi i balanse og stabile økonomiske rammebetingelser er grunnleggende for å kunne oppnå utvikling og forbedring av tjenestetilbudet til kommunens innbyggere. Dette innebærer blant annet å være i stand til å håndtere uforutsette hendelser som påvirker kommunens inntekts- og utgiftsgrunnlag.

Å styre økonomien til kommunen innebærer å avveie ulike forhold for å oppnå mest mulig resultat for kommunene innbyggere gjennom en gjensidig dialog mellom politikere, innbyggere og rådmannen. I en periode med mer anstrengt økonomi blir det:

- ✓ Mer oppmerksomhet på om ressursene utnyttes effektivt.
- ✓ Spørsmål om tjenestetilbudet har en optimal sammensetning i forhold til vedtatte mål.
- ✓ Viktig å avklare forventninger om hva kommunen kan og skal levere.

Gjennom god kommunikasjon må kommunen sørge for at innbyggerne blir informert om hva de kan forvente av nivå og kvalitet på tjenestetilbudet, og hva de selv må håndtere i hverdagen.

Den langsiktige målsetting for budsjettarbeidet om å redusere driftsnivået står ved lag. Hvert år i planperioden skal driftsutgiftene tilpasses inntektene, i tillegg må driftsnivået trinnvis tilpasses det faktum i at inntektene fom. 2021 - og i løpet av 5 år - skal trappes ned med 24,5 mill 2018-kroner når inndelingstilskuddet faller bort. I tillegg må en forberede seg på bortfall av eiendomsskatten fra det mobile kraftverket når kraftverket legges ned. Dette er tatt ut av økonomiplana fom. 2018 (6,5 mill). I

horisonten truer også Regjeringens forslag om å endre reglene for eiendomsskatt, noe som i tilfelle kan bety at Aure kommune mister ytterligere rundt 24 mill eiendomsskattekroner av totalt 30 mill kr.

Som vist i tabell 22 foran, "Handlingsrom", dekker ikke inntektene økningen i løpende driftsutgifter, bundne kostnader, og økte kapitalutgifter. Og dette misforholdet vokser mye i årene framover dersom det ikke tas tunge grep.

Det er derfor ikke rom for å dekke utgiftsøkninger innenfor dagens inntekter. Etter å ha konsekvensjustert 2017-budsjettet til 2018-nivå (basisbudsjett), ser en at kommunestyrets utfordring i forbindelse med budsjettarbeidet tvert imot er å dekke inn et **negativt handlingsrom på 1 mill kroner i 2018, stigende til 16 mill kr i 2021, med ytterligere økning inntil inndelingstilskuddet i 2025 er tatt bort i sin helhet (tabell 22 foran).**

På bakgrunn av det som er nevnt foran ser en at det nå – etter å ha skjøvet utfordringene foran seg i flere år - må sterk lut til for å få styring på ressursbruken og full oppmerksomhet på å få en bedre utnyttelse av ressursene.

I forbindelse med budsjettbehandlingen de senere år har rådmannens bedt kommunestyret gi konkrete signaler om kursen videre, uten at dette har gitt resultater. Etter bestilling fra kommunestyret la administrasjonen i 2014 fram en omfattende utredning om mulig endring av tjenestestrukturen med tanke på bedre ressursutnyttelse. Da kommunestyret behandlet saken ble det sagt at dagens tjenestestruktur skal ligge fast (k.sak 1/2015 – tjenestestruktursaken). Samtidig er det sagt at «ostehøvelmetoden» ikke er en farbar vei da den ikke bidrar til å løse de grunnleggende utfordringene våre.

Forutsetningene som tjenestestrukturvedtaket bygget på, spesielt når det gjelder forventede inntekter, har endret seg (forverret seg) betydelig de to siste årene. Dette tilsa at det måtte tas nye og varige grep for å sikre kommunen vår en bærekraftig tjenestestruktur tilpasset dagens og framtidens økonomiske forutsetninger. I den forbindelse vedtok kommunestyret i møte den 20.12.2016, under behandlingen av budsjett og økonomiplan 2017 - 2020, å sette i gang en prosess med gjennomgang av kommunenes totale drift med tanke på å få etablert en bærekraftig økonomisk balanse. For å få en mest mulig nøytral vurdering ble Telemarkforskning hyret inn til å stå for gjennomgangen.

Telemarkforskning la fram sin rapport den 27.09.2017. Her er potensialet for driftsmessige innsparinger kartlagt og omstillings- og effektiviseringstiltak konkretisert med anslag på effekten på "driftsbalansen". En "menyliste" av tiltak er presentert i rapporten.

Til tross for at Telemarkforskning på flere områder har tatt hard i og foreslår tiltak som kanskje både ryster og provoserer, har de ikke klart å nå innsparingsmålet. Det understreker de utfordringer som kommunen står ovenfor. Selv om en gjennomfører alle tiltak som her foreslås, vil det likevel være underdekning. Aure kommune må spare enda mer.

I møte 26.10.2017 vedtok kommunestyret å ta rapporten til orientering, og ba rådmannen komme tilbake til tiltak beskrevet i rapporten i forbindelse med framleggingen av budsjett og økonomiplan 2018 - 2021. I samsvar med denne anmodningen har rådmannen i sitt forslag lagt rapporten til grunn, dog med justeringer slik det er nærmere beskrevet i budsjettforslaget.

Heller ikke med det forslaget rådmannen her legger fram er en i havn når det gjelder innsparingsmålet. Arbeidet med å gjenvinne budsjettbalansen må derfor fortsette, og gjennomsyre de vurderinger og beslutninger som tas i årene framover.

I den situasjonen kommunen er oppe i kan det virke som et paradoks at det fremmes investeringsforslag i perioden som vil forverre situasjonen betraktelig. Tenker da ikke på selvkostprosjekter, men på investeringer som i sin helhet må dekkes over kommunekassa. Som vist i avsnitt nedenfor er det investeringer for betydelige beløp det gjelder, og som vil øke lånegjelden, kapital- og driftskostnadene. Rådmannen har imidlertid gjort et forsiktig forsøk på å spre prosjektene noe utover i tid, også til etter den forestående økonomiplanperioden. Samtidig er en kommet i en tvangssituasjon der det haster med å finne løsninger for en del prosjekt.

En annen utfordring en står ovenfor er muligheten - sett i forhold til kapasiteten det rås over - til å gjennomføre så mange prosjekter på så kort tid. Både her i Aure - og i andre kommuner - har en opplevd at appetitten er større enn magemålet. Begrensningene en opplever kan ligge i kommunens egen kapasitet - men også kapasiteten til entreprenører og håndverkere i Midt-Norge for tiden. Å ville for mye - samtidig - er gjerne også urasjonelt, og skaper forventninger som ikke oppfylles som ønsket.

I denne situasjonen – og ikke minst da - blir det viktig å fortsette arbeidet med effektivisering for å oppnå målet om styrking av den økonomiske balansen og for å møte forventet inntektsreduksjon også etter 2021. Dette bør skje gjennom fokus på:

- Effektiv utnyttelse av kommunens ressurser for å oppnå ønsket volum og kvalitet på tjenestetilbudet til kommunens innbyggere.
- Effektiv fordeling av kommunens ressurser, slik at samlet måloppnåelse med hensyn på ulike brukere av kommunale tjenester blir størst mulig.
- Effektiv utnyttelse av kommunenes inntekspotensial og en kontinuerlig vurdering av forvaltningen av kommunenes finans- og realverdier.

Å bedre effektiviteten i utnyttelsen av kommunens ressurser innebærer å frambringe tjenester på en smartere måte enn tidligere. I dette ligger å vurdere hvor og hvordan tjenesteproduksjonen organiseres, ta i bruk ny teknologi og styrke samarbeidet, samordningen og samhandlingen mellom aktører som jobber mot felles målgrupper. Det vil også bety at en må omplassere en del tjenester geografisk, noe som for enkelte brukere fører til transportmessige ulemper.

6.1.3 Prioriteringskriterier og strategier

Etter flere år med gode (ekstra-)inntekter har nykommunen Aure de siste par årene hatt krevende økonomiske budsjettutfordringer, men har ved en kombinasjon av budsjettkutt - og flaks når det gjelder finansområdet (bl.a. lavere rente og gode skatteinntekter i landet) - kommet ut i balanse regnskapsmessig.

Som beregnet og vist tidligere vil utfordringene eskalere betydelig både i kommende og de neste økonomiplanperioder. Dette gjelder utfordringer både i forhold til drift og investeringer, kommunens organisasjon og ansatte, og ikke minst utvikling av tjenestetilbudet. Kommunen må hele tiden arbeide for å tilpasse driftsnivået til inntektene.

Alle utfordringer er til for å løses. Det gjelder bare å velge mål samt strategier og konkret handling for å nå målet. Slik er det også med de utfordringer Aure står foran. De fleste kan la seg løse til det beste for innbyggerne og næringslivet ved i fellesskap å ta de nødvendige og riktige prioriteringer og valg, og ta konsekvensene av de valg som må gjøres.

Valg og prioriteringer må til

Når en skal vurdere kommunens tjenester og driftsnivå i budsjett- og kuttsammenheng er det naturlig å vektlegge følgende kriterier:

- Rene lovpålagte kommunale primæroppgaver prioriteres, herunder tiltak hvor kommunen har ansvar for liv og helse.
- Vanlige kost-/nyttebetraktninger skal legges til grunn. (Mest mulig tjeneste ut av hver krone, til tjenester det er mest behov for).
- Selvfinansierende prosjekter som ikke belaster nettorammene vurderes spesielt. Også her nyttes kostnad-/nyttebetraktninger, samt at det må tas hensyn til kommunens kapasitet til å få utført prosjektene.
- Oppsigelse av ansatte skal forsøkes unngått. Hvis nødvendig vurderes i stedet omplassering og naturlig avgang.
- Juridiske- og avtalerettslige forpliktelser oppfylles.
- Tiltak av vital interesse for kommunens utvikling/innbyggere.

6.2 Rådmannens forslag til driftsrammer for tjenesteenhetene

Tabell 23 viser størrelsen på de **frie inntekter** det er beregnet kommunen vil få til disposisjon i økonomiplanperioden. Dette er det redegjort nærmere for i kap 5.3 foran i budsjettheftet. Som en ser øker **de frie inntektene** med 5,3 mill kr (1,9 %) i forhold til 2017-budsjettet, for så å **falle resten av perioden**, helt fram til 2025. Eiendomsskattens usikre framtid har en da valgt ikke å ta hensyn til foreløpig. Det er heller ikke forutsatt en økning i eiendomsskatten totalt som følge av retakseringsarbeidet som gjøres i høst. Fra 2018 er det lagt inn bortfall av eiendomsskatt fra det mobile gasskraftverket, og fom. 2021 bortfall av inndelingstilskuddet (fordeles over fem år).

Kapitalutgiftene (netto finans) øker i økonomiplanperioden med 8,8 mill kroner (41 %) . En del blir dekt over selvkostprosjektene, noe som er lagt inn som inntekt i driftsbudsjettet (tabell 34), mens resten dekkes ved kutt i driftsbudsjettene.

Tabell 23 Hovedoversikt netto inntekter til fordeling tjenesteenhetene 2018 - 2021

Alle beløp i 1000 kroner

	Regnskap 2016	Revidert Bud 2017	Endring -17/-18	Økonomiplan			
				B 2018	2019	2020	2021
Frie disponible inntekter							
Skatt på inntekt og formue	-85 813	-82 350	-5 723	-88 073	-88 073	-88 073	-88 073
Ordinært rammetilskudd	-149 958	-155 300	-6 133	-161 433	-160 915	-161 068	-155 929
Skatt på eiendom	-37 471	-37 187	6 500	-30 687	-30 687	-30 687	-30 687
Andre generelle statstilskudd	-1 866	-2 000	100	-1 900	-1 800	-1 700	-1 600
Sum frie disponible inntekter	-275 108	-276 837	-5 256	-282 093	-281 475	-281 528	-276 289
Finansinntekter/finansutgifter							
Renteinntekter og utbytte	-2 012	-2 300	100	-2 200	-2 000	-1 700	-1 700
Renteutgifter og andre finansutg.	5 128	6 500	-200	6 300	9 100	9 800	10 000
Avdrag på lån	16 266	17 100	0	17 100	21 300	22 100	21 800
- Netto felles finanser	19 382	21 300	-100	21 200	28 400	30 200	30 100
Avsetninger og bruk av avsetninger							
Til ubundne avsetninger	12 313	3 371	-1 426	1 945	-	-	-
Bruk av ubundne avsetninger	-3 741	-	-	-	-	-	-1 395
Til bundne avsetninger	35	-	-	-	-	-	-
Bruk av tidligere års mindreforbruk	-3 313	-	-	-	-	-	-
Bruk av bundne avsetninger	-	-	-	-	-	-	-
Bruk av likviditetsreserven	-	-	-	-	-	-	-
+ Netto avsetninger	5 294	3 371	-1 426	1 945	-	-	-1 395
Fordeling							
Overført til investeringsbudsjettet	929	1 188	-1 188	-	-	-	-
= Til fordeling drift/avsetning	-249 503	-250 978	- 7 970	-258 948	-253 075	-251 328	-247 584
Sum drift (fra ramme tjenesteenhetene)	244 032	250 978	7 970	258 948	253 075	251 328	247 584
Merforbruk/mindreforbruk	-5 471	0	0	0	0	0	0

Tabellen viser hva kommunen sitter igjen med til å drifte de kommunale tjenestene i økonomi-planperioden, dvs. det beløpet som en får når en trekker kapitalkostnadene fra frie inntekter. Siden inntektene reduseres, og kapitalkostnadene øker, ser en at beløpet som kan brukes til drift reduseres med vel 11 mill kroner i perioden. Dette gir da en indikasjon på kuttbehovet.

Rammer tjenesteområdene – rådmannens forslag

I neste tabell nedenfor vises de nettorammer som fremkommer for tjenesteenhetene etter de endringer som foreslås for å komme i mål med et budsjett i balanse. Utgangspunktet for endringene fremgår av de inntekts- og utgiftsforutsetningene som ligger til grunn for tjenesteområdenes rammer og som er nærmere beskrevet i kap 7.1 – 7.10, samt forslag til dekning av økte drifts- og kapitalkostnader som følge av forslag til nye investeringer i perioden.

Tabell 24 Rammer tjenesteområdene

Netto pr. resultatenhet	Regnskap 2016	Revidert Bud 2017	Endring -17/-18	Økonomiplan			
				2018	2019	2020	2021
Sentral ledelse/fellesfunk./pol. ledelse	29 641	29 698	-754	28 944	28 603	27 745	27 740
Skole	56 221	58 834	1 651	60 485	56 908	54 506	53 870
Barnehage	20 403	22 415	1 589	24 004	23 929	23 929	23 929
Hjemmetjeneste	22 738	26 454	446	26 900	26 900	26 900	26 900
Habilitering og demens	21 378	22 198	1 889	24 087	24 087	24 383	24 383
Sykehjem	25 711	24 557	25	24 582	22 278	22 147	22 012
Helse og familie	15 284	15 946	401	16 347	19 590	21 340	22 459
NAV	4 271	4 054	-6	4 048	4 048	4 048	4 048
Kultur, plan og næring	10 794	11 641	-421	11 220	9 992	9 092	9 172
Kommunalteknikk og eiendom	27 668	28 536	-2 336	26 200	25 081	25 786	21 644
Sum tjenesteenhetene	234 109	244 333	2 484	246 817	241 416	239 876	236 157
Tilskudd	2 488	-	-	-	-	-	-
Kalkulatoriske kapitalkostnader	-2 679	-3 228	-432	-3 660	-4 432	-4 650	-4 663
Overføringer fra kommuner	-609	-609	0	-609	-609	-609	-609
Overføringer til kommuner	10 482	10 354	116	10 470	10 770	10 770	10 770
Overføringer til staten	47	-	-	-	-	-	-
Banktjenester, leasing PC-utstyr	23	128	2	130	130	141	129
Avsatt til lønnsøkning	-	-	5 800	5 800	5 800	5 800	5 800
Avsetning tap på fordringer	171	-	-	-	-	-	-
Sum felles finanser	9 923	6 645	5 486	12 131	11 659	11 452	11 427
Sum drift (overføres skjema 1A)	244 032	250 978	7 970	258 948	253 075	251 328	247 584
ØP 2017/2020 til sammenlign. (-17-kr)	244 032	260 271	-1 572	258 699	259 484	255 595	-

Som en ser av tabellen foran styrkes enhetenes rammer samlet med 2,5 mill kr, pluss 5,8 mill kr avsatt til anslått lønnsøkning, dvs. til sammen 8,3 mill kroner fra 2017 til 2018 (3,3 %). Fra 2018 til 2021 foreslås det gjennomført kutt-tiltak for nær 11 mill kroner i enhetenes rammer.

Tabell 25 Oppsummering - endringer enhetenes rammer i forhold til revidert budsjett 2017

Tekst/år		2018	2019	2020	2021
Driftsbudsjett enhetene (konsekvensjustert)	¹³	249 997	252 078	253 153	254 448
Økte kapitalutgifter (renter/avdrag)	¹⁴	200	3 100	3 700	3 700
Sum konsekvensjusteringer		250 197	255 178	256 853	258 148
Nye tiltak (pluss) - rådmannens forslag	¹⁵	1 388	1 684	3 832	433
Nye tiltak (minus) - rådmannens forslag	¹⁶	-4 566	-12 344	-17 104	-18 719
Sum nye tiltak (netto)		-3 178	-10 660	-13 272	-18 286
Sum konsekvensjusteringer og nye tiltak		247 019	244 518	243 581	239 862

¹³ Dette er summen av konsekvensjusteringene av 2017-budsjettet og går fram av tabellene for hver tjenesteenhet. (Se rådmannens forslag rammer tjenesteenhetene). Når driftsbudsjettet øker i perioden har dette for en vesentlig del å gjøre med inntektsreduksjon på flyktningeområdet (se kap 5.3.3).

¹⁴ Økte kapitalutgifter som vises her er økninger som følge av rådmannens forslag til nye tiltak fom 2018. Økte kapitalutgifter som følge av tiltak som ligger inne i 2017-budsjettet er tatt inn i konsekvensjustert budsjett.

¹⁵ Summen av nye plusstiltak i rådmannens forslag.

¹⁶ Summen av minustiltak i rådmannens forslag.

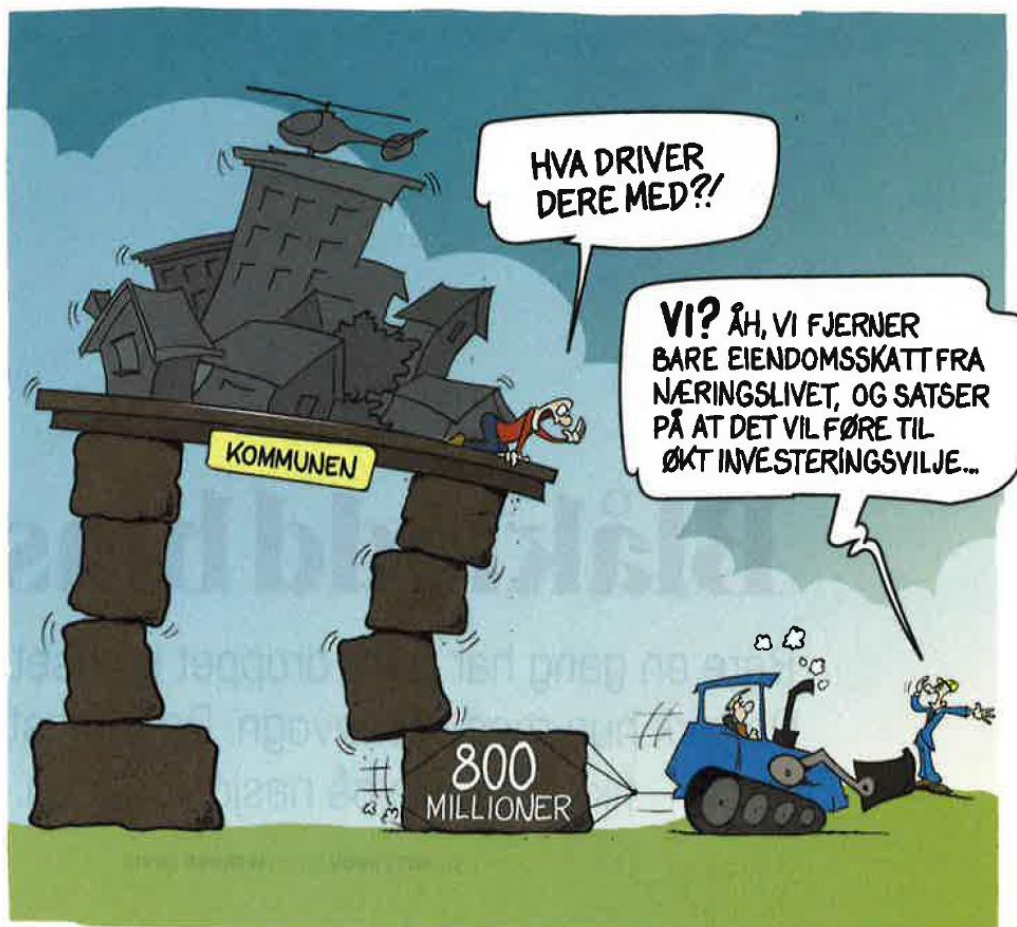
6.2.1 Engangstiltak innarbeidet i driftsbudsjettet

Det dukker stadig opp enkelttiltak – utenom den daglige drift – som krever løsning. I budsjettet for 2017 var det satt av 5,5 mill kr til slike engangstiltak, hvorav 1,3 mill kr dekt av fond. Budsjettmessig føres tiltakene under de respektive tjenesteenhetene.

Tabellen nedenfor viser hvilke engangstiltak som er tatt inn i rådmannens forslag for 2018 - 2020.

Tabell 26 Engangstiltak

Tekst	2018	2019	2020	2021
Innføring av nytt sak/arkiv-system (lokal ressurs)	-	75	75	-
Avlevering av papirarkiv før 2008 (IKA M og R)	300	300	300	-
Videre drift av Skansen (utredningsprosjekt)	150	-	-	-
Digitale verktøy innen barnehage	75	-	-	-
Kommuneplan - samfunnsdel	-	300	-	-
Reguleringplan Kjeklia-sentrum (gangvei)	120	-	-	-
Videre arbeid med næringsområder	1 000	-	-	-
Reasfaltering kommunale veier	-	576	1 924	-
Kommunal vei - rekkverk (nytt og suppl.)	500	200	400	-
Diverse trafiksikkerhetstiltak	85	100	800	-
Skifte av stikkrenner	-	-	200	-
Inspeksjonskamera feiing	40	-	-	-
Brannvern - båtmotor	40	-	-	-
Sum	2 310	1 476	3 624	0
Hvorav dekkes av fond	-1 300	-300	-300	

6.2.2 Kommunale tilskuddsordninger

Kommunen gir hvert år betydelige tilskudd og støtte til lag, organisasjoner og private. Dette er frivillige – ikke lovpålagte – ordninger. Også disse ordningene finansieres i sin helhet over driftsbudsjettet.

Tabell 27

Tilskuddsordninger	2017	2018	2019	2020	2021
Seniorpolitiske tiltak	230	230	230	230	230
Kommunal andel bredbånd	500				
Disposisjonspost formannskapet	617	367	367	367	367
Tilskudd til folkehøyskoleprosjektet	250	-	-	-	-
Etableringstilskudd ¹⁷	1 020	700	560	360	180
Tilskudd disp. av ungdomsrådet	5	5	5	5	5
Tilskudd frivillighetssentralen ¹⁸	445	595	595	595	595
Generelle kulturmidler	184	184	184	184	184
Tilskudd til barn og unge	68	68	68	68	68
Tilskudd til idrettsformål	255	255	255	255	255
Tilskudd private veier ¹⁹	150	150	150	150	150
Tilskudd Norway Events (Toppidrettsveka) ²⁰	500	-	-	-	-
Tilskudd profilering	170	-	-	-	-
Tilskudd Tjeldberodden Utvikling (TBU) ²¹	450	450	-	-	-
Tilskudd Tjeldberoddengruppen (TBG)	80	80	80	80	80
Tilskudd Aure Næringsforening ²²	600	600	-	-	-
Tilskudd KSU og Nordmøre næringsforum	-	20	20	20	20
Diverse tilskudd (VISIT Norway m.fl.)	260	310	310	310	310
Tilskudd Landbruk Nordvest	40	-	-	-	-
Tilskudd til veterinærer ²³	280	-	-	-	-
Sum	6 104	4 014	2 824	2 624	2 624

Det vises til kommentarene nedenfor (fotnoter), og kommentarer i tilknytning den tjenesteenheten den respektive tilskottsordningen sorterer under.

¹⁷ Ordningen med tilskudd til ungdom som bygger/kjøper hus i kommunen foreslås tatt bort fom 2018.

Tilskuddet gis i 5 år med årlig beløp på kr 20.000. Kommunen er derved bundet til å fullføre utbetalingene. Pr idag har tilskuddsordningen kostet kommunen 5,8 mill kroner. Evalueringsrapporten fortalte at ordningen ikke hadde noen avgjørende effekt for å bosette seg i kommunen, som var hensikten med ordningen.

¹⁸ Av beløpet utgjør årlig statstilskudd kr 392.000.

¹⁹ Tilskuddet foreslås opprettholdt. Det er naturlig å se det i sammenheng med forslag til kutt i veibudsjettene.

²⁰ Overlates til politisk vurdering da rådmannen er inhabil.

²¹ Dette er et fellesprosjekt med Hemne og Hitra finansiert av eiendomsskatten og med like stort beløp. Dvs at Aures nettoandel er kr 150.000. Hvorvidt ordningen skal fortsette etter 2018 vil den interkommunale styringsgruppa komme tilbake til, men inntil det er avklart tas tilskuddsbeløpet foreløpig ut.

²² Tilskuddet foreslås opprettholdt uendret tom. 2018. Hvordan opplegget skal være videre bør ses i sammenheng med behandlingen av strategisk næringsplan. Inntil videre er tilskuddsbeløpet tatt ut form 2019.

²³ Tilskuddsordningen foreslås tatt bort fom 2018. Se kommentar under tjenesteenhet Kultur, plan og næring.

6.3 Forslag til investeringer, finansiering og gjeldsutvikling

I dette avsnittet gis det en omtale av rådmannens forslag til investeringer i kommende fireårsperiode. Avsnittet inneholder også forslag til finansiering av investeringene og gjeldsutvikling.

Aure kommune har de senere år gjennomført flere store utbyggingsprosjekter og bygd ut infrastruktur for betydelige beløp. Økonomisk slår dette ut i budsjettene ved at økte kapital- og driftsutgifter legger beslag på en stadig større andel av inntektene - siden inntektsveksten ikke står i forhold.

Til tross for dette er en kommet i en situasjon der flere nye utbyggingsoppgaver må finne en løsning - dvs. oppgaver som kommer i kategorien MÅ-oppgaver. Flere av disse er oppgaver det haster med å finne en løsning for. Dette gjelder bl.a. utfordringer knyttet til ferdigstilling av COOP-bygget, ny brannstasjon, lokaler for SFO ved Aure barne- og ungdomsskole, og investeringsoppgaver som må utføres i sammenheng med omstruktureringstiltak foreslått i menylista fra Telemarkforskning. Også flere andre oppgaver haster det med å finne løsninger for, om enn ikke alle kommer i samme kategori når det gjelder tidsfrister som de nevnte.

Som nevnt i foregående kapittel er det nærmest et paradoks å legge opp til så mange og store investeringer som det her gjøres, når det egentlig burde vært investeringspause. Dette har delvis sammenheng med at det må finnes en løsning på flere kritiske hasteoppgaver, og delvis for å imøtekomme en del ønsker som lenge har stått på prioritetslisten. Dersom kommunestyret finner at det er prosjekter på listene som kan vente, vil det bidra til å bedre den økonomiske situasjonen.

På denne bakgrunn foreslår rådmannen å investere for 140,4 mill kroner planperioden 2018 - 2021, hvorav hele 119 mill kroner det første året i 2018. Av dette er omlag 85,4 mill. kroner kommune-kassefinansierte investeringer. De resterende investeringene (55 mill kr) er knyttet til vann, avløp, avfall, dvs selvkostprosjekter (på grønn bakgrunn i tabellen nedenfor).

Flere av prosjektene som er med i revidert budsjett 2017 vil videreføres og slutføres i 2018.

Tabell 28 Forslag til investeringer 2018 - 2021

1.000 kr Løpende priser		Rev. bud 2017	Økonomiplan			
Prosj.nr.	Prosjekt (T)		B 2018	2019	2020	2021
10702	IT-utstyr, utskifting	100	195	-	-	-
11003	Orkide - diverse prosjekter	307	410	230	320	120
11301	IKT-utstyr, elever	500	-	-	-	-
11602	Adm.bygg (Aure sentrum)	10 000	4 000	-	-	-
11701	Oppgradering trådløssoner skoler	100	-	-	-	-
11703	Oppgradering telefoni	500	-	-	-	-
21401	SFO-bygg - ABUS	7 700	7 300	-	-	-
31401	Brannsikring - Tustna sykehjem	2 523	-	-	-	-
41701	Helseløype - Aure sentrum	-	900	-	-	-
41702	Kjøp av 4 stk. leiligheter (Skoglund)	8 500	-	-	-	-
	Boligbygging Aure sentrum - kjøp av grunn	-	1 600	-	-	-
	Opprusting av lokaler til hjemmetj. (Tustna sykehjem)	-	5 000	-	-	-
	Ombygging Sør-Tustna skole	-	1 000	-	-	-
	Brannvern - vaskemaskin	-	270	-	-	-
41705	Ladestasjoner kommunale bygg	100	-	-	-	-
41706	Tilrettelegging/erhverv for næringsvirksomhet	10 000	5 000	-	-	-
61105	Utbedr. av hovednett spillvann Tømmervåg	100	1 800	-	-	-
61106	Rehab. av overvannsledning Aure sentrum	-	1 000	-	-	-
61302	Hovedplan for avløp	-	500	-	-	-
61403	Kommunal overtakelse av Sør-Tustna vassverk AL	100	7 900	4 000	4 000	-
61504	Aure vassverk - tilførselsledn. Nedre Hjortåsen-Sykeheimsv.	-	100	-	-	-
61505	Utskifting av inntakspumper - Rennsjøen	-	300	-	-	-
61603	Aure vassverk - høydebasseng Kjelklia	7 000	7 000	-	-	-
61604	Aure vassverk - videreføring ledningsnett Rotneset/Klakken	845	-	-	-	-
61605	Aure vassverk - sikring av tilførselsledning Steingeita-Aurdalen	-	8 500	-	-	-
61606	Meladalen vassverk - oml. ledningsnett Romundset (Trøa)	-	125	-	-	-
61607	Lesund vassverk - utskifting av sjøledn. Lesundstranda-Bugen	750	-	-	-	-
	Generell fornyelse av ledningsnett	-	2 000	4 000	-	-
61612	Rehabilitering av ledningsnett (avløp)	-	-	500	-	-
	Gravemaskin (vei, vann og avløp)	-	1 300	-	-	-
	Nordlandet vassverk - ombygging til jernkloridanlegg	-	500	-	-	-
	Bil til feier	-	200	-	-	-
	Traktor	-	1 300	-	-	-
61702	Vannverk felles - lekkasjesøking	148	-	-	-	-
61703	Oppgradering av Bjørndalen avfallsmottak	-	5 000	-	-	-
61613	Hjelpemiddellager	-	3 600	-	-	-
	Brannstasjon	-	32 000	-	-	-
	Strøsandlager Kjelklia	-	1 500	-	-	-
61701	El-bil vaktmestere FDV eiendom	757	-	-	-	-
70701	Asfaltering kommunale veier	2 000	-	-	-	-
71001	Vei-Tjeldbergodden Biopark	4 000	13 700	-	-	-
	Omlegging av vei m.v., Aure sentrum	-	200	5 000	-	-
	Oppgradering av verkstedbygget, Aure sentrum	-	-	3 000	-	-
71701	Brøyttestikkesetter	676	-	-	-	-
71702	Fættan industriområde - oppgradering vei m.v	-	5 000	-	-	-
Sum		56 706	119 200	16 730	4 320	120

Rådmannen foreslår å bevilge nye 4 millioner kroner til å ombygging av 2. etg på Coop-bygget. Det er i 2017 bevilget 10 millioner hvorav 7 millioner kroner gikk til kjøp av bygget. Ombyggingsbehovet er for å ivareta kommunens arealbehov for helsetjenester som i dag holder til i bankbygget og må flytte ut.

Rådmannen foreslår å bevilge 7,3 millioner kroner til bygging av nytt SFO-bygg. Det er i 2017 bevilget 7,7 millioner kroner slik at det er totalt 15 millioner kroner til formålet. Byggingen omfatter nytt SFO-bygg inkl 2.etg som skal romme økt behov for undervisningsrom. I tillegg skal det gamle SFO-bygget rives. Arbeidet forventes startet opp i slutten av 2017.

Rådmannen foreslår å bevilge 5 millioner kroner til opprustning av lokalene til hjemmetjenestene på Tustna sykehjem.

Rådmannen foreslår å sette av 1,6 millioner for tilrettelegging av boligbygging i Aure sentrum. Disse investeringene forutsettes finansiert med salg og refusjoner fra utbyggere av arealene over tid.

Rådmannen foreslår å sette av 5 millioner kroner til erverv og tilrettelegging av næringsareal. Dette for å kunne være i posisjon for ny næringsetablering. Disse investeringene forutsettes finansiert med salg og refusjoner fra utbyggere av arealene over tid.

Rådmannen foreslår å bevilge 3,6 millioner kroner til nytt permanent hjelpemiddellager. Leieavtale på dagens arealer opphører i mars 2018

Rådmannen foreslår av sette av 32 millioner kroner til ny permanent brannstasjon på Kjelklia. Leieavtale på dagens arealer opphører i mars 2018. Arbeidet med ny brannstasjon pågår og anbud kommer ut på nyåret 2018.

Rådmannen foreslår å sette av 1,5 millioner kroner til nytt strøsandlager på egen tomt på Kjelklia. Leieavtale på dagens arealer opphører i mars 2018.

Rådmannen foreslår å sette av 13,7 millioner kroner til opparbeidelse av ny veg til Bioparken. Det er i 2017 bevilget 4 millioner kroner slik at det totalt er bevilget 17,7 millioner til formålet. Prosjektering av ny veg har pågått i flere år og det forventes nå en oppstart av arbeidet i 2018.

Rådmannen forslår av bevilge 5 millioner kroner til oppgradering av vegen til Fætten Industriområde. Vegen har en økt trafikkutfordring og det må gjøres tiltak i 2018.

Investeringer til vann, avløp og renovasjon (VAR) finansieres med gebyrer og rådmannen foreslår å sette av i underkant av 50 millioner kroner i perioden 2018-2021. De største investeringene er kommunal overtakelse av Sør-Tustna vassverk, nytt høydebasseng på Kjelklia, sikring av tilførselsledning vann Steingeita-Aurdalen samt oppgradering av Bjørndalen avfallsmottak. Disse utgjør om lag 28,5 millioner kroner. Investeringene på VAR-området innbakes i avgiftsgrunnlaget for beregning av avgifter og gebyrer kommende år, og legges fram som egen sak.

Finansiering

I planperioden 2018 - 2021 foreslås 117,4 mill kroner - eller 83,6 % av investeringene finansiert med lån. Øvrige finansieringskilder er momskompensasjon (8,5 %) og egenkapital/fond (7,4 %).

Tabell 29 Finansiering av investeringer - Løpende priser

	Rev. B 2017	B 2018	Økonomiplan			
			2019	2020	2021	Sum 2018 - 2021
Kommunekassefinansierte lån		54 705	7 000	320	120	62 145
Lån til selvkostprosjekter		42 525	8 500	4 000	0	55 025
Momskompensasjon	5 183	10 980	1 000	0	0	11 980
Bruk av egenkapital/fond	11 188	10 440	0	0	0	10 440
Tilskudd		550	0	0	0	550
Sum finansiering = sum investeringer	56 706	119 200	16 730	4 320	120	140 370

Kapitalkostnadene knyttet til kommunekassefinansierte lån belaster de frie disponible inntektene, mens kapitalkostnadene til selvkostprosjektene dekkes av brukerne gjennom gebyr, avgifter og husleie. Dette er nærmere beregnet og beskrevet i kap 6.3.1, tabell 34.

Gjeldsutviklingen

Med rådmannens forslag til investeringer forventes kommunens gjeld å øke med 80 mill kroner fra 2017 til 2018, for deretter å gå ned.

Tabell 30 Gjeldsutvikling investeringslån - Løpende priser

Tekst					Økonomiplan			
	2014	2015	2016	B 2017	B 2018	2019	2020	2021
Gjeld pr. 01.01.	227 831	214 695	296 140	299 972	291 143	371 273	365 703	347 923
Nye lån i året	-	95 963	20 098	8 271	97 230	15 730	4 320	120
Avdrag	-13 136	-14 518	-16 266	-17 100	-17 100	-21 300	-22 100	-21 800
Gjeld pr. 31.12.	214 695	296 140	299 972	291 143	371 273	365 703	347 923	326 243
<i>Gjeld pr. innbygger</i>	<i>60 021</i>	<i>83 443</i>	<i>84 834</i>	<i>81 098</i>	<i>103 419</i>	<i>101 867</i>	<i>96 914</i>	<i>90 875</i>

Tabell 31 Lån til videreutlån - startlån

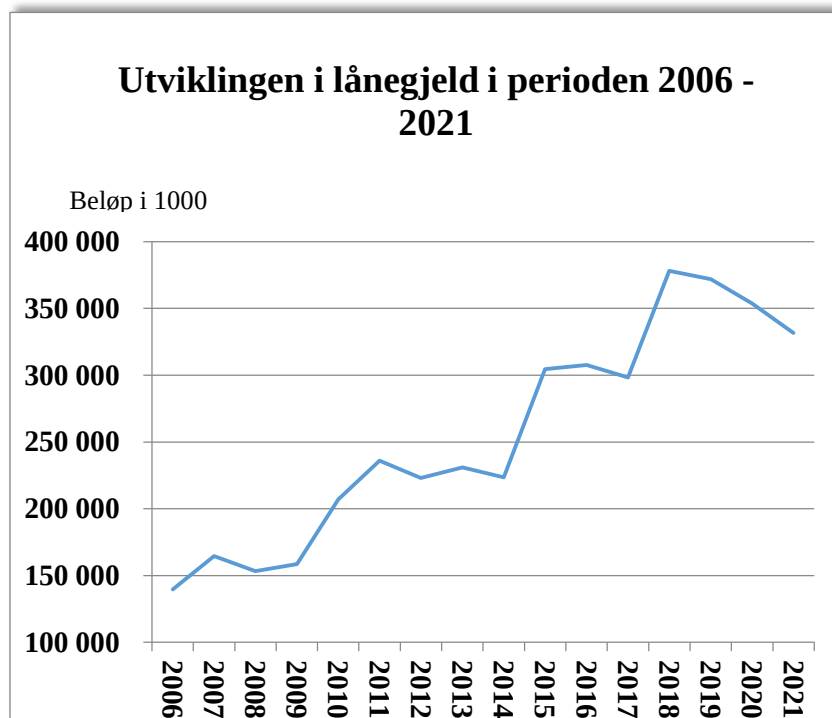
Tekst					Økonomiplan			
	2014	2015	2016	B 2017	B 2018	2019	2020	2021
Gjeld pr. 01.01.	3 070	8 890	8 294	7 769	7 265	6 761	6 273	5 818
Nye lån i året	6 000	-	-	-	-	-	-	-
Avdrag	-251	-525	-525	-504	-504	-488	-455	-450
Gjeld pr. 31.12.	8 819	8 294	7 769	7 265	6 761	6 273	5 818	5 368

Ved utgangen av 2017 gjenstår 1,3 mill kr som ubrukt av startlån. Det er ikke foreslått nye opptak av lån i årene 2018 - 2021, men vil bli gjort dersom behov oppstår.

Tabell 32 Sum lånegjeld - investeringslån og lån til videreutlån

Tekst					Økonomiplan			
	2014	2015	2016	B 2017	B 2018	2019	2020	2021
Investeringslån	214 695	296 140	299 972	291 143	371 273	365 703	347 923	326 243
Lån til videreutlån	8 819	8 294	7 769	7 265	6 761	6 273	5 818	5 368
Gjeld pr. 31.12.	223 514	304 434	307 741	298 408	378 034	371 976	353 741	331 611

Under forutsetning av at investeringsplanen for 2018 blir gjennomført i den takt som planlegges vil kommunegjelden nå en historisk topp ved årsskiftet 2018/2019. Gjeldsgraden - dvs lån i prosent av driftsinntektene - kommer da opp i **100,8 prosent**. Dette fører Aure høyt på landsstatistikken, landsgjennomsnittet i 2016 var på 83,1 prosent.

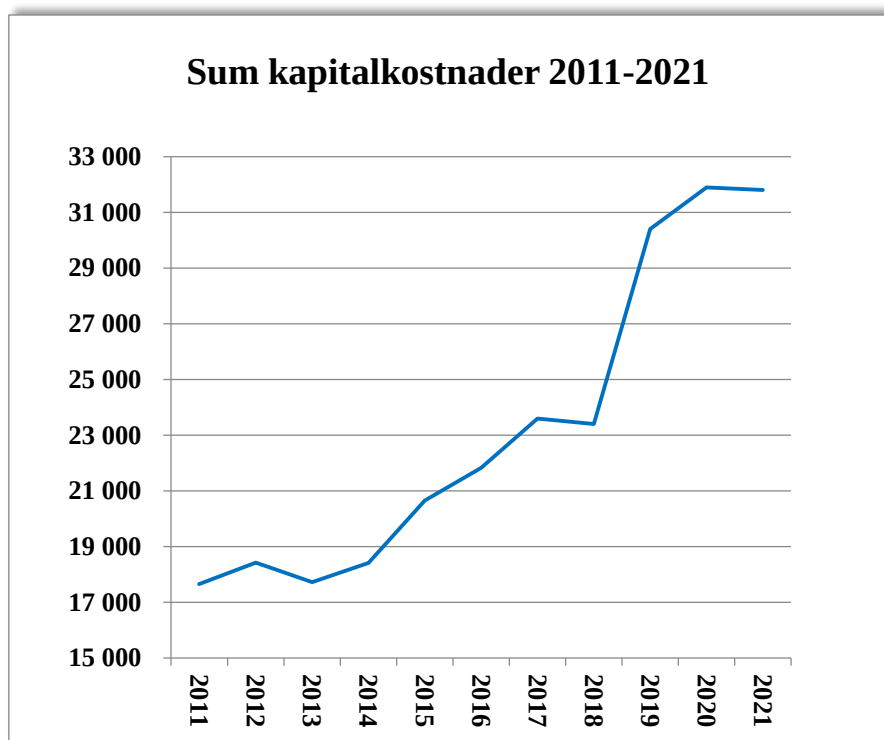

Finansutgifter

Finanskostnadene har økt jevnt de senere årene, og forventes å gjøre et skikkelig hopp fra 2018 til 2019 (med 7 mill kroner) når det store låneopptaket i 2018 slår ut. (Nye lån tas vanligvis opp på slutten av året.) Pga forskyvninger av investeringer fra 2017 til 2018 vil hoppet i kapitalkostnader komme 2019, mot 2018 i dagens økonomiplan.

Tabell 33 - Utvikling finansutgifter – renter og avdrag av investeringslån

Investeringslån	Økonomiplan							
	2014	2015	2016	B 2017	B 2018	2019	2020	2021
Avdrag	13 136	14 518	16 266	17 100	17 100	21 300	22 100	21 800
Renter	5 273	6 140	5 554	6 500	6 300	9 100	9 800	10 000
Finansutgifter	18 409	20 658	21 820	23 600	23 400	31 800	31 900	31 800

6.3.1 Andel av kapital- og driftskostnadene som dekkes av brukerne

En del av kapital- og driftsutgifter blir dekt av brukerne, som f.eks. husleie og betaling for tjenester innen selvkostområdene (VARF). Videre gir staten noe tilskudd til dekning av en del av kapitalutgiftene som rentekompensasjon i forbindelse med eldresatsingen, grunnskolereformen, m.fl., jfr kap 5.3.3.

Nedenstående tabell viser hvor stor andel av brutto kapital- og driftskostnad som dekkes av brukerne og av statstilskudd som ytes til en del investeringsprosjekter. Tabellen omfatter både løpende prosjekter, og nye prosjekter som er lagt inn i rådmannens budsjettforslag.

Selv om en del prosjekt er såkalt selvfinansierende ser vi at netto kapitalutgifter kommer til å øke mye i årene framover, samtidig som vi vet at kommunens inntekter vil bli redusert betraktelig.

Tabell 34 Andel drifts- og kapitalutgifter dekt av brukerne

Driftsmessige konsekvenser						
Tekst	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Renter (samlet)	5 554	6 500	6 300	9 100	9 800	10 000
Avdrag (samlet)	16 266	17 100	17 100	21 300	22 100	21 800
FDV-kostnader	8 713	9 751	10 226	10 086	10 013	10 013
A - Sum utgifter	30 533	33 351	33 626	40 486	41 913	41 813
Kapitalkostnader dekt av selvkostprosjekt	-2 679	-3 228	-3 660	-4 432	-4 650	-4 663
Statlige refusjonsordninger	-1 867	-2 000	-1 900	-1 800	-1 700	-1 600
Husleie	-7 473	-8 172	-8 827	-8 827	-8 827	-8 827
Leieinntekter (Aure Arena)	-170	-180	-180	-180	-180	-180
B - Sum inntekter	-12 189	-13 580	-14 567	-15 239	-15 357	-15 270
C=A-B Nto. drifts-/kapitalkostnader	18 344	19 771	19 059	25 247	26 556	26 543

Brutto kapitalkostnader er beregnet å øke med 8,2 mill kroner fra 2017 til 2021. Av dette blir 1,5 mill kroner dekt av brukerne, mens resten må dekkes ved budsjettkutt (reduerte driftskostnader).

6.3.2 Kapitalutgiftenes andel av kommunens frie disponible inntekter

Finansielle måletall er viktige verktøy i den langsiktige styringen av kommunens økonomi. I forslaget til ny kommunelov foreslås det en ny generalbestemmelse som slår fast at kommunene skal forvalte sin økonomi slik at den økonomiske handlingsevne blir ivaretatt over tid. Utvalget foreslår at kommunene skal fastsette finansielle måletall – handlingsregler - for kommunenes økonomiske utvikling. Handlingsregler og målsettinger skal bidra til å sikre en sunn kommuneøkonomi og trygge det finansielle grunnlaget for tjenestene kommunen har ansvar for å levere til innbyggerne.

Et aktuelt måletall er å se på hvor stor del av kommunenes frie disponible inntekter som kan benyttes til å finansiere driftsutgifter av nye investeringer samt renter og avdrag på kommune-kassefinansierte lån, samtidig som en må ha nok penger igjen til å drive de lovpålagte kommunale tjenestene på en tilfredsstillende måte. Dette bør være en interessant problemstilling for Aure kommune som er i en situasjon med stor gjeldsvekst, samtidig som inntektene reduseres. På denne bakgrunn har en forsøkt å foreta en beregning av hvor i løypa Aure kommune ligger, jfr tabellen og figuren nedenfor.

Tabell 35 Kapital- og driftskostnadenes andel av frie inntekter

Tekst/År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Korrigerte kapitalkostnader ²⁴	15 308	16 815	18 311	19 771	19 059	25 247	26 556	26 543
Korrigerte driftsinntekter ²⁵	-252 000	-256 254	-263 369	-264 483	-269 723	-268 905	-269 058	-263 919
Prosentdel av driftsinntektene	6,1	6,6	7,0	7,5	7,1	9,4	9,9	10,1

Beregningene viser at netto drifts- og kapitalkostnader gjør et hopp på vel 6 mill kroner i 2019, og legger beslag på vel 9 % av driftsinntektene, stigende til 10 % i 2021. Med fallende inntekter etter 2021 vil andelen av inntektene som kan brukes til å betjene drift/tjenester reduseres, og føre til ytterligere behov for å redusere og legge om eksisterende tjenestetilbud.

Erfaringer fra andre kommuner, og nå for Aure kommune, viser at når kapitalutgiftenes andel av inntektene begynner å krype over ca 8 prosent, er det en sikker indikasjon på at drifts- og tjenestenivået må senkes.

²⁴ I korrigerte kapitalutgifter på kommunens investeringslån er det tatt med renter og avdrag samt relaterte driftskostnader, fratrasket rentekompensasjonsordningen og inntekter fra selvkostområdene (inkl. husleie).

²⁵ Skatt, rammetilskudd, netto eiendomsskatt

6.3.3 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser hva som er igjen av driftsinntektene etter at alle driftsutgifter og netto finansutgifter er kostnadsført og er et mål på kommunens økonomiske handlefrihet. Økonomisk handlefrihet kan beskrives som kommunens evne til å ta på seg nye oppgaver eller utvide tjenestetilbudet uten å måtte redusere eksisterende tilbud.

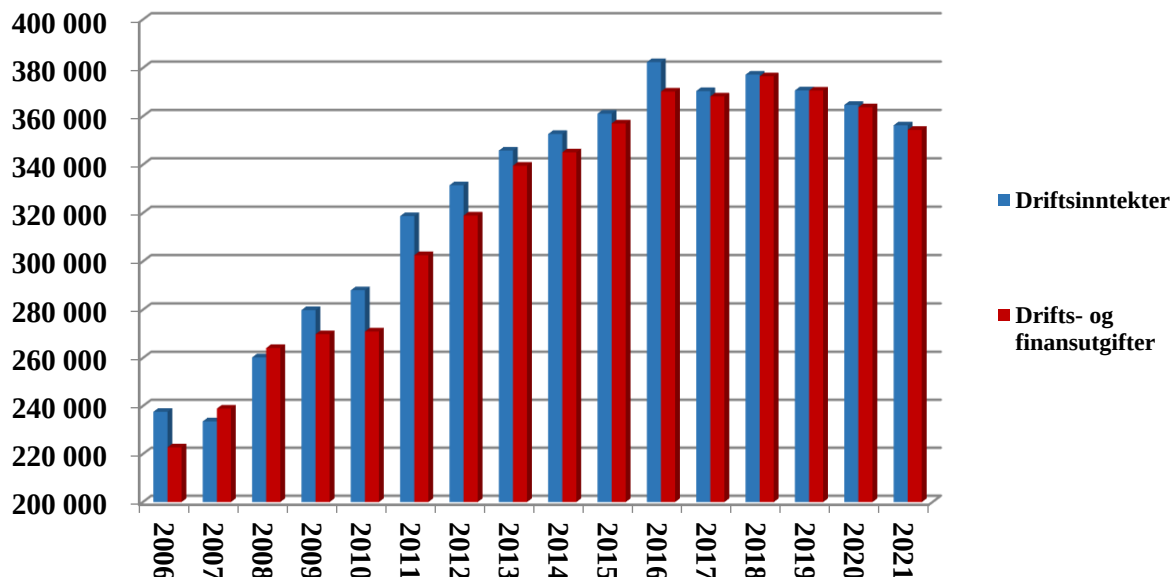
Fra Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU), er det anbefalt at netto driftsresultat over tid for kommunesektoren bør ligge på 1,75 % av driftsinntektene.

Nedenstående tabell og figur viser historisk utvikling, og framskrevet ut fra situasjonen med rådmannens forslag til budsjett. Mens dagens økonomiplan viste store negative driftsresultat i økonomiplanperioden, viser nedenstående tabell balanse i kommende økonomiplanperiode. Da forutsatt at de tiltak - eller tilsvarende tiltak - som rådmannens budsjettforslag legger opp til blir gjennomført.

Tabell 36 Netto driftsresultat

Tekst	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Driftsinntekter	-352 702	-361 088	-382 411	-370 426	-377 247	-370 713	-364 722	-356 257
Drifts- og finansutgifter	345 099	357 039	370 231	368 213	376 550	370 657	363 762	354 402
Korr. nto. driftsresultat	-7 603	-4 049	-12 180	-2 213	-697	-56	-960	-1 855
Nto dr.resultat i %	2,18	1,13	3,20	0,6	0,2	0,0	0,3	0,5

Oversikt over driftsinntekter og drifts- og finansutgifter

7 BUDSJETTRAMMER TJENESTEOMRÅDENE

7.1 Sentral ledelse og fellestjenester

Beskrivelse av tjenesteområdet

Under dette tjenesteområde finner vi rådmannen med fagstab, økonomi-/ personalavdeling, IKT-avdeling, servicekontor, Skansen, politiske organ og kirken (kirkelig fellesråd). Stab og støttefunksjonene skal sørge for å koordinere støttetjenestene i hele organisasjonen, og gi råd og veiledning til hele organisasjonen. Dette for å skape mer helhet og likhet og for å drive så kostnads-effektivt som mulig. Dette innebærer at stab- og støttefunksjonene må tilpasses enhetenes behov.

Forslag til driftsbudsjett for perioden 2018-2021

Tabellen under viser rådmannens forslag til netto driftsramme for perioden 2018 – 2021 og forslag til hvordan tjenesteområdet skal tilpasse seg driftsrammene. Tabellen viser først konsekvensjustering av budsjettet for 2017 (linje C). Deretter følger rådmannens forslag til nye tiltak og innsparinger/kutt (dvs. endringer i forhold til 2017). For mer utfyllende omtale av de foreslåtte pluss- og minus-tiltakene vises det til omtale etter tabellen og under hvert enkelt tjenesteområde i Vedleggsheftet.

Tabell 37 - Driftsbudsjett Sentral ledelse og fellestjenester

Netto driftsramme		2018	2019	2020	2021
Revidert budsjett 2017		29 698	29 698	29 698	29 698
A - Konsekvensjustering lønn (lønnsark)		(379)	(379)	(379)	(379)
Øvrige konsekvensjusteringer					
1	Valg (Storingsvalg)	(150)	(150)	(150)	-
2	Valg (kommunevalg)	-	250	-	-
3	Tilskudd til den norske kyrkja - konsek. lønn	-	-	-	-
4	Redusert tilskudd til etablerere (færre søkere)	(160)	(140)	(180)	(200)
8	Tilskudd folkehøyskoleprosjektet	(250)	(250)	(250)	(250)
9	Tilskudd folkehøyskoleprosjektet (bru av disp. fond)	250	250	250	250
11	Videre drift av Skansen (utredningsprosjekt)	(100)	(100)	(100)	(100)
12	Avlevering av papirarkiv fra før 2008 (IKA M og R)	-	-	-	-
15	Mobildekning Lesundet	(500)	(500)	(500)	(500)
16	Gjennomgang av tjenestestrukturen	(500)	(500)	(500)	(500)
17	Gjennomgang av tjenestestr. - bruk av disp.fond	500	500	500	500
20	Økte driftskostnader IKT ORKIdè	150	150	150	150
21	Leasingavtale PC elever (5. 6. og 7. klasse)	-	50	150	250
22	Leasingavtale PC ped.personale barnehage	50	50	50	50
23	Overlevering av eldre arkiv (på Tustna) til IKA	100	-	-	-
24	Økte kostnader lagring av arkiv IKA (hyllemeter)	200	200	200	200
25	Økte kostnader NII (innkjøps samarbeidet)	25	25	25	25
B - Sum konsekvensjustering		(385)	(165)	(355)	(125)
C - Konsekvensjustert basisbudsjett 2018 (A+B)		28 934	29 154	28 964	29 194
Nye tiltak (+)					
1	IKT ORKIdè - ebyggesaksløsning	143	143	143	143
2	Innføring av nytt sak/arkiv-system (lokal ressurs)	-	75	75	-
3	Avlevering av papirarkiv før 2008 (IKA M og R)	300	300	300	-
3	Bruk av disp.fond	(300)	(300)	(300)	-
4	Bemanningsøkning NII - andel Aure kommune	55	110	110	110
5	Felles postmottak ORKIdèkomm. (tidl. Skansen)	150	-	-	-
D - Sum nye tiltak (+)		348	328	328	253
Nye tiltak (-)					
1	Nedbemanning innen fellestjenester	(127)	(508)	(1 016)	(1 016)
2	Etableringstilskuddet	(160)	(320)	(480)	(640)
3	Politisk organisering (jfr. rapport)	(50)	(50)	(50)	(50)
E - Sum nye tiltak (-)		(337)	(878)	(1 546)	(1 706)
F - Forslag netto driftsramme (C+D+E)		28 945	28 604	27 746	27 741

Omtale av tiltak

Konsekvensjusteringer

Enheten har i 2017 tatt ned ett årsverk, noe som bidrar til man ikke får en økt kostnad i forhold til konsekvensjustering lønn. Disse kuttene er gjort uten at en har hatt tid eller mulighet til å foreta en total gjennomgang av enhetens drift og vurdering av ressursbehov framover. Nedgangen i antall årsverk har kommet som følge av naturlig avgang/reduksjon i stilling. At det ikke er foretatt en nærmere gjennomgang av den administrative organiseringen på fellestjenestene, samtidig som kutt i årsverk faktisk er iverksatt, vil ikke være en heldig situasjon for ansatte og deres arbeidsoppgaver over tid. Skal en følge opp rapporten fra Telemarksforskning med ytterligere kutt i årsverk, vil dette være en nødvendighet.

Øvrige konsekvensjusteringer er preget av engangstiltak som skal tas ut i forhold til driftsåret 2017, samt en del kostnadsøkninger innen særlig IKT og arkiv.

Kommentarer til nye tiltak (pluss og minus)

Aure kommune er sammen med øvrige ORKidè-kommuner, invitert til å delta i en ny ebyggesaks-løsning. Dette vil kreve en del økte årlige driftsutgifter. Tiltaket er også lagt inn i investerings-budsjettet for 2018.

Det er planer om å innføre et nytt saks- og arkivsystem fra 2019. Dette vil kreve en del ekstra ressurser i 2019 og 2020. Også Aure kommune har en utfordring i forhold til sine stedlige arkiv. Kommunene vil i stadig større grad få krav om innsyn fra innbyggerne og organisasjoner. Dette krever at arkivene er i orden til enhver tid. Det foreslås å sette av midler i årene 2019-2021 for å avlevere arkiver til IKA Møre og Romsdal (inter-kommunalt arkiv). Dvs. kjøp av tjenester for rydding og avlevering av eldre arkiv for lagring hos IKA.

Styret i NII (Nordmøre Interkommunale Innkjøpssamarbeid) har gått inn for en viss bemannings-økning. Ut fra behov hos samarbeidskommunene synes dette å være en fornuftig sak å støtte. En stadig større del av våre innkjøp håndteres i dag gjennom felles anbud og avtaler som administreres av innkjøpskontoret.

Rapporten fra Telemarksforskning konkluderer bl.a. med at Aure har forholdsvis høye administrative kostnader, og at det bør være noe å hente her. Rent konkret foreslår rådmannen i første omgang å ta ned 6 årsverk i løpet av seks år. Det må da presiseres at disse kuttene skal gjennomføres for felles-tjenester, kultur/plan/næring og FDV eiendom/FDV kommunalteknikk samlet sett. I enhetens forslag er dette derfor konkretisert ved at det foreslås å tas ned 0,5 årsverk fra sommeren 2018, ytterligere 0,5 årsverk i 2019 og ytterligere 1,0 årsverk i 2020. Virkningen fra 2020 vil altså være bortfall av 2,0 årsverk. Som nevnt ovenfor krever dette en gjennomgang av enhetene og deres virksomhet, fordeling av ressurser og strenge prioriteringer. Slik prosess er allerede satt på dagsorden. Å være langt fremme i forhold til å ta i bruk ny teknologi vil det, sammen med en gjennomgang av organisasjonen, dens oppgaver og hvordan disse løses, være viktig å ha fokus på.

Aure kommune har også høye kostnader til politisk styring og rådmannen foreslår forsiktig å redusere budsjettrammen med kr 50.000. Telemarkforskning har for sin del antydnet innsparings-muligheter ved å ta bort et hovedutvalg og redusere antall medlemmer i kommunestyret. Dette er forhold som i tilfelle må tas opp året før nyvalg, og er ikke vurdert her. Det en likevel burde ha sett på er møtefrekvens, tidspunkt for møter, og gjennomføring/innhold i møtene. Her bør det være noe å hente når en iflg regnskapstall fra 2016 ser at det gjennomsnittlig kostet kr 58.000 å avvikle et kommunestyremøte, kr 56.000 for et formannskapsmøte og omkring kr 16.000 for møter i hovedutvalgene.

I samsvar med rapporten fra Telemarkforskning foreslås ordningen med etableringstilskudd til unge som kjøper/bygger bolig tatt bort fra og med 2018, jfr. kap 6.2.2, tabell 27.

7.2 Tjenesteenhet skole

Beskrivelse av tjenesteområdet

Grunnskole: Drives etter opplæringsloven. Enheten består av 5 grunnskoler, to av dem er skoler med ungdomstrinn. Skoleåret 2017/2018 er det 391 elever i grunnskolen i kommunen.

Voksenopplæring: Ansvar for grunnskoleopplæring og spesialundervisnings for voksne etter opplæringsloven kap. 4A og undervisning i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere etter introduksjonsloven. Skoleåret 2017/2018 er det til sammen 50 elever i voksenopplæringen hvorav 30 er elever på grunnskoleopplæring for voksne.

Elevtall og årsverk 2017/2018 (GSI, 01.10.17)

Skole	Antall elever	Årsverk ped. personale	Årsverk fagarb/-ass. skole og SFO	Årsverk merk. personale	Årsverk adm.
Aure barne- og u.skole	241	31,10	6,10	0,50	2,12
Leira	34	4,77	1,40	0,00	0,60
Nordlandet	27	3,57	1,99	0,00	0,50
Straumsvik	27	4,72	1,21	0,00	0,60
Sør-Tustna	62	11,70	0,65	0,20	1,00
Aure voksenopplæring	50	5,27	0,00	0,00	0,60

Elevtallsutvikling:

2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
400	391	396	384	367	369

Forslag til driftsbudsjett for perioden 2018-2021

Tabellen under viser rådmannens forslag til netto driftsramme for perioden 2018 – 2021 og rådmannens forslag til hvordan tjenesteområdet skal tilpasse seg driftsrammene. Tabellen viser først konsekvensjustering av budsjettet for 2017 (linje C). Deretter følger rådmannens forslag til nye tiltak og innsparinger/kutt (dvs. endringer i forhold til 2017). For mer utfyllende omtale av de foreslåtte pluss- og minustiltakene vises det til omtale etter tabellen og under hvert enkelt tjenesteområde i Vedleggsheftet.

Tabell 38 Driftsbudsjett Tjenesteenhet skole

Netto driftsramme	2018	2019	2020	2021
Revidert budsjett 2017	58 834	58 834	58 834	58 834
A - Konsekvensjustering lønn (lønnsark)	2 313	2 313	2 313	2 313
Øvrige konsekvensjusteringer				
1 Sør-Tustna -elev m/spesielle behov	300	150	-	-
2 Skole- og internatplass + assistent Tøndergård	(580)	(1 400)	(1 400)	(1 400)
3 Statstilskudd tidlig innsats	847	847	847	847
B - Sum konsekvensjustering	567	(403)	(553)	(553)
C - Konsekvensjustert basisbudsjett 2018 (A+B)	61 714	60 744	60 594	60 594
Nye tiltak (+)				
D - Sum nye tiltak (+)	0	0	0	0
Nye tiltak (-)				
1 Reduksjon i stillinger (deling/spesped, m.m.)	(930)	(2 562)	(2 902)	(3 214)
2 Mindre midtskyss	(300)	(600)	(1 200)	(1 200)
3 Flytte elevene fra Leira til Sør-Tustna		(190)	(450)	(450)
4 Flytte elevene fra Straumsvik til Abus		(485)	(1 160)	(1 160)
5 Flytte elevene fra Nordlandet til Abus			(375)	(700)
E - Sum nye tiltak (-)	(1 230)	(3 837)	(6 087)	(6 724)
F - Forslag netto driftsramme (C+D+E)	60 484	56 907	54 507	53 870

Omtale av tiltak

Konsekvensjusteringer

Tiltak 1 og 2 gjelder elever med spesielle behov som går ut av grunnskolen i løpet av økonomiplanperioden. Tiltak 3 er et statstilskudd som kommunen mottok i 2017 som var øremerket tidlig innsats.

Kommentarer til nye tiltak (pluss og minus)

- *Reduksjon i stillinger (deling/spes.ped m.m):* Rapporten til Telemarksforskning viser at grunnskolen i Aure ligger høyt både når det gjelder delingstimer og spesialundervisning. GSI-tallene viser at vi har høy lærertetthet i Aure også når vi korrigerer for spesialundervisning og særskilt norskopplæring. Det bør derfor være rom for å redusere stillinger i årene som kommer. En reduksjon i spesialundervisningen krever et langsiktig samarbeid mellom skolelederne og PPT der alle drar i samme retning. Målet må være å komme ned på landsgjennomsnittet (ca. 8 %). En reduksjon i delingstimer vil bety at man i langt større grad enn i dag følger de gamle klassesdelingsreglene hvilket medfører blant annet at man i de minste skolene slår sammen årstrinn og deler kun i basisfagene. På den største skolen deles klassene før de når klassesdelingsgrensen. En årsak til dette er at klasserommene i barneskolen er for små til å ha klasser med opptil 28 elever. Men også her er det mulig å redusere delingstimene.

I enhetens budsjettforslag ligger det et generelt kutt på tre stillinger fra høsten 2018 og deretter kutt på en stilling hvert år i økonomiplanperioden. I dette budsjettforslaget ligger det inne kutt på til sammen ca. 10 årsverk i økonomiplanperioden både når det gjelder generell stillingsreduksjon og endring i skolestrukturen.

Den høye lærertettheten har medført god oppfølging av den enkelte elev. Dette burde i seg selv virke forebyggende for å unngå spesialundervisning. Men siden vi ligger høyt også når det gjelder spesialundervisning, har vi ikke oppnådd den effekten. Det vil alltid være elever som har behov for spesialundervisning og behovet vil variere fra år til år. Men det kan ikke være normalt at Aure skal ligge så høyt som vi gjør over flere år. Det er derfor nødvendig at vi i samarbeid med PPT ser på hvordan denne trenden kan snus slik at de ressursene vi har i skolen kan brukes til å styrke den ordinære undervisningen slik at den kommer alle elevene til gode. En annen effekt av høy lærertetthet, er at vi får gode arbeidsforhold for de ansatte og dermed svært lavt sykefravær.

En reduksjon på 10 årsverk over en fireårsperiode, kan dessverre medføre oppsigelse av fast ansatte. Vi vil i det lengste forsøke å gjennomføre stillingsreduksjonene ved naturlig avgang, men siden vi allerede har hatt et generasjonsskifte ved de største skolene, er det ikke sikker at vi klarer dette. Aure kommune har brukt mye ressurser på å rekruttere godt kvalifiserte lærer-krefter for å erstatte de som har gått av med pensjon. Det er svært beklagelig dersom vi må gå til oppsigelser som gjør at kommunen mister disse ressurspersonene.

- *Mindre midtskyss:* Når en skole slutter til ulike tidspunkt på dagen slik at det krever to hjemkjøringer av skoleelevene, defineres den tidligste hjemkjøringen som midtskyss og denne skyssen må kommunen betale for selv. I Aure har vi midtskyss ved ABUS og Straumsvik og kostnaden er ca. 1.2 mill.kr pr år. Flere kommuner har nå valgt en annen organisering av skoledagen for å unngå denne utgiften. I budsjettforslaget forutsettes det at vi starter en nedtrapping av midtskyssen allerede fra høsten 2018 og at den tas bort i sin helhet fra høsten 2020. En konsekvens av dette er lengre skoledager for en del av elevene. Dette kan medføre økte utgifter i den andre enden. Siden vi ennå ikke vet hvilken organisering som blir valgt, er ikke disse kostnadene tatt med.

- *Flytte elevene fra Leira til Sør-Tustna (ca 10 km mellom skolene):* Dette er et tiltak som ikke medfører noen reduksjon i antall klasser og det vil derfor ikke medføre noen reduksjon i lærerårsverk. Det ligger inne en reduksjon på 0,6 administrativt årsverk Reduserte FDV-kostnader er ikke tatt med på enhet skole sitt budsjett.

Dersom tiltaket skal gjennomføres forutsetter det noen bygningsmessige tilpasninger på Sør-Tustna skole; blant annet SFO-lokaler, garderober og toalett tilpasset små barn, kontorarbeidsplasser for ansatte og tilpassing av uteområdet. Det forutsettes også at det bevilges midler til innkjøp av PC-er til 5. og 6.trinn slik at datarom kan frigjøres til klasserom. Endring i skolestrukturen krever i tillegg gode prosesser både når det gjelder elever og ansatte. Tiltaket bør ikke gjennomføres før tidligst høsten 2019.

En negativ konsekvens av endring av skolestrukturen er at noen elever vil få vesentlig lengre skolevei. Samferdselsavdelingen i Møre og Romsdal fylke sier at de trenger tid til å planlegge skoleskyssen sammen med kommunen slik at belastningen for de elevene som bor lengst unna skolen blir minst mulig. De sier også at så store endringer i skolestrukturen som blir foreslått i dette budsjettet med overføring av elever fra tre skoler, kan medføre konsekvenser også for deres budsjett og ber derfor om at tiltakene ikke gjennomføres så tidlig som høsten 2018. En annen negativ konsekvens ved dette tiltaket er at det blir vanskeligere å få til et så godt samarbeid mellom skolen og barnehagen som det til nå har vært. Det er etablert et godt samarbeid som har sikret en trygg og god overgang mellom barnehage og skole.

En positiv konsekvens av å samlokalisere hele barnetrinnet på Sør-Tustna skole, er at skolen vil få et større fagmiljø for de ansatte. Samlokalisering og felles ledelse vil også bety et mer helhetlig grunnskoletilbud for 1.-10.trinn.

Det vil som regel oppleves negativt for ei grend å miste skolen sin. Fra gammelt av er skolen et samlingspunkt i grenda med blant annet 17.maiferiing og juletefester. Slik vil det nok oppleves også for Leira. Foreldrerådene på de to skolene på Tustna har imidlertid vært tydelige på at det viktigste for dem er å beholde ungdomstrinnet slik at vi fortsatt har en 1-10-skole på Tustna. Forslaget med å overføre ungdomstrinnet på Sør-Tustna til Abus har lang mer negative konsekvenser både når det gjelder svært lang skolevei for mange av elevene og når det gjelder samfunnsmessige konsekvenser for videre bosetting og utvikling på Tustna. I fireårsperioden er elevtallet på ungdomstrinnet på Tustna ganske stabilt, og en ser derfor ingen grunn til å ta med dette forslaget som ifølge rapporten til Telemarksforskning gir relativt lite innsparing.

- *Flytte elevene fra Straumsvik til Abus (14 km mellom skolene):* Dette er et tiltak som medfører reduksjon av en klasse totalt. Det er derfor lagt inn reduksjon av ett lærerårsverk og 0,6 administrativt årsverk. Reduserte FDV-kostnader er ikke med på enhet skole sitt budsjett. Økte skyssutgifter er anslått til kr 90.000 pr år. Dersom tiltaket skal gjennomføres forutsetter det at nytt SFO- bygg på ABUS med undervisnings-lokaler i andre etasje står ferdig. Det forutsetter også at det bevilges midler til innkjøp av PC-er til 5. og 6.trinn slik at datarom kan frigjøres til klasserom. Endring i skolestrukturen krever i tillegg gode prosesser både når det gjelder elever og ansatte. Tiltaket bør ikke gjennomføres før tidligst høsten 2019. En negativ konsekvens av å endre skolestrukturen er at elevene vil få lengre skolevei og noen av dem vil få vesentlig lengre skolevei enn de har i dag. Samferdselsavdelingen i Møre og Romsdal fylke sier at de trenger tid til å planlegge skoleskyssen sammen med kommunen slik at belastningen for de elevene som bor lengst unna skolen blir minst mulig. De sier også at så store

endringer i skolestrukturen som blir foreslått i dette budsjettet med overføring av elever fra tre skoler, kan medføre konsekvenser også for deres budsjett og ber derfor om at tiltakene ikke gjennomføres så tidlig som høsten 2018.

En annen negativ konsekvens ved dette tiltaket er at det blir vanskeligere å få til et så godt samarbeid mellom skolen og barnehagen som det til nå har vært. Det er etablert et godt samarbeid som har sikret en trygg og god overgang mellom barnehage og skole.

En positiv konsekvens av å flytte elevene til Abus er et større sosialt miljø for elevene og et større fagmiljø for de ansatte.

Felles foreldrerådsmøte for skolen og barnehagen har gått inn for at 1.-4.trinn fortsetter på Straumsvik, mens 5.-7.trinn overføres til Abus. Trygghet og nærhet er viktigere når elevene er små. Etter hvert som de blir eldre vil de ha økt behov for et større sosialt miljø. Sann sett er dette forslaget positivt. Det gir imidlertid liten innsparing da det ikke fører til færre klasser totalt.

Det vil som regel oppleves negativt for ei grend å miste skolen sin. Fra gammelt av er skolen et samlingspunkt i grenda med blant annet 17.maiferiing og juletreffester. Slik vil det nok oppleves også for Straumsvik. Når et lokalsamfunn mister skolen sin, frykter mange for at det vil få konsekvenser for bosetting og annen infrastruktur. I mange tilfeller vil dette være en berettiget bekymring. En tror imidlertid at reisetiden fra de fleste av stedene som hører til Straumsvik skolekrets til Aure sentrum ikke er lengre enn at barnefamilier kan velge å bosette seg i området også etter at skolen er lagt ned.

- *Flytte elevene fra Nordlandet til Abus (22 km mellom skolene):* Dette er et tiltak som medfører reduksjon av en klasse totalt. Det er derfor lagt inn reduksjon av ett læreårsverk og 0,5 administrativt årsverk. Reduserte FDV-utgifter er ikke tatt med på enhet skole sitt budsjett. Økte skyssutgifter er anslått til kr 140.000 pr år.

Endring i skolestrukturen krever i tillegg gode prosesser både når det gjelder elever og ansatte.

En negativ konsekvens av å overføre elevene på Nordlandet skole til ABUS er at alle elevene får vesentlig lengre skolevei enn tidligere. Samferdselsavdelingen i Møre og Romsdal fylke sier at de trenger tid til å planlegge skoleskyssen sammen med kommunen slik at belastningen for de elevene som bor lengst unna skolen blir minst mulig. De sier også at så store endringer i skolestrukturen som blir foreslått i dette budsjettet med overføring av elever fra tre skoler, kan medføre konsekvenser også for deres budsjett og ber derfor om at tiltakene ikke gjennomføres så tidlig som høsten 2018.

En annen negativ konsekvens ved dette tiltaket er at det blir vanskeligere å få til et så godt samarbeid mellom skolen og barnehagen som det til nå har vært. Det er etablert et godt samarbeid som har sikret en trygg og god overgang mellom barnehage og skole.

En positiv konsekvens av tiltaket er at det medfører større sosialt miljø for elevene og et større fagmiljø for de ansatte. Behovet for et større sosialt miljø øker etter hvert som elevene blir eldre. På de første trinnene er trygghet og nærhet viktig.

Det vil som regel oppleves negativt for ei grend å miste skolen sin. Fra gammelt av er skolen et samlingspunkt i grenda med blant annet 17.maiferiing og juletreffester. Slik vil det nok oppleves også for Nordlandet. Når et lokalsamfunn mister skolen sin, frykter mange for at det vil få konsekvenser for bosetting og annen infrastruktur. I mange tilfeller vil dette være en berettiget bekymring. Det er ikke sikkert mange barnefamilier velger å etablere seg på Nordlandet når avstanden til skolen er så lang. De fleste foreldrene på Nordlandet skole arbeider i området Kjørsvikbugen. Det kan derfor bli en utfordring hvordan en skal organisere SFO slik at barna ikke får alt for lange skoledager. I budsjettforslaget fra enhet skole foreslås det at tiltaket settes i verk fra høsten 2021.

7.3 Tjenesteenhet barnehage

Beskrivelse av tjenesteområdet

Sentrale bestemmelser og regelverk for barnehager finner vi i *Barnehageloven* og *Rammeplan for barnehagene*. Kommunen har *plikt til* å sørge for at det finnes et tilstrekkelig antall barnehageplasser. Barn har rett til plass i barnehage i den kommunen de er bosatt. Retten til barnehageplass gjelder for barn som fyller ett år senest innen 1. november det året det søkes om barnehageplass.

Aure kommune eier og driver 4 barnehager: Nordlandet barnehage, Stemshaug barnehage, Aure sentrumsbarnehage og Steinhaugen barnehage. I tillegg er det to private barnehager som oppebærer driftstilskudd fra kommunen: Straumsvik barnehage SA på Ertvågøya, og Trollberget familiebarnehage på Tustna.

Antall barn i barnehagene:

2013/14	2014/15	2015/16	2016/17 pr. 1.11.16	2017/18 pr. 1.11.17
152 barn	152 barn	145 barn	150 barn	166 barn

Antall fødte pr. år:

2012	2013	2014	2015	2016	2017 pr 1.10.
38 barn	31 barn	22 barn	31 barn	37 barn	26 barn

Forslag til driftsbudsjett for perioden 2018-2021

Tabellen under viser rådmannens forslag til netto driftsramme for perioden 2018 – 2021 og rådmannens forslag til hvordan tjenesteområdet skal tilpasse seg driftsrammene. Tabellen viser først konsekvensjustering av budsjettet for 2017 (linje C). Deretter følger rådmannens forslag til nye tiltak og innsparinger/kutt (dvs. endringer i forhold til 2017). For mer utfyllende omtale av de foreslåtte pluss- og minus-tiltakene vises det til omtale etter tabellen og under hvert enkelt tjenesteområde i Vedleggsheftet.

Tabell 39 Driftsbudsjett Tjenesteenhet barnehage

Netto driftsramme		2018	2019	2020	2021
Revidert budsjett 2017		22 415	22 415	22 415	22 415
A - Konsekvensjustering lønn (lønnsark)		2 094	2 094	2 094	2 094
Øvrige konsekvensjusteringer					
1	Utendørs lekeapparat	(80)	(80)	(80)	(80)
2	Diverse dr.ut. - hovedopptak Steinh.	10	10	10	10
3	Diverse dr.ut. - hovedopptak Stemsh.	5	5	5	5
4	Diverse dr.ut. - hovedopptak Nordl.	10	10	10	10
5	Økt brukerbetaling - Steinhaugen	(50)	(50)	(50)	(50)
6	Økt brukerbetaling - Stemshaug	(30)	(30)	(30)	(30)
7	Økt brukerbetaling - Nordlandet	(20)	(20)	(20)	(20)
8	Styrket tilbud, førskolebarn	(375)	(375)	(375)	(375)
B - Sum konsekvensjustering		(530)	(530)	(530)	(530)
C - Konsekvensjustert basisbudsjett (A+B)		23 979	23 979	23 979	23 979
Nye tiltak (+)					
1	Digitale verktøy	75			
D - Sum nye tiltak (+)		75	-	-	-
Nye tiltak (-)					
1	1 uke sommerstenging (fra før 2 uker)	(50)	(50)	(50)	(50)
2	Nedlegging av Stemshaug barneh.				-
E- Sum nye tiltak (-)		(50)	(50)	(50)	(50)
F - Forslag netto driftsramme (C+D+E)		24 004	23 929	23 929	23 929

Omtale av tiltak

Konsekvensjusteringer

- Konsekvensjustering lønn i samsvar med økonomirapporteringer om økt aktivitet (flere barnehageplasser). Enheten har økt med 3,4 årsverk i henhold til lovkrav om bemanning i barnehager.
- Plusstiltak utelekeapparat ved Aure sentrumsbarnehage, engangssum budsjett 2017 kr. 80.000. Videreføres ikke i økonomiperioden
- Økte driftsutgifter kr. 25.000 skyldes en økning på over 25 plasser. To av barnehagene måtte ta i bruk ytterligere areal
- Økte inntekter (foreldrebetaling) som følge av flere barnehagebarn, kr. 100.000
- Styrket tilbud for førskolebarn reduseres med kr. 375.000. Barn med behov for spesialpedagogisk hjelp har sluttet i barnehagen

Kommentarer til nye tiltak (pluss og minus)

- *Forslag til plusstiltak*
 - Digitale verktøy kr. 75.000. Supplering av ikt-utstyr / skjermer til avdelingene. Dette vil bety at alle avdelingene har lik tilgang på utstyr (kr.15.000 x 5 avd.) Barnehagen skal iflg. rammeplan (forskrift til barnehageloven) bruke digitale verktøy til barnas lek og læring.
- *Forslag til minustiltak:*
 - Økt feriestenging fra to til tre uker. Jfr. rapport fra Telemarksforskning: *Barnehagene må sette inn vikarer for å holde oppe om sommeren*. En økning på ytterligere en uke sommerstengt kan gi inntil kr.50.000 i innsparing.
 - Ved etablering av en ny barnehage for Stemshaug og Aure sentrumsbarnehage antas en innsparing på 1 årsverk, - kr. 500.000, helårsvirkning i 2021 (Jfr. Telemarksforskning). I tillegg kommer sparte FDV-kostnader. Investering i nye barnehagelokaler er det ikke funnet plass for i denne økonomiplanperioden.

7.4 Tjenesteenhet hjemmetjenester

Beskrivelse av tjenesteområdet

- Hjemmetjenesten utfører lovpålagte tjenester innenfor tjenesteområdet.
- Tjenestene består av: Helsehjelp i hjemmet, kreftsykepleie, praktisk bistand, matombringing, trygghetsalarm, omsorgslønn, fritidsassistent, dagtilbud for demente, støttekontakter for voksne, BPA (brukerstyrt personlig assistanse), saksbehandling av trygdeleiligheter/-omsorgsboliger og formidling av hjelpemidler i samarbeid med kommunens ergoterapeut. Bidrar inn i arbeidet med fordeling av TT-kort. Enheten stiller også bemanning i hjemmet, f. eks ved terminalpleie eller ved mangel på sykehjemsplasser.
- Hjemmetjenesten i Aure kommune er inndelt i to soner, med en avdelingssykepleier ved hver sone (80 % + 20 %). Kontor og oppmøtested hhv. Aure og Tustna.
- Til sammen 32,0 årsverk på 43 fast ansatte. Totalt 10-15 forskjellige vikarer til enhver tid. Samlet kompetanse er sammensatt av flere faggrupper; Sykepleiere, hjelpepleiere, omsorgsarbeidere, assistenter, vaktmester, fritidsassistent, samt merkantilt personell.
- Spesialkompetanse (Tverrfaglig rehabilitering, offentlig administrasjon og ledelse, onkologi, videreutdanning i psykiatri for hjelpepleiere og rehabilitering for hjelpepleiere).

Forslag til driftsbudsjett for perioden 2018-2021

Tabellen under viser rådmannens forslag til netto driftsramme for perioden 2018 – 2021 og rådmannens forslag til hvordan tjenesteområdet skal tilpasse seg driftsrammene. Tabellen viser først konsekvensjustering av budsjettet for 2017 (linje C). Deretter følger rådmannens forslag til nye tiltak og innsparinger/kutt (dvs. endringer i forhold til 2017). For mer utfyllende omtale av de foreslåtte

pluss- og minus-tiltakene vises det til omtale etter tabellen og under hvert enkelt tjenesteområde i Vedleggsheftet.

Tabell 40 Driftsbudsjett Tjenesteenhet hjemmetjenester

Netto driftsramme		2018	2019	2020	2021
Revidert budsjett 2017		25 709	25 709	25 709	25 709
A - Konsekvensjustering lønn (lønnsark)		687	687	687	687
Øvrige konsekvensjusteringer					
1	Trygghetsalarmer	(100)	(100)	(100)	(100)
2	Andre statlige overføringer (ress.krev+dt)	200	200	200	200
3	Bortfall av refusjoner sykelønn	404	404	404	404
4	Korrigerer av disposisjonspost	32	32	32	32
5	Dagtilbud demente	-	-	-	183
6	Dagtilbud demente - kutt i drift				(183)
B - Sum konsekvensjustering		536	536	536	536
C - Korrigerert ramme (A+B)		26 932	26 932	26 932	26 932
Nye tiltak (+)					
D - Sum nye tiltak (+)		0	0	0	0
Nye tiltak (-)					
1	Korrigerer av disposisjonspost	(32)	(32)	(32)	(32)
E- Sum nye tiltak (-)		(32)	(32)	(32)	(32)
F - Forslag netto driftsramme (C+D+E)		26 900	26 900	26 900	26 900

Omtale av tiltak

Konsekvensjusteringer

Dagtilbud for demente	-183	Trekkes fra driften i 2021. Det ligger altså ingen finansiering av det lovpålagte tilbudet fra 2021.
Tilskudd for ressurskrevende bruker (andre statlige overføringer)	200	Forventet inntekt fra refusjon reduseres med 200.000,- til 415.000,-. Det mangler fortsatt inndekning i budsjettet på kr.395.000,- i hele perioden.
Finansiering av 80% stilling ved sykepengerefusjoner	404	Sykefraværet er for lavt til å kunne få denne inntjeningen. Opplevs også demotiverende for sykefraværsoppfølgingen og for ansatte til å gå på jobb selv om helsa ikke er optimal.
Trygghetsalarmer, tiltak fra 2017	-100	Engangsbetrag 2017, tas ut av økonomiplanen

Kommentarer til nye tiltak (pluss og minus)

Korrigerer av disposisjonspost	- 32	Feil fra 2017-budsjettet. Korreksjon, skal trekkes fra ekstravaktbudsjettet for 2018.
--------------------------------	------	---

7.5 Tjenesteenhet habilitering og demensomsorg

Beskrivelse av tjenesteområdet

- Solbakken bokollektiv: 16 leiligheter til personer med demens i et bokollektiv. Det ytes helsehjelp, praktisk bistand og miljøarbeid. 15,90 årsverk fordelt på 24 personer er tilknyttet tjenesten dette inkluderer helgestillinger. Det er heldøgns bemanning.
- Heldøgns omsorg: 4 Leiligheter til andre brukere med behov for heldøgns bemanning. Det ytes helsehjelp og praktisk bistand i form av boveiledning /miljøarbeid. Det er 1:1 bemanning. Her er det 11,07 årsverk fordelt på 16 personer som er tilknyttet tjenesten inkl. Våken nattevakt. Ansatte ved Aure dagsenter jobber helg i boligene.
- Skogan boliger: Består av 19 leiligheter. I 10 av leilighetene er det brukere som får daglig oppfølging i varierende grad av personalet som er tilknyttet basen på Skogan. Det legges til rette

for felles sosiale aktiviteter i et forebyggende perspektiv. Det er tilknyttet 4,49 årsverk fordelt på 8 personer derav 2 er helgestillinger.

- Dagsentret Her har 9 brukere tilbud om daglige aktiviteter. Det produseres hagemøbler og ved. I tillegg legges det til rette med måltider og sosialt fellesskap. Her er det tilknyttet 2,3 årsverk fordelt på 3 personer, de jobber helger i heldøgns omsorg.
- Fellestjenester: Enhetsleder 100 % og Sekretær 40 %.

Forslag til driftsbudsjett for perioden 2018-2021

Tabellen under viser rådmannens forslag til netto driftsramme for perioden 2018 – 2021 og rådmannens forslag til hvordan tjenesteområdet skal tilpasse seg driftsrammene. Tabellen viser først konsekvensjustering av budsjettet for 2017 (linje C). Deretter følger rådmannens forslag til nye tiltak og innsparinger/kutt (dvs. endringer i forhold til 2017). For mer utfyllende omtale av de foreslåtte pluss- og minus-tiltakene vises det til omtale etter tabellen og under hvert enkelt tjenesteområde i Vedleggsheftet.

Tabell 41 Driftsbudsjett Tjenesteenhet habilitering og demensomsorg

Netto driftsramme		2018	2019	2020	2021
Revidert budsjett 2017		22 198	22 198	22 198	22 198
A - Konsekvensjustering lønn (lønnsark)		1 173	1 173	1 173	1 173
Øvrige konsekvensjustering					
1	Tilskudd dagtilbud demente (statstilsk.)	-	-	-	1 040
2	Redusert drift (tilsk. dagtilbud demente)	-	-	-	(440)
3	Overføring bundet fond (dagtilb. dem.)	-	-	-	(600)
4	Refusjon fylkeskommunen (i v.g. skole)	-	-	296	296
5	Redusert tilskudd ressurskrevende br.	300	300	300	300
6	Bortfall av refusjoner sykelønn - 3120	120	120	120	120
7	Bortfall av refusjoner sykelønn - 3130	508	508	508	508
B - Sum konsekvensjustering		928	928	1 224	1 224
C - Korrigert ramme (A+B)		24 299	24 299	24 595	24 595
Nye tiltak (+)					
D - Sum nye tiltak (+)		0	0	0	0
Nye tiltak (-)					
1	Ekstrahjelp omsorgsboliger	(32)	(32)	(32)	(32)
2	Overtid omsorgsboliger	(70)	(70)	(70)	(70)
3	Regulative tillegg (ekstrahj.) omsorgsb.	(10)	(10)	(10)	(10)
4	Husleie - barnebolig	(80)	(80)	(80)	(80)
5	Matvarer - barnebolig	(20)	(20)	(20)	(20)
E - Sum nye tiltak (-)		(212)	(212)	(212)	(212)
F - Forslag netto driftsramme (C+D+E)		24 087	24 087	24 383	24 383

Omtale av tiltak

Konsekvensjusteringer

- Tilskudd dagtilbud demente blir mest sannsynlig videreført til 2020.
- Dagaktivitetstilbuds tilskuddet ved Solbakken Bokollektiv reduserer driftsbudsjettet.
- De pengene vi ikke bruker av tilskuddet vi får blir satt på øremerkede fond slik at vi kan fortsette å drive dagtilbud etter at tilskuddet opphører.
- Vi får refusjon fra fylkeskommunen et skoleår til.
- Vi får mindre tilskudd for ressurskrevende brukere enn tidligere, innslagspunktet har steget og vil trolig stige ytterligere neste år. Dette gir et inntektstap for kommunene.
- Vi har budsjettet med en inntekt på refusjoner sykelønn, dette er ikke realistisk lengre da vi ikke har mulighet for å spare inn disse pengene. Vi må leie inn vikar for alle som er sykemeldt, dette er en følge av at vi driver våre tjenester med minimums bemanning.

Kommentarer til nye tiltak (pluss og minus)

Pluss tiltak: Ut i fra kommunens økonomiske situasjon har vi valgt å ikke legge inn noen pluss tiltak, vi satser på å klare oss innenfor de rammene vi har.

Minustiltak:

- Når vi går over fra hvilende nattevakt til våken nattevakt kan vi redusere ekstravakt budsjettet, overtidsbudsjettet og regulerer tillegg ekstravakt i omsorgsboligene (Heldøgns) med til sammen 112 000 kr. Disse pengene ble brukt i forbindelse med at vi hadde veldig mange uttrykninger når vi hadde hvilende nattevakt.
- Beboer som tidligere hadde avlastning i en leilighet er nå 18 år og får pensjon fra NAV, han betaler derfor husleia og maten sin selv. Vi kan derfor redusere budsjettet vårt med 105 000 kr.

Konsekvenser ved å redusere på driftsposter i omsorgsbolig Solbakken:

Dette er penger som vi har brukt når vi hadde hvilende nattevakt, ved våken nattevakt er det ikke bruk for dette. Enheten driver nå med minimumsbemanning på alle avdelinger, det er ikke rom for flere kutt hvis vi skal ha en forsvarlig drift.

7.6 Tjenesteenhet sykehjem

Beskrivelse av tjenesteområdet

Drift av to sykehjem, Aure- og Tustna sjukeheim, inkl. kjøkkendriften på begge plassene.

Ved Aure sykehjem er det 23 pasientplasser fordelt på fire avdelinger samt kjøkken som har ansvar for maten til Aure sjukeheim og Solbakken, samt tilbyr middagsombringning til hjemmeboende. Totalt 24,83 årsverk.

Tustna sykehjem har plass til 15 pasienter, 5 av disse plassene er utleid til Kristiansund kommune for 2 år i første omgang, men denne avtalen er under reforhandling om forlengelse i disse dager.

Kjøkkenet har ansvar for all mat til sykehjemmet, leverer middag til beboere i omsorgsboligene på Gullstein og til hjemmeboende. Totalt 17,25 årsverk.

Forslag til driftsbudsjett for perioden 2018-2021

Tabellen under viser rådmannens forslag til netto driftsramme for perioden 2018 – 2021 og rådmannens forslag til hvordan tjenesteområdet skal tilpasse seg driftsrammene. Tabellen viser først konsekvensjustering av budsjettet for 2017 (linje C). Deretter følger rådmannens forslag til nye tiltak og innsparinger/kutt (dvs. endringer i forhold til 2017). For mer utfyllende omtale av de foreslåtte pluss- og minus-tiltakene vises det til omtale etter tabellen og under hvert enkelt tjenesteområde i Vedleggsheftet.

Tabell 42 Driftsbudsjett Tjenesteenhet sykehjem

Netto driftsramme		2018	2019	2020	2021
Revidert budsjett 2017		24 557	24 557	24 557	24 557
A - Konsekvensjustering lønn (lønnsark)		236	236	236	236
Øvrige konsekvensjusteringer					
1	NOKLUS begge sykehjem	32	32	32	32
2	Styrking kursbudsjett ved Tustna sjukeheim	10	10	10	10
3	Div. utgifter medisiner/medforbr - underbudsjettert ansvar 3210	250	250	250	250
4	Ekstrahjelp, ansvar 3220	101	101	101	101
5	Med.forbr.materiell, underbudsjettert, ansvar 3220	20	55	55	55
6	Medisiner, underbudsjettert, ansvar 3220	20	60	60	60
7	Økte matkostnader	300	300	300	300
8	Prisjustering leieinntekter	(125)	(253)	(384)	(519)
9	Bortfall av refusjoner sykelønn - ansvar 3210	196	196	196	196
B - Sum konsekvensjustering		804	751	620	485
C - Korrigeret ramme (A+B)		25 597	25 544	25 413	25 278

Nye tiltak (+)					
D - Sum nye tiltak (+)		0	0	0	0
Nye tiltak (-)					
1	Reduksjon merkantil ressurs 30%	(50)	(200)	(200)	(200)
2	Avvikling av prod.kjøkken på Tustna	(175)	(700)	(700)	(700)
3	Omhyemling av 10 pasientrom	(540)	(2 115)	(2 115)	(2 115)
4	Utleie av 2 nye plasser til Kristiansund				
5	Økt matsalg 3212	(185)	(185)	(185)	(185)
6	Økt matsalg 3222	(65)	(65)	(65)	(65)
E- Sum nye tiltak (-)		(1 015)	(3 265)	(3 265)	(3 265)
F - Forslag netto driftsramme (C+D+E)		24 582	22 279	22 148	22 013

Omtale av tiltak

Konsekvensjusteringer

- **NOKLUS (begge sykehjemmene):** dette er en ordning med prosedyrer for laboratoriearbeid som utføres utenfor sykehus. I tillegg til analyseprosedyrer er det også utarbeidet prosedyrer og veiledninger for generelt laboratoriearbeid, som f.eks. prøvetaking, prøvebehandling og analytisk kvalitetskontroll. Begge sykehjemmene er tilknyttet denne ordningen for å kvalitetssikre arbeidet som utføres av ansatte i sykehjemmene. Snevrere rammer gjør det vanskelig å dekke inn denne kostnaden innenfor ordinært driftsbudsjett slik en har gjort tidligere.
- **Styrking av kursbudsjettet ved Tustna sjukeheim:** budsjettet har vært for knapt over flere år, og dekker ikke mer enn hva som kreves ved opplæring i forbindelse med ulike ombudsarbeider. Øvrige ansatte har også behov for å utvikle seg innenfor sine fagområder.
- **Utgifter medisiner/ medisinsk forbruksmateriell ved Aure sjukeheim, ansvar 3210:** som en følge av generell prisstigning, økt mengde pasienter på korttidsopphold (ø.hjelp, utskrivningsklare fra sykehus og ordinære korttidspasienter) med kostnadskrevende behandling, er ikke budsjett lengre i harmoni med reelle kostnader.
- **Medisinsk forbruksmateriell Tustna sjukeheim, ansvar 3220:** prisstigning gjør at kostnader ikke lenger kan dekkes innenfor budsjettramme. Ved evt. omhyemling kan en se bort fra denne merkostnaden da medisinsk forbruksmateriell dekkes gjennom HELFO. Fortsatt sykehjemsdrift nødvendiggjør tilførsel av ressurser.
- **Medisiner, Tustna sjukeheim:** prisstigning forårsaker at kostnader ikke lenger kan dekkes innenfor budsjettramme. Ved evt. omhyemling kan en se bort fra denne merkostnaden da medisiner dekkes gjennom HELFO. Fortsatt sykehjemsdrift nødvendiggjør tilførsel av ressurser.
- **Økte matkostnader:** prisstigning på mat og økt etterspørsel etter matombringstjenester medfører merkostnader ved begge produksjonskjøkken. Merbehov er 250 000 ved Aure sjukeheim og 50 000 ved Tustna sjukeheim. Dersom en beslutter at en vil gå over til ett produksjonskjøkken må en påregne at behovet er det samme da mengde produsert mat må antas å være den samme.
- **Prisjustering leieinntekter, ansvar 3220:** Ifgl. avtale med Kristiansund kommune skal pris pr leide plass reguleres tidligst den 1.1.2018 med deflator (årlig pris- og lønnsvekst). Dette tilsvarer kr 125 000 i 2018 og øker tilsvarende i årene fremover. Kristiansund kommune har gitt signaler om at de ønsker å forlenge avtalen med 5 nye år.

Kommentarer til nye tiltak (pluss og minus)

- **Reduksjon av merkantil ressurs, 30%:** Uansett om en fortsetter som sykehjem, eller velger å endre driftsform til omsorgsboliger, ser en at arbeidsmengde knyttet til merkantil funksjon ved Tustna sjukeheim har gått ned de senere år. Dette skyldes at 1/3 av pasientene er fra Kristiansund (saksbehandling/beregning egenbetaling utføres der), de fleste pasientene er langtidspasienter og derfor relativt liten bevegelse i plassene og arbeide ifbm. lønn og turnus er effektivisert med egen programvare. En anser det som godt mulig å oppnå en effektiviseringsgevinst ved å samordne merkantilressursene ved sykehjemmene, eller med andre merkantilfunksjoner i kommunen. En bør i denne sammenheng være bevisst på egenarten ved

egenbetalingsberegning som kun omhandler opphold i sykehjem, og sørge for at dette er en kompetanse som også i fortsettelsen besittes av flere slik at en unngår sårbarhet ved evt. frafall. Stillingsreduksjon kan medføre flytting av personell eller oppsigelse.

- **Avvikling av produksjonskjøkken på Tustna:** Kjøkkenet på Aure har med små tilpasninger og innkjøp av utstyr for lagring, håndtering og utkjøring av maten, kapasitet til å produsere varm middag til hele kommunen. Forslaget innebærer en endring med overgang til postkjøkken ved Tustna sjukeheim. Produksjonskostnadene ved Tustna sykehjem sitt kjøkken er i dag så lave at en nedleggelse av produksjonen ikke medfører særlige innsparinger ut over lønnskostnader, ca. 700 000. Total stillingsstørrelse kan reduseres med ca 1,2 årsverk, og vil medføre oppsigelser dersom en ikke har naturlig avgang i stillinger ved kjøkken tilsvarende innsparingen. Ca. 1,3 årsverk er tenkt som bemanning ved postkjøkkenet som fortsatt skal betjene avdelingen.

En effekt av bemanningsreduksjonen kan bli at en mister noe av «tilstede faktoren» som kjøkkenpersonalet på grunn av kjøkkenets sentrale plassering utgjør i dag. Kjøkkenet er ved sin nærhet til pasientene også en betydelig trivselsfaktor

I januar 2017 kom en studie fra Nasjonalt råd for ernæring, hvor det fremgår at svært mange eldre rammes av sykdomsrelatert underernæring. Rådet oppfordrer sterkt til at pasientene må få mat som er tilpasset deres behov til rett tid. Aure kommune ble av Dagbladet den 25. juli trukket frem som en av 31 kommuner i landet som serverer middag før kl 13. Situasjonen lokalt er at hele tre måltider presses inn i løpet av dagvakter. Ut over dette har en kveldsmat og tilbud om mellommåltider kl 06 og mellom 20 og 21. En ser at dette går på bekostning av totalt matinntak, og det går også på bekostning av andre aktiviteter som kunne vært lagt til dagskiftet.

En løsning med ett produksjonskjøkken med flere ansatte vil kunne gjøre det mulig å skyve middagen til et senere tidspunkt slik at en kan få en bedre spredning av måltidene gjennom dagen, og derpå følgende økt matinntak gjennom døgnet. En vil få mulighet til å legge inn en mer fullverdig lunsj mellom frokost og middag slik at en får til sammen 4 fullverdige måltider. Dette vil være gunstig i forhold til økt ernæringsinntak, samt at det er godt dokumentert at mette pasienter både får en bedre nattesøvn, har mindre uro og mindre behov for medikamenter.

- **Omhemling av 10 pasientrom:** I praksis vil dette bety omhemling av 15 pasientrom, men økonomisk vil det gi utslag bare for 10 rom siden øvrige rom er utleid til Kristiansund til fast årspris.

En løsning med heldøgns bemannede omsorgsplasser vil være en faglig forsvarlig løsning. De fleste av dagens langtidspasienter er lagt inn med bakgrunn i demens, eller medisinske tilstander som gjør videre opphold i egen bolig utrygg, og der hjemmetjenester ikke lenger er tilstrekkelig. I forslaget til omhemling legger en ikke opp til en bemanningsreduksjon eller annen endring i tilbudet til brukerne som bor ved Tustna sjukeheim. Innsparing skjer ved at en flytter mange av kommunens kostnader over til Staten, slik at beboerne (leietakere) i omsorgsboligen får samme rettigheter som andre hjemmeboende.

I Telemarksforskning sin rapport er det lagt opp til en driftsendring fra blandingsavdeling slik det er i dag, til et bokollektiv for demente. Pr i dag ligger en på +/- 70% belegg med demente pasienter. Administrasjonen har på nåværende tidspunkt ikke vurdert at en anbefaler å følge anbefalingen da en opplever at fleksibiliteten en har i dag er til det beste for pasientene, og vil heller ikke ha en betydning for driftsmessige kostnader da det ikke er lagt opp til en endring i antall årsverk knyttet til avdelingen.

Administrativt vurderer en at det er forsvarlig å gå for en omhjemling av Tustna sjukeheim. Dette ut i fra at en definerer sykehjem som et sted der det foregår aktiv behandling over kortere eller lengre tid, og som fordrer sykepleiefaglig kompetanse 24 timer i døgnet. En kan i Aure kommune dekke dette behovet for sykehjemsplasser ved Aure sjukeheim.

Brukere som bor i omsorgsboliger skal ha en avklart og godt regulert helsetilstand og/eller alderssvikler. Periodevis forverring av tilstand/ nyoppstått sykdom skal fortsatt kunne behandles i omsorgsboligen, eller ved innleggelse i sykehjem når det er den beste løsningen for brukeren. I omsorgsbolig får brukeren enkeltvedtak på tjenester de mottar på lik linje med hjemmeboende, og det er funksjonsnivået og helsetilstand hos pasienten som definerer størrelsen på de tjenestene som mottas.

Omlegging til omsorgsboliger kan skje uten bygningsmessige endringer.

- **Økt matsalg, ansvar 3212 og 3222:** En har de senere år hatt en gradvis økning av middagsleveranser til hjemmeboende. I 2013 solgte en ved begge kjøkkenene 10165 porsjoner, mens dette 2016 hadde økt til 13068 porsjoner. Samtidig som dette gir økte inntekter til kjøkken, er det også en kjensgjerning at det gir økte matutgifter. Dette fremkommer under «konsekvensjusteringen». Tjenesten *matombringning* er en tjeneste som tildeles etter søknad, og er et helsetilbud for brukere som ellers ville stått i fare for å utvikle underernæring som følge av sykdom eller annen svekkelse.

7.7 Tjenesteenhet helse og familietjenester

Beskrivelse av tjenesteområdet

Felles Helse- og familie	1,4 årsverk, enhetsleder og merkantil ressurs. Saksbehandling vedrørende alkohollovgivning. Ledelse av koordinerende enhet, og av omsorgsberedskapsgruppa
Folkehelsekoordinator	0,5 årsverk.
Barneverntjenesten	Barneverntjenesten omfatter 3,6 årsverk fagstilling, 0,45% merkantil og 1,0 tre-årig prosjektstilling knyttet til arbeid med enslige mindreårige flyktninger (EM)
Helsestasjon og jordmor	Helsestasjon inkludert jordmor og psykiatrisk sykepleier omfatter 3,0 årsverk (1,8 helsesøster + 0,5 psyk.sykepleier + 0,7 jordmor).
Psykisk helsearbeid	Psykiatritjenesten omfatter 2,5 årsverk (2 årsverk fra og med 1.1.18)
Ergoterapitjenesten	1 årsverk.
Fysioterapitjenesten	Kommunen har 2 årsverk kommunal fysioterapitjeneste, samt til sammen 1,5 driftsavtale for privat fysioterapivirksomhet.
Legetjenesten	Omfatter 9,7 årsverk, hvorav 4 er legeårsverk og øvrige er hjelpepersonell og turnuslege.
Flyktningetjenesten	Bosettingskontor med ansvar for dialog med sentrale myndigheter, bosetting og etablering omfatter 2,2 årsverk, og programrådgivere som administrerer introduksjonsprogram omfatter 1,5 årsverk.

Forslag til driftsbudsjett for perioden 2018-2021

Tabellen under viser rådmannens forslag til netto driftsramme for perioden 2018 – 2021 og rådmannens forslag til hvordan tjenesteområdet skal tilpasse seg driftsrammene. Tabellen viser først konsekvensjustering av budsjettet for 2017 (linje C). Deretter følger rådmannens forslag til nye tiltak og innsparinger/kutt (dvs. endringer i forhold til 2017). For mer utfyllende omtale av de foreslåtte pluss- og minus-tiltakene vises det til omtale etter tabellen og under hvert enkelt tjenesteområde i Vedleggsheftet.

Tabell 43 Driftsbudsjett Tjenesteenhet helse og familietjenester

Netto driftsramme	2018	2019	2020	2021
Revidert budsjett 2017	19 446	19 446	19 446	19 446
A - Konsekvensjustering lønn (lønnsark)	520	520	520	520
Øvrige konsekvensjustering				
1 Husleie bankloftet	(72)	(186)	(186)	(186)
2 Etablering av Frivillighetssentral (helårseffekt)	150	150	150	150
3 Korrigering av disposisjonspost	70	70	70	70
4 Endring av tilskudd enslige mindreårige	(4 724)	(3 224)	(974)	526
5 Økte utgifter enslige mindreårige	1 000	500	-	(380)
6 Reduksjon av integreringstilskuddet	1 854	6 642	9 789	12 175
7 Reduserte utgifter flyktningetjenesten	(1 500)	(3 732)	(6 879)	(9 265)
8 Retting av husleiekonto (ansvar 3390)	(7)	(7)	(7)	(7)
B - Sum konsekvensjustering	(3 229)	213	1 963	3 083
C - Korrigert ramme (A+B)	16 737	20 179	21 929	23 049
Nye tiltak (+)				
D - Sum nye tiltak (+)	0	0	0	0
Nye tiltak (-)				
1 Flytting av fastlegehjemmel fra Tustna	(200)	(400)	(400)	(400)
2 Økt sambruk av biler (rus/psykisk helse)	(20)	(20)	(20)	(20)
3 Omdisponering av midler (fra fondsoverf.)	(45)	(45)	(45)	(45)
4 Oppsigelse av leie legeboli Tustna	(54)	(54)	(54)	(54)
5 Korrigering av disposisjonspost	-70	-70	-70	-70
E - Sum nye tiltak (-)	(389)	(589)	(589)	(589)
F - Forslag netto driftsramme (C+D+E)	16 348	19 590	21 340	22 460

Omtale av tiltak**Konsekvensjusteringer**

Flyktningeregnskapet har så langt gitt betydelige overskudd. Som følge av endrede forutsetninger når det gjelder flyktningssituasjonen forventes dette å flate ut i perioden slik det er forsøkt beregnet i kap. 5.3.3, tabell 12 og 13. Dette er hovedårsaken til at tjenesteenhetens driftsramme kommer ut med en økning på hele 6 mill kroner i perioden.

Kommentarer til nye tiltak (pluss og minus)Minustiltak:

- Flytting av fastlegehjemmel fra Tustna; Samlokalisering i eksisterende lokaler vil totalt sett kunne styrke tjenestens faglighet, gjøre den mer robust, lettere drevet og medføre betydelig innsparing på utgifter til drift. I tillegg vil samlokalisering oppheve investeringsbehovet knyttet til fortsatt lokalisering på Gullstein. Med krav om innsparing av kommunens driftsbudsjett vurderes dette å være det eneste kjente kutt-tiltak i enheten av en slik størrelsesorden som ikke medfører redusert tjenestetilbud. Men tiltaket vil utløse en lang rekke konsekvenser som vil utløse behov for tiltak og tilpasninger. Innbyggere på Tustna vil få lengre reisevei. Lege som innehar aktuelle hjemmel på Gullstein har varslet at hun, pga økt reisevei, ikke ønsker å opprettholde sin ansettelse om tiltaket gjennomføres. På Aure helsesenter vil legene måtte avstå fra eksisterende pause-/møterom til ny lege, kapasiteten på andre arealer som skiftestue, venterom, parkering, med mere, vil utfordres og kreve tiltak. Samtidighetsproblematikk knyttet til skiftestue vil kunne oppstå. Videre vil helsesøster ikke lengre kunne vaksinere alene på skolene på Tustna grunnet svekket beredskap grunnet økt avstand til bemannet legekontor. Tiltaket aktualiserer at en på sikt bør arbeide for gode og framtidsrettede lokaler, som legger til rette for god tverrfaglig fungering, for kommunens helsetjenester.
- Økt sambruk av biler innen tjenester for psykisk helse og rus vil redusere utgifter uten å medvirke reduksjon av tjenestetilbud i vesentlig grad.
- Omdisponering av midler knyttet til tjenester for psykisk helse og rus; inntekter fra Bruktbua, som er aktivitetstilbud i tjenesten settes pr nå på fond og brukes i hovedsak til velferdstiltak for brukere av tjenesten. Ved å benytte inntektene til utgifter til å drifte tiltaket (husleie) vil besparelse oppnås. Negativ konsekvens vil være reduksjon av velferdstiltak.
- Oppsigelse av legebolig Tustna; bolig benyttes ikke av lege og oppsigelse av leieforhold gir besparing i driftsutgifter. Bolig er også benyttet av vikarer og andre med kortsiktige tilknytting til tjenesten. Opphør av tilbud vil medføre redusert tilbud evt kostnader til alternativer når behov oppstår.

Tilleggsmerknader til foreslåtte sparetiltak:

Å SAMLOKALISERE TJENESTENE PÅ GULLSTEIN LEGEKONTOR MED TILSVARENDE TJENESTETILBUD I AURE SENTRUM. LEGEKONTOR. HELSESTASJON. JORDMOR.

Lokalene på Gullstein er uegnet for drift og det er lenge vært behov for nye lokaler. Aure kommune har ovenfor arbeidstilsynet gjort rede for at etablering av nye lokaler er valgt løsning på å gi forsvarlige lokaler til de tjenestene som er på legekontoret på Gullstein. Kommunen er gitt pålegg om å gjøre rede for en plan for å gjennomføre disse flyttevedtakene. Det er søkt om utsettelse av frist for denne redegjørelsen til etter kommunestyrets behandling av rådmannens budsjettforslag.

FLYTTER AV FASTLEGEHJEMMEL FRA TUSTNA

Samlokalisering av alle legene vil totalt sett kunne styrke tjenestens faglighet, gjøre den mer robust, lettere drevet og medføre betydelig innsparing på utgifter til drift. Samlokalisering på Aure helsesenter vil oppheve investeringsbehovet knyttet til fortsatt lokalisering på Gullstein. Med krav om innsparing av kommunens driftsbudsjett vurderes dette å være det eneste kjente kutt-tiltak i enheten av en slik størrelsesorden som ikke medfører redusert tjenestetilbud. Men tiltaket vil utløse

en lang rekke konsekvenser som vil utløse behov for tiltak og tilpasninger. Så langt er enhetsleder og legene i kommunen enige. Men legene mener lokalitetene på Aure helsesenter er uegnet og at begrensninger gjør at nødvendige tilpasninger ikke er gjennomførbare.

På Aure helsesenter vil legene måtte avstå fra eksisterende kombinerte pause/-merkantilkontor/møterom til ny lege, kapasiteten på andre arealer som skiftestue, venterom, parkering, med mere, vil utfordres og kreve tiltak. Samtidighetsproblematikk knyttet til skiftestue vil kunne oppstå. Det vil bli nødvendig å ta i bruk ytterlige arealer på sykehjemmet for å møte disse behovene. Dette må sees i sammenheng med at tjenester for psykisk helse og rus flytter ut av sykehjemmet innen mars 2018, og en må vurdere om en kan flytte vaskeriet internt på sykehjemmet. Parkeringsbehov kan løses ved at ansatte på legekantor tildeles ny parkering på baksiden, ved ungdomshuset eller at det opparbeides nye ved sykehjemmet. Kontorleder- og helsesekretærressursene må justeres ifht pasient- og arbeidsmengde; dette vil totalt medføre noe redusert bemanning som følge av gevinst ved samlokalisering. En må anta at flytting av legehjemmelen fra Gullstein vil medføre at mange pasienter vil finne ny fastlege utenfor kommunen. Dette vil medføre inntektstap for kommunen (ca 450,- kr/år/pasient), men samtidig redusere arbeidsbelastningen på legene slik at pasientlistene mere samsvarer med «fastlegeopprørets» anslag på forsvarlig antall pasienter pr fastlege og reduserer belastninger på lokalitetene. Legene argumenterer for behov for eget spiserom da de benytter lunsj-pausen til faglige drøftinger. Enhetsleder mener denne argumentasjonen like gjerne kan snus på hodet; legene trenger å utvikle sitt tverrfaglige arbeid og bør derfor spise lunsj sammen med andre faggrupper.

Innbyggere på Tustna vil få lengre reisevei. Dette vurderes som svært belastende for de kronisk syke som har behov for flest legetilsyn. Beredskapen vil svekkes ved at lege ikke oppholder seg på Tustna på dagtid. Helsestasjonens vaksineringsarbeid baserer legens tilstedeværelse på Tustna som nødvendig for beredskap. Sykehjemsleges reisetid til/fra Tustna sykehjem vil gi økte utgifter, men en mulig omhjemling av sykehjemmet vil endre krav til legevisitt og endre vilkår for finansiering av denne tjenesten.

Lege som innehar aktuelle hjemmel på Gullstein har varslet at hun, pga økt reisevei, ikke ønsker å opprettholde sin ansettelse om tiltaket gjennomføres. Dette vil gi behov for å rekruttere ny fastlege til kommunen. Aktuelle endringer eller evt oppsigelse krever varsel 6 mnd i forveien, dette betyr at vedtak gjennom budsjettforhandlinger muliggjør flytting tidligst i juni 2018.

Enhetsleder for helse- og familietjenester vurderer at en samlokalisering av legene på Aure helsesenter er både forsvarlig og gjennomførbart. Dette vil kunne gi bedre faglighet, mere robust og mindre arbeidskrevende drift og samtidig gi økonomiske innsparinger. Men dette bør sees som en midlertidig løsning som utløser arbeid for å realisere et fremtidsrettet helsesenter i kommunen som rommer alle tjenestene i enhet for helse- og familietjenester. Dette synes absolutt nødvendig om kommunen skal kunne gi forsvarlige helsetjenester i nær framtid. Dette i lys av nasjonal og regional utvikling i helseforetak, evaluering av fastlege-reformen, krav til akuttberedskap og legevakt, videreutvikling av samhandlingsreformen, innbyggernes endrede forventninger, ny faglig kunnskap og nye faglige krav, og generell teknologisk og samfunnsmessig utvikling forøvrig. Dette tiltaket bør etableres på kommunens liste over investeringstiltak og bør analyseres i sammenheng med at kommunen tar over næringslokaler ved Aure rådhus. Legenes vurdering av at et slikt senter, av hensyn til beredskap, bør lokaliseres nærmere kommunens geografiske midtpunkt, bør overveies nøye. Enhetsleder vurderer at primærhelsetjenesten nå og i nær framtid utsettes for et stort press og mange utfordringer og at alle forsøk på å opprettholde en desentralisert tjeneste innad i kommunen vil gi et dårligere utgangspunkt for å løse disse utfordringene. KommuneNorge er generelt kritisert i en rekke offentlige utredninger de siste 30 år for å være for dårlig på tverrfaglig samhandling, situasjonen i primærhelsetjenesten aktualiserer innsats på dette området mer enn noen gang.

Å FLYTTE ALT HELSESTASJONSARBEID TIL AURE SENTRUM.

I dag tilbys helsestasjonstjenester i lokaler på Gullstein og i Aure sentrum. Foreslått endring innebærer at helsestasjonsarbeidet utøves i tjenestens lokale i Aure sentrum, men at skolehelsetjenesten utøves som før på skolene. Leges tilstedeværelse på Gullstein er i dag nødvendig i beredskapsøyemed når helsestasjonen utfører vaksinasjon på Tustna. Flytting av lege medfører at vaksinasjon må utføres i Aure sentrum eller ved at annen helsesøster eller lege deltar i vaksinasjonsarbeidet, eller utfører andre oppgaver i nærheten. Lokalisering på Aure gir bekymring for de brukerne på Tustna som ikke kjører bil og allerede har en utfordring med å nyttiggjøre seg tilbudet, og at de som arbeider i Kristiansund vil få svært lang reisevei til helsestasjonen. Ved noen tilfeller bør det vurderes å avhjelpe slike utfordringer ved økt bruk av hjemmebesøk eller å benytte møtelokaler i andre kommunale bygg på Tustna. Helsesøster som yter tjenester på Tustna vil gjennom tiltaket få bedre vilkår for faglig og tverrfaglig samarbeid. Helsesøstrene i kommunen vurderer at de til tross for disse konsekvensene, vil kunne gi et like godt tilbud som i dag.

Å FLYTTE ALT JORDMORARBEID TIL HELSESTASJONENS LOKALER I AURE SENTRUM

I dag tilbyr jordmor tjenester både på Gullstein og i Aure sentrum. Tiltaket innebærer at alle tilbud skal ytes fra helsestasjonens lokaler i Aure sentrum. Dagens to jordmor-kontorer innehar forskjellige kvaliteter. På Gullstein gir samlokalisering med lege tilgang til skiftestue og laboratorietjenester. Dette gir, sammen med geografisk plassering og jordmors bosted, en svært god løsning ifht beredskap ved akutte situasjoner. Kontoret i Aure sentrum gir samvirke med helsestasjonen og barneverntjenesten, og nødvendig faglig samhandling med disse. Nye lokaler vil fra mars 2018 også gi samlokalisering med tjenester for psykisk helse og rus. I Aure sentrum løses i dag behovet for laboratorietjenester ved at disse henvises til legekantor for prøvetaking og ved at jordmor selv steriliserer utstyr på Gullstein og bringer dette til og fra Aure sentrum ved behov.

Det bør umiddelbart avklares om det beste for jordmortjenesten vil være fortsatt samlokalisering i helsestasjonen eller om det skal søkes lokaler på Aure helsesenter i forbindelse med at tjenester for psykisk helse flytter ut av sykehjemmet. Om ikke dette kan gjennomføres bør beredskapsjordmor gis tilgang på lokaler på legesenteret som del av beredskap mens tjenestene ellers ytes fra helsestasjonens lokaler. Dette vil gi egnede lokaler for akutt arbeid men ikke bøte på økt utrykningstid ifht samlokalisering med legekantor på Gullstein. Denne utfordringen bygger opp om behovet for et nytt kommunalt helsehus som dekker framtidens behov.

For øvrig vil lokalisering i Aure sentrum gi økt reisetid til tjenesten for innbyggerne bosatt på Tustna og noen vurderes som ekstra sårbare ifht dette.

Jordmor i kommunen argumenterer imot et opphør av samlokalisering med legekantor på Gullstein og opplever et eventuelt valg av ønsket lokalisering i Aure som vanskelig. Hun informerte i oktober at hun ville velge samlokalisering med helsestasjonen, men 6. november at hun heller ønsket lokalisering ved legekantoret da det er svært viktig å ha tilgang til laboratorietjenester.

Enhetsleder for helse- familietjenester vurderer at en flytting av hele jordmortjenesten til Aure sentrum vil gi svakere beredskapsevne ifht akuttberedskap (20 minutter kjøretid fra Gullstein til Aure), men at tiltak og tilpasninger som beskrevet her vil kunne gi fortsatt gode tjenester godt innenfor forsvarlighetskrav og vil stå seg godt i sammenlikning med tilbud i andre kommuner.

7.8 Tjenesteenhet NAV

Beskrivelse av tjenesteområdet

De tjenester som kontoret har ansvaret for kan sammenfattes til råd og veiledning på sosiale tjenester, arbeidsmarkedstjenester og trygdeytelser. I tillegg har NAV Aure ansvaret for Husbanken ordninger slik som bostøtte, startlån og div. tilskudd.

Kommunale tjenester	Lov om sosiale tjenester i Arbeids- og velferdsforvaltningen,- dvs. generell råd og veiledning ved økonomisk sosialhjelp, økonomi- og gjeldsrådgivning, forebyggende arbeid, rus, Husbankens låne- og tilskuddordninger som f.eks. bostøtte, startlån og boligtilskudd.
Statlige tjenester	Arbeids- og velferdsetatens tjenester som veiledning og oppfølging av arbeidssøkere og arbeidsgivere ved rekruttering og arbeidsformidling, oppfølging og bistand til sykemeldte, bistå og følge opp brukere som trenger hjelp i å beholde og/eller finne høvelig arbeid.
Ansatte	Kontoret har tildelt 2,8 årsverk kommunalt ansatte og 3,1 årsverk statlig ansatte. 0,5 prosjektstilling knyttet til boligsosial arbeid.

Forslag til driftsbudsjett for perioden 2018-2021

Tabellen under viser rådmannens forslag til netto driftsramme for perioden 2018 – 2021 og rådmannens forslag til hvordan tjenesteområdet skal tilpasse seg driftsrammene. Tabellen viser først konsekvensjustering av budsjettet for 2017 (linje C). Deretter følger rådmannens forslag til nye tiltak og innsparinger/kutt (dvs. endringer i forhold til 2017). For mer utfyllende omtale av de foreslåtte pluss- og minus-tiltakene vises det til omtale etter tabellen og under hvert enkelt tjenesteområde i Vedleggsheftet.

Tabell 44 Driftsbudsjett Tjenesteenhet NAV

Netto driftsramme	2018	2019	2020	2021
Revidert budsjett 2017	3 954	3 954	3 954	3 954
A - Konsekvensjustering lønn (lønnsark)	25	25	25	25
Øvrige konsekvensjusteringer				
1 Bidrag livsopphold	100	100	100	100
2 Korrigering av disposisjonspost	100	100	100	100
B - Sum konsekvensjustering	200	200	200	200
C - Korrigert ramme (A+B)	4 179	4 179	4 179	4 179
Nye tiltak (+)				
D - Sum nye tiltak (+)	0	0	0	0
Nye tiltak (-)				
1 Kutt forskudd på trygd	(30)	(30)	(30)	(30)
2 Korrigering av disposisjonspost	(100)	(100)	(100)	(100)
E - Sum nye tiltak (-)	(130)	(130)	(130)	(130)
F - Forslag netto driftsramme (C+D+E)	4 049	4 049	4 049	4 049

Resultatmål og tiltak 2017 – 2020

Målet for 2018 er selvsagt å få reduksjon i bruken av sosialbudsjettet ved at brukere går over i arbeid e.l. Imidlertid synes situasjonen ganske stabil, og vi ser fortsatt utfordringer som gjør at det kan bli vanskelig å oppnå ønsket reduksjon.

NAV Aure har en virksomhetsplan med der en har tatt utgangspunkt i Mål og disponeringsbrev til NAV og kommunene.

7.9 Tjenesteenhet kultur, plan og næring

Beskrivelse av tjenesteområdet

Kultur

- Aure folkebibliotek, avd. på Gullstein og Aure sentrum
- Aure kulturskole, avd. på Nordheim og Aure sentrum
- Kråksundet sjøbruksmuseum
- Kino
- Kulturorganisasjoner og idrettsråd
- Kulturprisen, Kulturkalenderen
- Navnesaker
- Tilskuddsordninger - (kommunale/regionale/nasjonale)
- Kulturminneforvaltning
- Aktivitetstilbud for barn og unge: Bygdabok for Aure, bind II
- Den kulturelle skolesekken.
- Den kulturelle spaserstokken
- Aure Arena (innendørs og utendørs kultur- og idrettsanlegg)

Plan og næring

- Areal- og reguleringsplaner
- Bygge- og delingssaker
- Kart-, oppmålings- og eiendomsarkiv (matrikkel)
- Næringsutvikling inkl. forvaltning av virkemidler til dette
- Landbruk, herunder også areal- og eiendomsforvaltning.
- Miljø-, jakt og avgiftsforvaltning
- I tillegg kommer interne tjenester som oppmåling og stikking for mindre kommunale prosjekter.

Forslag til driftsbudsjett for perioden 2018-2021

Tabellen under viser rådmannens forslag til netto driftsramme for perioden 2018 – 2021 og rådmannens forslag til hvordan tjenesteområdet skal tilpasse seg driftsrammene. Tabellen viser først konsekvensjustering av budsjettet for 2017 (linje C). Deretter følger rådmannens forslag til nye tiltak og innsparinger/kutt (dvs. endringer i forhold til 2017). For mer utfyllende omtale av de foreslåtte pluss- og minus-tiltakene vises det til omtale etter tabellen og under hvert enkelt tjenesteområde i Vedleggsheftet.

Tabell 45 Driftsbudsjett Kulturtjenester

Netto driftsramme		2018	2019	2020	2021
Revidert budsjett 2017		4 542	4 542	4 542	4 542
A - Konsekvensjustering lønn (lønnsark)		19	19	19	19
Konsekvensjustering av basisbudsjett (helårsvirkning, endrede forutsetninger m.v)					
1	Bokprosjekt - Jappe lppes (utgivelse 2018)	94	-	-	-
2	Ungdomsprosjekt - oppføring musikal	-	150	150	230
3	Forprosjekt - Dokumentasjon svalgangsnaust	(50)	(50)	(50)	(50)
4	Kontrollregistrering SEFRAK - ferdigstillelse	(50)	(50)	(50)	(50)
5	Innføring idretts- og kulturstipend	30	30	30	30
6	Husleie ungdomsklubb, økning	7	7	7	7
7	Reduksjon salg av treningskort Aure arena	100	100	100	100
8	Reduksjon sponsorinntekter	40	40	40	40
9	Avgifter, gebyrer, lisenser Aure Arena	50	50	50	50
10	Korrigerende av disposisjonspost	93	93	93	93
B - Sum konsekvensjustering		314	370	370	450
C - Korrigeret ramme (A+B)		4 875	4 931	4 931	5 011

Nye tiltak (+)					
1	Medlemskap Nordmøre og Romsdal friluftsråd	40	40	40	40
2	Ab. Tilskuddsportalen	36	36	36	36
3	Kulturskole Rammeplantiltak, kurs, etterutdanning	10	10	10	10
4	Kulturskolesatsing på innkjøp av utstyr	9	9	9	9
5	Kulturskolesatsing, kjøp av tjenester	47	47	47	47
6	Matvarer	8	8	8	8
7	Kjøp av tjenester fra andre	40	40	40	40
D - Sum nye tiltak (+)		190	190	190	190
Nye tiltak (-)					
1	Redusere kulturmidler øremerket idrett	(40)	(40)	(40)	(40)
2	Redusere kulturmidler øremerket kompetanse	(36)	(36)	(36)	(36)
3	Kulturskole innsparinger avgifter, tjenester	(10)	(10)	(10)	(10)
4	Kulturskole økt elevaktivitet, flere elevplasser	(56)	(56)	(56)	(56)
5	Justert innretning innenfor budsjett, museumsdrift	(48)	(48)	(48)	(48)
6	Kutt i årsverk generelt (jfr. rapport)			(600)	(600)
7	Korrigerende av disposisjonspost	(93)	(93)	(93)	(93)
E - Sum nye tiltak (-)		(283)	(283)	(883)	(883)
F - Forslag netto driftsramme (C+D+E)		4 782	4 838	4 238	4 318

Tabell 46 Driftsbudsjett Plan og næring

Netto driftsramme		2018	2019	2020	2021
Revidert budsjett 2017		7 099	7 099	7 099	7 099
A - Konsekvensjustering lønn (lønnsark)		255	255	255	255
Øvrige konsekvensjusteringer					
1	Tilskudd Norway Events	(500)	(500)	(500)	(500)
2	Tilskudd profilering	(170)	(170)	(170)	(170)
3	Bruk av disposisjonsfond (jfr. pkt. 1 og 2)	600	600	600	600
4	Kartlegging Aure - HP Statens kartverk	(500)	(500)	(500)	(500)
5	Områdeplan Aure sentrum	150	-	-	-
6	Reguleringsplan Kjeklia-sentrum (gangvei)	(120)	(120)	(120)	(120)
7	Integreringsprosjektet	(49)	(600)	(600)	(600)
8	Integreringsprosjektet - tilskudd fylkesk.	(400)	600	600	600
9	Integreringsprosjektet - bruk av disp.fond	433	-	-	-
10	Medlemskontigent KSU og Nordmøre nf	20	20	20	20
11	Prisregulering markedstilskudd	50	50	50	50
12	Korrigerende av disposisjonspost	133	133	133	133
13	Kostnader Strategisk næringsplan	(350)	(350)	(350)	(350)
B - Sum konsekvensjustering		(703)	(837)	(837)	(837)
C - Korrigert ramme (A+B)		6 651	6 517	6 517	6 517
Nye tiltak (+)					
1	Kommuneplan - samfunnsdel	-	300	-	-
2	Reguleringsplan Kjeklia-sentrum (gangvei)	120			
3	Søknad Landbruk Nordvest	-	-	-	-
4	Tilskudd Norway Events	-	-	-	-
5	Videre arbeid med næringsområder	1 000	-	-	-
6	Bruk av disposisjonsfond (jfr. pkt. 6)	(1 000)	-	-	-
D - Sum nye tiltak (+)		120	300	-	-
Nye tiltak (-)					
1	Tilskudd til veterinærtjenesten	-	(280)	(280)	(280)
2	Tilskudd til Aure Næringsforum	-	(600)	(600)	(600)
3	Økte gebyrinntekter (mot selvkost)	(200)	(200)	(200)	(200)
4	Korrigerende av disposisjonspost	(133)	(133)	(133)	(133)
5	Tilskudd til Tjeldbergodden Utvikling AS		(450)	(450)	(450)
E - Sum nye tiltak (-)		(333)	(1 663)	(1 663)	(1 663)
F - Forslag netto driftsbudsjett (C+D+E)		6 438	5 154	4 854	4 854

Omtale av tiltak

1. Kommuneplanens samfunnsdel – utsettes til 2019.

I planstrategien legges det opp til oppstart av kommuneplanens samfunnsdel i 2018. Den foreslås utsatt til 2019, med følgende begrunnelse:

- Strategisk næringsplan (SNP) er igangsatt i 2017, som den del av dette ble det gjennomført en bred næringsanalyse av Aure kommune. SNP vil legge strategier og handlingsplan for hvordan kommunen skal ivareta arbeidet med næringsutvikling i samarbeid med innbyggere og bedrifter.
- De to store tjenesteområdene, oppvekst og helse, er i gang med egne planverk som vil trekke opp strategier for ønsket utvikling og handlinger innenfor disse to samfunnsområdene.
- Tiltak for å følge opp prosjektet Tjenestestruktur, administrativ og politisk organisering vil realiseres fra 2018 og framover og vil kreve betydelig ressurser i organisasjonene.

2. Kommunalt tilskudd veterinærer

Aure kommune har avtale om å yte et kommunalt tilskudd på kr. 280 000,- til veterinæren som ivaretar klinisk veterinærtjeneste (veterinærvakta). Det kommunale tilskudd kommer i tillegg til den godtgjøring som kommunen får fra staten for klinisk veterinærtjenesten.

Telemarksforskning foreslått at tilskuddet fases ut fra 2019 med begrunnelse i at Aure kommune ikke har en økonomi til å ha slike avtaler. Ved å fjerne det kommunale tilskuddet vil det kunne gi større utfordringer for kommunen å ivareta oppgaven for å sikre klinisk veterinærtjeneste.

3. Tilskudd til Tjeldbergodden Utvikling as

Tas ut fra 2019 i samsvar med vedtak i Tjeldbergoddengruppen, som i sitt vedtak har videreført gjeldene samarbeidsavtale for 2017 og 2018.

4. Tilskudd Aure næringsforum

Tilskudd på kr. 600 000,- til Aure næringsforum er foreslått tatt ut fra 2019. Telemarksforskning foreslo at tilskuddet burde tas ned til 300 000,- i 2018 og helt bort fra 2019. I rådmannens forslag er tilskudd opprettholdt i 2018 med 600 000,- men tatt ut fra 2019. Dette er bl.a. begrunnet med at det i arbeidet med Strategisk næringsplan er organisering av næringsarbeidet en sentralt tema. SNP vil foreslå modell(er) for organisering, og avhengig av endelige beslutninger er det stor sannsynlighet for at de samla omfang av midler til næringsarbeid får en annen innretning i slik det i dag. Dvs at spørsmålet om framtidig organisering og finansiering blir å vurdere sammen med behandlingen av SNP.

5. Kutt i årsverk fra 2020

I tråd med Telemarksforskning sin rapport foreslås det å ta ned et årsverk på kulturområdet fra 2020. Det vil få konsekvenser for tjenesteproduksjonen, en ha et bedre bilde av konsekvenser etter at gjennomgangen av administrativ organisering er gjennomført som oppfølging av prosjektet Tjenestestruktur, administrativ og politisk organisering.

7.10 Tjenesteenhet Kommunalteknikk og eiendom

Beskrivelse av tjenesteområdet

Tjenesteenhet Kommunalteknikk og eiendom er delt i driftsområde FDV Kommunalteknikk og driftsområde FDV Bygg/Eiendom.

FDV Bygg/Eiendom

- Tekniske drifts- og vedlikeholdstjenester av kommunale bygg og anlegg
- ENØK og innelima
- Salg, kjøp, innleie og utleie av kommunale bygg og eiendommer
- Gjennomføring av kommunale investerings- og rehabiliteringsprosjekt på kommunale bygg
- Prosjekt- og utviklingsarbeid innenfor kommunal eiendomsforvaltning.

FDV Kommunalteknikk

- Samferdsel: kommunale veier, veilys og trafiksikringsarbeid.
- Vann og avløp
- Branntjenester og brannforebyggende arbeid, feiertjenester
- Kommunale kaianlegg
- Renovasjon og slam

Forslag til driftsbudsjett for perioden 2018-2021

Tabellen under viser rådmannens forslag til netto driftsramme for perioden 2018 – 2021 og rådmannens forslag til hvordan tjenesteområdet skal tilpasse seg driftsrammene. Tabellen viser først konsekvensjustering av budsjettet for 2017 (linje C). Deretter følger rådmannens forslag til nye tiltak og innsparinger/kutt (dvs. endringer i forhold til 2017). For mer utfyllende omtale av de foreslåtte pluss- og minus-tiltakene vises det til omtale etter tabellen og under hvert enkelt tjenesteområde i Vedleggsheftet.

Tabell 47 Driftsbudsjett FDV Eiendom

Netto driftsramme		2018	2019	2020	2021
Revidert budsjett 2017		14 898	14 898	14 898	14 898
A - Konsekvensjustering lønn (lønnsark)		1 058	1 058	1 058	1 058
Øvrige konsekvensjusteringer					
1	Avsatt sum vedlikehold komm. bygg	(2 000)	(2 000)	(2 000)	(2 000)
2	Korrigerer av disposisjonspost	305	305	305	305
3	Overtakelse av COOP-bygget (helårsdrift)	130	130	130	130
4	Overtakelse av COOP-bygget (helårsdrift) leieinntekter	(700)	(700)	(700)	(700)
5	Drift leiligheter Myra (4 stk.) (helårsdrift)	90	90	90	90
6	Drift leiligheter Myra (4 stk.) (leieinntekter)	(325)	(325)	(325)	(325)
7	Område øst (aktivitetsområde) - økt vaktmesterressurs	30	30	30	30
8	Husleie Treffsted	45	45	45	45
B - Sum konsekvensjustering		(2 425)	(2 425)	(2 425)	(2 425)
C - Korrigerer ramme (A+B)		13 531	13 531	13 531	13 531
Nye tiltak (+)					
D - Sum nye tiltak (+)		0	0	0	0
Nye tiltak (-)					
1	Samordning av brannvernet	-	(200)	(200)	(200)
2	Flytting av elevene fra Leira skole/salg	-	-	(600)	(600)
3	Flytting av elevene fra Straumsvik skole/salg	-	-	(442)	(442)
4	Flytting av elevene fra Nordlandet skole/salg				(618)
5	Korrigerer av disposisjonspost	(305)	(305)	(305)	(305)
E - Sum nye tiltak (-)		(305)	(505)	(1 547)	(2 165)
F - Forslag netto driftsramme (C+D+E)		13 226	13 026	11 984	11 366

Omtale av tiltak**Konsekvensjusteringer**

1. Ekstrabevilgning vedlikehold 2017.
2. Budsjettjustering.
3. Utslitt bygningsmasse, mangel av dokumentasjon ved overtakelse krever en ekstra innsats.
4. Leieinntekter fra tannlegetjenesten og politiet, samt COOP i første etasje.
5. Vaktmesterstilling 0.05% lagt inn.
6. Forventet husleieinntekt i hht. forutsetningene.
7. Renholdsstilling 0.0315% lagt inn.

Kommentarer til nye tiltak (pluss og minus)

1. Innsparingsgevinst ved å samle brannvernet på ett sted.
- 2 - 4. Sparte drift- og vedlikeholdskostnader ved å slå sammen skoler.

Tabell 48 FDV Kommunalteknikk

Netto driftsramme		2018	2019	2020	2021
Revidert budsjett 2017		13 638	13 638	13 638	13 638
A - Konsekvensjustering lønn (lønnsark)		(704)	(704)	(704)	(704)
Øvrige konsekvensjusteringer					
1	Namneskilt kommunale vegar	-	(230)	(230)	(230)
2	Lovpålagt opplæring - brannmannskaper	-	-	(500)	(500)
3	Utsifting av sikringsgjerde Sør-Halsnes	(90)	(90)	(90)	(90)
4	Omklassifisering til privat vei - Gjelaueien	(255)	(255)	(255)	(255)
5	Rydding Sandshavnveien	(10)	(10)	(10)	(10)
6	Rydding Halsvegen	(100)	(100)	(100)	(100)
7	Omklassifisering - Aukanveien	(250)	(250)	(250)	(250)
14	Brannvern - økte driftskostnader	30	30	30	30
15	Brannvern - arbeidstøy	250	-	-	-
17	Økte driftskostnader økt stilling - feiing	30	30	30	30
18	Nye arbeidsuniformer feiing	30	30	30	30
B - Sum konsekvensjustering		(365)	(845)	(1 345)	(1 345)
C - Korrigert ramme (A+B)		12 569	12 089	11 589	11 589
Nye tiltak (+)					
1	Reasfaltering kommunale veier	-	576	1 924	-
2	Kommunal vei - rekkverk (nytt og suppl.)	500	200	400	
3	Diverse trafikksikkerhetstiltak	85	100	800	
4	Skifte av stikkrenner			200	
5	Inspeksjonskamera feiing	40			
6	Inntekter bruk av inspeksjonskamera	(10)	(10)	(10)	(10)
7	Brannvern - båtmotor	40			
D - Sum nye tiltak (+)		655	866	3 314	(10)
Nye tiltak (-)					
1	Kutt i årsverk brannvern (0,9 årsverk)	(250)	(500)	(500)	(500)
2	Privatisering av kommunale veier	-	(400)	(600)	(800)
E- Sum nye tiltak (-)		(250)	(900)	(1 100)	(1 300)
F Forslag netto driftsramme (C+D+E)		12 974	12 055	13 803	10 279

Omtale av tiltak**Kommentarer til nye tiltak (pluss og minus)**

1. En stor del av det asfalterte vegnettet er nedkjørt, på grunn av dårlige grunnforhold og tung last. Aksellasten på vegnettet er ikke i samsvar med grunnforhold på vegnettet. Oppgradering er påkrevd for å opprettholde standarden. Risiko ved å ikke reparere før det er for store skader, er nedsetting av aksellast, redusert fremkommelighet og større kostnader ved senere reparasjoner på grunn av større kjøreskader. Ved brøyting på veg med store hjulspor, når ikke plogen ned i

hjulsporene, og det blir ikke godt resultat. Plogen sliter unødige mye på vegen som er over hjulsporene, og vi får følgeskader som må repareres.

2. Trafikksikkerhet. Nye strekninger som trenger rekkverk etter trafikksikkerhetsplan, og tilbagemeldinger fra brukere som ønsker rekkverk på utsatte strekninger.
3. Trafikksikkerhet. Tiltak for å trygge ferdsel langs kommunal veg, breddeutvidelser, belysning, kantstripe på veg, fartsdumper, endring av fartsgrense osv
4. Forebyggende vedlikehold av vei. Etterslep på stikkrenneskift, trenger et «skippertak» for å ta igjen forfallet. Risiko ved å ikke utføre er overgravde og stengte veger, avrenningsskader langs veg (Kammavegen våren 2016 kostet ca. 350 000,- etter avrenning).
5. Tilbud til innbyggere.
6. Inntekter fra tiltak 9.
7. Egenandel (50%), resten dekkes av NIUA.

8 HOVEDOVERSIKTER

8.1 Budsjettskjema 1 A - Driftsbudsjett

Tabell 49

Alle beløp i 1000 kroner

	Regnskap 2016	Revidert Bud 2017	Økonomiplan			
			2018	2019	2020	2021
Frie disponible inntekter						
Skatt på inntekt og formue	-85 813	-82 350	-88 073	-88 073	-88 073	-88 073
Ordinært rammetilskudd	-149 958	-155 300	-161 433	-160 915	-161 068	-155 929
Skatt på eiendom	-37 471	-37 187	-30 687	-30 687	-30 687	-30 687
Andre generelle statstilskudd	-1 866	-2 000	-1 900	-1 800	-1 700	-1 600
Sum frie disponible inntekter	-275 108	-276 837	-282 093	-281 475	-281 528	-276 289
Finansinntekter/finansutgifter						
Renteinntekter og utbytte	-2 012	-2 300	-2 200	-2 000	-1 700	-1 700
Renteutgifter og andre finansutg.	5 128	6 500	6 300	9 100	9 800	10 000
Avdrag på lån	16 266	17 100	17 100	21 300	22 100	21 800
Netto felles finanser	19 382	21 300	21 200	28 400	30 200	30 100
Avsetninger og bruk av avsetninger						
Til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	0				
Til ubundne avsetninger	12 313	3 371	1 945	-	-	-
Bruk av ubundne avsetninger	-3 741	-	-	-	-	-1 395
Til bundne avsetninger	35	-	-	-	-	-
Bruk av tidligere års mindreforbruk	-3 313	-	-	-	-	-
Bruk av bundne avsetninger	-	-	-	-	-	-
Bruk av likviditetsreserven	-	-	-	-	-	-
Netto avsetninger	5 294	3 371	1 945	-	-	-1 395
Fordeling						
Overført til investeringsbudsjettet	929	1 188	-	-	-	-
Til fordeling drift/avsetning	-249 503	-250 978	-258 948	-253 075	-251 328	-247 584
Sum drift (fra skjema 1B)	244 032	250 978	258 948	253 075	251 328	247 584
Merforbruk/mindreforbruk	-5 471	-	-	-	-	-

8.2 Budsjettskjema 1 B - Tjenesteenhetenes netto rammer

Tabell 50	Regnskap 2016	Revidert Bud 2017	Økonomiplan			
			B 2018	2019	2020	2021
Netto pr. resultatenhet						
Rådmann med fagstab	2 500	2 638	2 841	2 691	2 691	2 691
Økonomiavdelingen	3 204	3 680	3 782	3 782	3 782	3 782
Personalavdelingen	3 628	4 058	4 175	4 175	4 175	4 175
Servicekontor	4 340	4 193	4 344	3 938	3 430	3 355
IKT-avdelingen	7 183	6 199	5 730	5 780	5 880	5 980
Skansen/Innkjøps samarbeidet m.v.	83	192	-155	-100	-100	-100
Kirkelig fellesråd	3 468	3 619	3 619	3 619	3 619	3 619
Politisk virksomhet, inkludert revisjon	5 235	5 119	4 608	4 718	4 268	4 238
Sum sentral ledelse/fellesfunksjoner	29 641	29 698	28 944	28 603	27 745	27 740
Felles skole	7 236	6 788	5 871	3 119	2 179	1 867
Nordlandet skole	2 715	3 478	3 696	3 696	3 320	2 996
Aure barne- og ungdomsskole	27 360	28 199	29 177	29 177	29 177	29 177
Straumsvik skole	4 382	4 482	4 659	4 174	3 498	3 498
Leira barneskole	4 131	4 494	4 560	4 370	4 110	4 110
Sør-Tustna skole	8 755	8 934	9 850	9 700	9 550	9 550
Voksenopplæringen	1 642	2 459	2 672	2 672	2 672	2 672
Sum skole	56 221	58 834	60 485	56 908	54 506	53 870
Felles barnehage	5 032	5 828	5 524	5 449	5 449	5 449
Nordlandet barnehage	4 504	4 057	4 418	4 418	4 418	4 418
Stemshaug barnehage	2 207	2 537	2 964	2 964	2 964	2 964
Aure sentrumsbarnehage	5 244	5 835	6 654	6 654	6 654	6 654
Steinhaugen barnehage	3 416	4 158	4 444	4 444	4 444	4 444
Sum barnehage	20 403	22 415	24 004	23 929	23 929	23 929
Hjemmetjeneste nord	14 832	18 789	18 892	18 892	18 892	18 892
Hjemmetjeneste sør	7 906	7 665	8 008	8 008	8 008	8 008
Sum hjemmetjeneste	22 738	26 454	26 900	26 900	26 900	26 900
Habilitering og demensomsorg	7 750	8 460	8 979	8 979	9 275	9 275
Skogan boliger	3 171	3 397	3 542	3 542	3 542	3 542
Solbakken bokollektiv	10 457	10 341	11 566	11 566	11 566	11 566
Sum habilitering og demens	21 378	22 198	24 087	24 087	24 383	24 383
Felles sykehjem	996	1 071	1 090	1 090	1 090	1 090
Aure sykehjem	13 382	13 758	14 396	14 396	14 396	14 396
Kjøkken Aure sykehjem	2 485	2 488	2 577	2 577	2 577	2 577
Tustna sykehjem	7 587	5 559	5 024	3 245	3 114	2 979
Kjøkken Tustna sykehjem	1 261	1 681	1 495	970	970	970
Sum sykehjem	25 711	24 557	24 582	22 278	22 147	22 012
Felles helse og familie	1 954	2 183	2 163	2 049	2 049	2 049
Barnevernstjenester	5 058	4 187	4 374	4 374	4 374	4 374
Barnevernstjenester - enslige mindreårige	-551	-3 089	-3 869	-2 869	-1 119	-
Helsestasjon	1 325	1 487	1 518	1 518	1 518	1 518
Jordmortjenesten	372	443	463	463	463	463
Legetjenester	9 752	9 537	9 362	9 163	9 163	9 163
Psykiatritjenester	2 025	1 888	2 303	2 303	2 303	2 303
Fysioterapitjenester	1 626	1 846	1 890	1 890	1 890	1 890
Ergoterapitjenester	644	702	699	699	699	699
Flyktningetjenesten	-6 921	-3 238	-2 556	-	-	-
Sum helse og familie	15 284	15 946	16 347	19 590	21 340	22 459
NAV	4 271	4 054	4 048	4 048	4 048	4 048
Sum NAV	4 271	4 054	4 048	4 048	4 048	4 048
Kultur	4 706	4 542	4 782	4 838	4 238	4 318
Plan, næring, byggesak, oppmåling og miljø	6 088	7 099	6 438	5 154	4 854	4 854
Sum kultur, plan og næring	10 794	11 641	11 220	9 992	9 092	9 172
FDV Eiendom	15 215	14 898	13 226	13 026	11 983	11 365
FDV Kommunalteknikk	12 453	13 638	12 974	12 055	13 803	10 279
Sum kommunalteknikk og eiendom	27 668	28 536	26 200	25 081	25 786	21 644
Sum tjenesteenhetene	234 109	244 333	246 817	241 416	239 876	236 157

Tabell 50 forts						
	Regns.2016	Budsj. 2017	B 2018	2019	2020	2021
Tilskudd	2 488	-				
Egenandel AFP	-					
Premieavvik pensjon	-					
For mye avsatte feriepengar	-					
Kalkulatoriske kapitalkostnader	-2 679	-3 228	-3 660	-4 432	-4 650	-4 663
Mottatte avdrag på utlån	-					
Overføringer fra kommuner (e.skatt fra Hitra)	-609	-609	-609	-609	-609	-609
Overføringer til kommuner (eiendomsskatt)	10 482	10 354	10 470	10 770	10 770	10 770
Overføringer til staten	47					
Overføring fra andre (private)	-					
Banktjenester, leasing PC-utstyr m.v.	23	128	130	130	141	129
Avsatt til lønnsøkning	-	-	5 800	5 800	5 800	5 800
Avsetning tap på fordringer	171					
Sum felles finanser	9 923	6 645	12 131	11 659	11 452	11 427
Sum drift (overføres skjema 1A)	244 032	250 978	258 948	253 075	251 328	247 584

8.3 Hovedoversikt drift

Tabell 51

Alle beløp i 1000 kroner

	Regnskap 2016	Revidert Bud 2017	Økonomiplan			
			2018	2019	2020	2021
Driftsinntekter fordelt på art						
Brukerbetaling	-8 447	-13 198	-13 489	-13 617	-13 748	-13 883
Andre salgs- og leieinntekter	-35 130	-38 083	-41 174	-41 965	-43 130	-43 840
Overføringer med krav til motytelse	-32 181	-15 345	-14 864	-15 118	-13 768	-13 768
Rammetilskudd fra staten	-149 958	-155 300	-161 433	-160 915	-161 068	-155 929
Andre statlige overføringer	-29 671	-25 113	-23 377	-16 988	-11 494	-7 323
Andre overføringer	-1 591	-1 525	-1 925	-1 325	-1 029	-1 029
Skatt på inntekt og formue	-85 813	-82 350	-88 073	-88 073	-88 073	-88 073
Eiendomsskatt (brutto)	-37 471	-37 187	-30 687	-30 687	-30 687	-30 687
(herav overført e.skatt til andre kommuner)	(9 873)	(10 354)	(10 470)	(10 770)	(10 770)	(10 770)
A - sum driftsinntekter	-380 262	-368 101	-375 022	-368 688	-362 997	-354 532
Driftsutgifter fordelt på art						
Lønn (inkl. utgiftsgodtgjørelser)	197 668	195 413	199 245	195 840	191 359	188 533
Sosiale utgifter	33 448	40 689	44 157	43 495	43 021	42 609
Kjøp av varer og tj. som inngår i tj.p.	56 521	59 537	58 680	56 362	55 718	50 355
Kjøp av varer og tj. som erstatter komm.tj.prod.	21 807	20 932	20 438	18 901	18 391	18 489
Overføringer	41 413	30 424	33 012	28 041	25 755	24 998
(herav overført e.skatt til andre kommuner)	(9 873)	(10 354)	(10 470)	(10 770)	(10 770)	(10 770)
Avskrivninger (kun regnskap)	19 040	-	-	-	-	-
Fordelte utgifter	-2 140	-2 402	-2 402	-2 402	-2 402	-2 402
B - sum driftsutgifter	367 757	344 593	353 130	340 237	331 842	322 582
C - Brutto driftsresultat (overskudd) C=A-B	-12 505	-23 508	-21 892	-28 451	-31 155	-31 950
Finansinntekter						
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-2 076	-2 300	-2 200	-2 000	-1 700	-1 700
Mottatte avdrag på utlån	-73	-25	-25	-25	-25	-25
Sum eksterne finansinntekter	-2 149	-2 325	-2 225	-2 025	-1 725	-1 725
Finansutgifter						
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutg.	5 131	6 500	6 300	9 100	9 800	10 000
Avdragsutgifter	16 266	17 100	17 100	21 300	22 100	21 800
Utlån	117	20	20	20	20	20
Sum eksterne finansutgifter	21 514	23 620	23 420	30 420	31 920	31 820
D - Res. ekst. finansieringstransaksjoner	19 365	21 295	21 195	28 395	30 195	30 095
Netto driftsresultat og regnskapsresultat						
Motpost avskrivninger (kun regnskap)	-19 040	-	-	-	-	-
E - Netto driftsresultat (overskudd) E=C-D	-12 180	-2 213	-697	-56	-960	-1 855
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidl. års regnskapsmess. mindreforbruk	-3 313	-	-	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	-5 426	-2 999	-1 392	-392	-392	-1 487
Bruk av bundne fond	-1 681	-596	-1 246	-1 411	-1 233	-1 004
Bruk av likviditetsreserven	-	-	-	-	-	-
Sum bruk avsetninger	-10 420	-3 595	-2 638	-1 803	-1 625	-2 491
Overført til investeringsregnskapet	929	1 188				
Dekning av tidl. års regnskapsm. merforbruk	-	-				
Avsetninger til disposisjonsfond	12 358	3 416	1 990	45	45	45
Avsetninger til bundne fond	3 842	1 204	1 345	1 814	2 540	4 301
Avsetninger til likviditetsreserven						
Sum avsetninger	17 129	5 808	3 335	1 859	2 585	4 346
F - Resultat interne finanstransaksjoner	6 709	2 213	697	56	960	1 855
G - Regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) G=E-F	-5 471	-	-	-	-	-

8.4 Hovedoversikt investeringer og finansiering

Selvkostprosjekt uthevet med lysegrønn bakgrunn

IT-prosjekt utheves med fiolett bakgrunn

Tabell 52

Tiltak 2018			FINANSIERING			
Pr.nr.	Prosjekt (T)	2018	Bruk av lån	Tilskudd/ Refusj.	MVA-komp.	Bruk av avsetn.
10702	IT-utstyr, utskifting	195	(195)			
11003	Orkide - diverse prosjekter	410	(410)			
11602	Adm.bygg (Aure sentrum)	2 500	(2 000)		(500)	
11602	Adm.bygg (Aure sentrum) økt ramme pr. 25.10.2017	1 500	-		(300)	(1 200)
21401	SFO-bygg - ABUS	7 300	(6 800)		(500)	
41701	Helseløype - Aure sentrum	900	-	(550)	(180)	(170)
	Boligutbygging Aure sentrum - kjøp av grunn	1 600	-			(1 600)
	Opprusting av lokaler til hjemmetj. (Tustna sykehjem)	5 000	(4 000)		(1 000)	
	Ombygging Sør-Tustna skole	1 000	-		(200)	(800)
	Brannvern - vaskemaskin	270	-			(270)
41706	Tilrettelegging/erverv for næringsvirksomhet	5 000	-			(5 000)
61613	Brannstasjon	32 000	(26 000)		(6 000)	
	Hjelpemiddellager	3 600	(2 900)		(700)	
	Strøsandlager Kjelklia	1 500	-		(300)	(1 200)
71001	Vei-Tjeldbergodden Biopark	13 700	(12 400)		(1 300)	
	Omlegging vei m.v., Aure sentrum (detaljprosj.)	200	-			(200)
71702	Fættan industriområde - oppgradering vei m.v	5 000	(5 000)			
61105	Utbedr. av hovednett spillvann Tømmervåg	1 800	(1 800)			
61106	Rehab. av overvannsledning Aure sentrum	1 000	(1 000)			
61302	Hovedplan for avløp	500	(500)			
61403	Kommunal overtakelse av Sør-Tustna vassverk AL	7 900	(7 900)			
61504	Aure vassverk - tilførselsledn.N.Hjortåsen-Sykeh.v.	100	(100)			
61505	Utskifting av inntakspumper - Rennsjøen	300	(300)			
61603	Aure vassverk - høydebasseng Kjelklia	7 000	(7 000)			
61605	Aure vassverk, sikring av tilførselsledn.S.geita-Aurdal.	8 500	(8 500)			
61606	Meladalen vassverk - omlegg. ledn.nett Romundset (Trøa)	125	(125)			
61703	Oppgradering av Bjørndalen avfallsmottak	5 000	(5 000)			-
	Generell fornyelse av ledningsnett	2 000	(2 000)			
	Gravemaskin (vei, vann og avløp)	1 300	(1 300)			
	Nordlandet vassverk - ombygging til jernkloridanlegg	500	(500)			
	Bil til feier	200	(200)			
	Traktor	1 300	(1 300)			
Sum		119 200	(97 230)	(550)	(10 980)	(10 440)

Tiltak 2019		Forslag 2021	Bruk av lån	Tilskudd/ Refusj.	MVA-komp.	Bruk av avsetn.
Prosjekt (T)						
Diverse IT-prosjekter (gjennom ORKidè)		230	(230)			
Omlegging vei m.v., Aure sentrum (prosjektgjennomføring)		5 000	(4 500)	-	(500)	
Oppgradering av verkstedbygget, Aure sentrum		3 000	(2 500)		(500)	
Overtakelse av Sør-Tustna vassverk		4 000	(4 000)			
Rehabilitering av ledningsnett (avløp)		500	(500)			
Generell fornyelse av ledningsnett (vann)		4 000	(4 000)			
Sum		16 730	(15 730)	-	(1 000)	-

Tabell 52 forts

Tiltak 2020	Forslag 2020	FINANSIERING			
		Bruk av lån	Tilskudd/ refusjoner	MVA- komp.	Bruk av avsetn.
Prosjekt (T)					
Diverse IT-prosjekter (gjennom ORKidè)	320	(320)			
Overtakelse av Sør-Tustna vassverk	4 000	(4 000)			
Sum	4 320	(4 320)	-	-	-

Tiltak 2021	Forslag 2021	Bruk av lån	Tilskudd/ refusjoner	MVA- komp.	Bruk av avsetn.
Prosjekt (T)					
Diverse IT-prosjekter (gjennom ORKidè)	120	(120)			
Sum	120	(120)	-	-	-

Sum investeringer 2017 - 2021			Alle tall i 1000 kroner			Sum 2018-2021
Tekst	2017	2018	2019	2020	2021	
Investering kommunekassen	47 911	81 675	8 230	320	120	90 345
Investering selvkost	8 795	37 525	8 500	4 000		50 025
Sum investeringer	56 706	119 200	16 730	4 320	120	140 370
Finansiering						-
Lån	-41 523	-97 230	-15 730	-4 320	-120	-117 400
Tilskudd/refusjoner	-2 523	-550				-550
Momskompensasjon	-2 660	-10 980	-1 000			-11 980
Bruk av fond/avsetninger	-10 000	-10 440				-10 440
Sum	-56 706	-119 200	-16 730	-4 320	-120	-140 370